

T.C

BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İŞLETME ANABİLİM DALI

**ELEKTRONİK BEYANNAME SİSTEMİ' NİN SWOT, AHP ve MARCOS
YÖNTEMLERİ İLE ANALİZİ: BİLECİK İLİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HUZEYFE ZAFER AKCAN

TEZ DANIŞMANI

DR. ÖĞR. ÜYESİ ÖZÜM EĞİLMEZ

BİLECİK, 2022

10365164

T.C
BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI

**ELEKTRONİK BEYANNAME SİSTEMİ' NİN SWOT, AHP ve MARCOS
YÖNTEMLERİ İLE ANALİZİ: BİLECİK İLİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HUZEYFE ZAFER AKCAN

TEZ DANIŞMANI
DR. ÖĞR. ÜYESİ ÖZÜM EĞİLMEZ

BİLECİK, 2022

10365164

BEYAN

“Elektronik Beyanname Sistemi’ nin SWOT, AHP ve MARCOS Yöntemleri ile Analizi: Bilecik İli Örneği” adlı yüksek lisans/doktora/sanatta yeterlik tezi/dönem projesinin hazırlık ve yazımı sırasında bilimsel araştırma ve etik kurallarına uyduğumu, başkalarının eserlerinden yararlandığım bölümlerde bilimsel kurallara uygun olarak atıfta bulunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, tezin herhangi bir kısmının Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını, aksinin tespit edileceği muhtemel durumlarda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Bu çalışmanın, Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP), TÜBİTAK veya benzeri kuruluşlarca desteklenmesi durumunda; projenin ve destekleyen kurumun adı proje numarası ile birlikte, ETİK KURUL onayı alınması durumunda ise ETİK KURUL tarih karar ve sayı bilgilerinin beyan edilmesi gerekmektedir.			
DESTEK ALINMIŞTIR		DESTEK ALINMAMIŞTIR	X
Destek alındı ise;			
Destekleyen kurum;			
Desteğin Türü		Proje Numarası	
1- BAP (Bilimsel Araştırma Projesi)			
2- TÜBİTAK			
Diğer;.....			
ETİK KURUL onayı var ise;			
ETİK KURUL karar tarih/sayı:	/.....	

Huzeyfe Zafer Akcan

Tarih

İmza

ÖN SÖZ

Bu tez çalışmamın en başından başlayıp en sonuna kadar desteğini esirgemeyen, değerli görüşleri ile çalışmanın son şeklini almasında büyük pay sahibi olan danışman hocam sayın Dr. Öğr. Üyesi Özüm EĞİLMEZ' e teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım. Değerli fikirleriyle çalışmamıza yön veren, emek ve zaman harcayan, yardımlarını esirgemeyen sayın Doç. Dr. Öğr. Gözde KOCA' ya da teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Ayrıca Yüksek Lisans eğitimimde olduğu gibi her konuda yanımda olup beni destekleyen hizmete layık kıymetli anneme, hürmete layık muhterem babama ve değerli kardeşlerime binaenaleyh bu süreçte yeri gelip benden daha fazla fedakârlık yapan, destek olan, gayretlendiren sevgili eşime teşekkürlerimi sunarım.

Huzeyfe Zafer Akcan

2022

ÖZET

ELEKTRONİK BEYANNAME SİSTEMİ' NİN SWOT, AHP ve MARCOS YÖNTEMLERİ İLE ANALİZİ: BİLECİK İLİ ÖRNEĞİ

Bilgisayar teknolojilerinin gelişmesi ve özellikle de internet teknolojilerinde ilerleme vergi toplamaya yetkili kurumların da değişmesine yol açmıştır. Özellikle dijitalleşen ortamda devletler de geleneksel devlet anlayışından dijital devlet anlayışına doğru gelişme kaydetmişlerdir. Bu değişimler, devletin vergi toplama yöntemlerine de etki etmiştir. Vergi toplamanın ilk aşaması olan vergi beyannamelerinin vergi dairelerin ibraz edilme aşaması geleneksel yöntemler ile yapılmakta iken, gerekli yasal mevzuatlar ve teknolojik alt yapılar hazırlandıktan sonra Elektronik Beyanname Sistemi geliştirilip 31.07.2004 tarihinde 25539 sayılı Resmî Gazete' de yayımlanan 5228 sayılı kanun ile uygulanmaya başlanmıştır. Bu sayede beyannamelerin depolama ve arşivleme maliyetleri, uzun uzadıya biriken mükellef sıraları, vergi dairesindeki yoğunluk ve personel sıkıntıları gibi olumsuz durumlardan kurtarmış, elektronik beyanname sistemi ile birlikte daha verimli hem zamandan hem de maliyetten tasarruf sağlayan ve vergi dairesine gelmeye gerek kalmadan işlemlerin halledilmesine olanak sağlayan bir sisteme geçilmiştir. Bu çalışmanın amacı da bu sistemi bir bütün olarak ele alıp daha ileriye götürülebilmesi, daha verimli hale gelebilmesi ve kullanıcılar açısından daha efektif olabilmesi açısından en iyi stratejiyi seçmektir. Bu amaç doğrultusunda ilk olarak Elektronik Beyanname Sistemi SWOT analizi ile analiz edilerek güçlü ve zayıf yanları ile fırsat ve tehditleri tespit edilmiştir. Bunun için 33 sorudan oluşan bir anket hazırlanmış ve hem Bilecik Vergi Dairesi çalışanları hem de meslek mensuplarından oluşan uzman katılımcılar ile birlikte toplam 50 kişiye uygulanmıştır. Anket likert ölçek ile ölçeklendirilmiş olup SWOT analizinin her bir başlığına ait 4'er adet en yüksek puanı alan sorular SWOT kriterleri olarak belirlenmiştir. SWOT kriterleri daha sonra belirlenecek stratejilerin seçilmesinde yardımcı olabilmesi için Çok Kriterli Karar Verme yöntemlerinden olan AHP yöntemi kullanılarak ağırlıklandırılmıştır. Belirlenen kriterler birbirleri ile de karşılaştırma yapılarak bu sayede 16 adet kriterin her birinin ağırlığı hesaplanmıştır. Bu kriterlerin ağırlıkları ışığında elektronik beyanname sistemi daha iyi hale getirebilecek 4 adet strateji belirlenmiştir. Stratejilerin sıralanması konusunda yine ÇKKV yöntemleri arasından yeni bir yöntem olan ve karar vericilere optimum karar verme konusunda yardımcı olan MARCOS yöntemi kullanılmıştır. MARCOS yöntemi ile bu stratejiler arasında sıralama yapılmış ve içlerinden en fazla ağırlığa sahip strateji seçilmiştir.

Anahtar Kelimeler: E-Beyanname, SWOT, ÇKKV, AHP, MARCOS.

ABSTRACT

ANALYSIS OF ELECTRONIC DECLARATION SYSTEM WITH SWOT, AHP AND MARCOS METHODS: THE EXAMPLE OF BİLECİK PROVINCE

The development of computer technologies and especially the advancement in internet technologies has led to a change in the institutions authorized to collect taxes. Especially in the digitalized environment, states have also evolved from the traditional state to the digital state. These changes also affected the tax collection methods of the state. In the past, the first stage of tax collection, the submission of tax returns to tax offices is done with traditional methods. Today, after the necessary legal regulations and technological infrastructures have been prepared, the Electronic Declaration System has been developed and started to be implemented with the Law No. 5228 published in the Official Gazette No. 25539 on 31.07.2004. In this way, it has been saved from negative situations such as storage and archiving costs of declarations, accumulated taxpayer queues, density in the tax office and personnel problems. With the electronic declaration system, a system that saves both time and cost and allows transactions to be settled without the need to come to the tax office has been adopted. The aim of this study is to consider this system as a whole and to choose the best strategy in terms of making it more efficient and more effective for users. For this purpose, firstly, the Electronic Declaration System was analyzed with SWOT analysis and its strengths and weaknesses, opportunities and threats were determined. For this, a questionnaire consisting of 33 questions was prepared and applied to a total of 50 people, including both Bilecik Tax Office employees and professional participants. The questionnaire was scaled with a Likert scale, and the questions with the highest score of 4 for each heading of the SWOT analysis were determined as the SWOT criteria. The SWOT criteria were weighted using the AHP method, which is one of the Multi-Criteria Decision-Making methods, to assist in the selection of strategies to be determined later. The weight of each of the 16 criteria was calculated by comparing with the determined criteria. By using the weights of these criteria, 4 strategies have been determined to improve the electronic declaration system. MARCOS, a new method among MCDM methods, was used to rank the strategies. The MARCOS method helps decision makers to make optimum decisions. With the MARCOS method, these strategies were sorted and the strategy with the highest weight was selected.

Keywords: E-Declaration, SWOT, MCDM, AHP, MARCOS.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖN SÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
TABLolar LİSTESİ.....	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	vii
GRAFİKLER LİSTESİ.....	viii
1. GİRİŞ.....	1
2. ELEKTRONİK BEYANNAME UYGULAMASI.....	3
2.1. Vergi Sisteminin Teknolojik Dönüşümü	3
2.2. Elektronik Beyanname Sistemi Nedir.....	4
2.3. Vergi Beyannamelerinin Elektronik Ortama Aktarılması.....	5
2.4 Elektronik Beyannamenin Hukuki Altyapı Süreci	8
2.5. Elektronik Beyanname Çeşitleri ve Gönderebilen Kurum ve Kuruluşlar.....	13
2.6. Vergi Beyannamelerinin Hazırlanma ve Gönderilme Süreci.....	17
2.6.1. Elektronik Ortama Aktarılmadan Önceki Süreç	17
2.6.2. Elektronik Ortama Aktarıldıktan Sonra.....	18
2.7. Kağıt Ortamında Verilen Beyannamelerin Olumsuz Yönleri ve Dezavantajları..	24
2.8. Elektronik Beyannamenin Fayda ve Avantajları.....	25
2.9. Elektronik Beyanname Işığında Türkiye'deki Vergi Denetimi	29
3. E-BEYANNAME ve SWOT ANALİZİ İLGİLİ LİTERATÜR ÇALIŞMALARI ve METODOLOJİ	35
3.1. Literatür Taraması.....	35
3.2. Metodoloji.....	49
3.2.1 SWOT Analizi Amacı ve Kapsamı	51
3.2.2. Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri.....	54

3.2.2.1. Analitik Hiyerarşi Prosesi (AHP)	55
3.2.2.2. MARCOS Yöntemi	59
4. ANALİZ ve BULGULAR.....	62
4.1. SWOT Analizi Sonucu Elde Edilen Bulgular	62
4.2. AHP Tekniği Sonucu Elde Edilen Bulgular	66
4.3. MARCOS Yöntemi Sonucu Elde Edilen Bulgular	77
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	82
KAYNAKÇA	86
EKLER.....	100

TABLULAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 3.1. Türkiye’de 1993-2021 Yılları Arasında Başlığında SWOT Analizi Geçen Tezlerin Dağılımı.....	41
Tablo 3.2. Türkiye’de 1993-2021 Yılları SWOT Analizi Kullanılıp Tez Başlığında Belirten Doktora Tezlerinin Enstitülere Göre Dağılım	42
Tablo 3.3. Türkiye’de 1993-2021 Yılları SWOT Analizi Kullanılıp Tez Başlığında Belirten Yüksek Lisans Tezlerinin Enstitülere Göre Dağılımı	42
Tablo 3.4. SWOT Analizi'nin Kullanıldığı İşletme Yönetimi Kapsamında Değerlendirebilecek Tezler (2016-2021)	42
Tablo 3.5. Son 5 yılda Maliye Konusu Özelinde SWOT Analizi Kullanılarak Yapılmış Yüksek Lisans Tezleri.....	48
Tablo 3.6. Araştırmanın Adımları	50
Tablo 3.7. AHP Göreceli Önem Ölçeği.....	57
Tablo 3.8. Matris Boyuna Göre RI Değerleri	59
Tablo 4.1. Anket Yapılan Uzmanların Demografik Özellikleri	63
Tablo 4.2. SWOT Matrisi	65
Tablo 4.3. SWOT Ana Kriterler Değerlendirme Sonuçları.....	68
Tablo 4.4. SWOT Ana Kriterlerin Ağırlıkları	68
Tablo 4.5. Güçlü Yönlerin Değerlendirme Sonuçları.....	69
Tablo 4.6. Güçlü Yönlere Ait Alt Kriterlerin Ağırlıkları	69
Tablo 4.7. Zayıf Yönlerin Değerlendirme Sonuçları.....	70
Tablo 4.8. Zayıf Yönlere Ait Alt Kriterlerin Ağırlıkları	70
Tablo 4.9. Fırsatların Değerlendirme Sonuçları	71
Tablo 4.10. Fırsatlara Ait Alt Kriterlerin Ağırlıkları.....	71
Tablo 4.11. Tehditlerin Değerlendirme Sonuçları.....	72
Tablo 4.12. Tehditlere Ait Alt Kriterlerin Ağırlıkları	72
Tablo 4.13. SWOT Kriterlerinin Yerel ve Global Ağırlıkları	74
Tablo 4.14. SWOT Kriterlerinin Global Sıralaması.....	76
Tablo 4.15. Başlangıç Karar Matrisi	77
Tablo 4.16. Genişletilmiş Karar Matrisi	78
Tablo 4.17. Normalize Karar Matrisi	79
Tablo 4.18. Ağırlıklandırılmış Matris.....	79
Tablo 4.19. MARCOS Yöntemi Sonuçları.....	80

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa
Şekil 2.1. Elektronik Beyanname Döngüsü	23
Şekil 3.1. SWOT Analizi Unsurları	52
Şekil 3.2. AHP Uygulama Aşamaları	56
Şekil 3.3. AHP Hiyerarşi Modeli	57
Şekil 4.1. AHP Tekniğine Göre Hiyerarşik Yapı.....	67

GRAFİKLER LİSTESİ

	Sayfa
Grafik 2.1. E Beyanname ve VEDOP'un Dağılımı.....	19
Grafik 2.2. Vergi Süreçlerinin Ortalama Tamamlanma Zamanları.....	30
Grafik 2.3. Yıllara Göre Mükellef Sayıları.....	31
Grafik 2.4. İncelenen Mükellef Sayısı.....	33
Grafik 2.5. Tarhı İstenen Vergi ve Kesilmesi Önerilen Ceza Tutarı.....	33

1. GİRİŞ

Dünyada teknolojinin ilerlemesiyle birlikte ülkeler bazında da dijitalleşme ve internet ağlarındaki gelişmeler birbirini takip etmiştir. Özellikle internet ağlarının her ortamda bulunması hem birey olarak hem de devlet olarak yapılması gereken işleri olabildiğince kolay hale getirmiştir. İnternet teknolojilerindeki bu gelişmeler geleneksel devlet anlayışından elektronik devlet anlayışına doğru geçiş sürecini de hızlandırmıştır. Bu sayede devletin yapması gereken birçok hizmet vatandaşlar tarafından kolay ulaşılabilir hale gelmiş, ciddi maliyet ve zaman avantajları elde edilmiştir.

Elektronik devlet olmanın gerekliliklerinden biri de; devletin en büyük gelir kaynağını oluşturan vergilerin toplanma aşamasının da başından sonuna kadar elektronik ortama aktarılması olduğunu bilmektir. Bu konunun ilk basamağı da vergi beyannamelerinin ilgili kurumlara ibraz edilmesiyle vergi tahsilatının başlamasıdır. Hazine ve Maliye Bakanlığı bünyesinde bulunan Gelir İdaresi Başkanlığı da gerekli otomasyon planlaması, dijitalleşme sürecine yapılan yatırım ve dönüşüm programları ile bu süreci başarıyla tamamlamış ve 2004 yılında Elektronik Beyanname Sistemini kullanıma açmıştır.

Bu çalışmanın amacı 2004 yılında vergi beyannamelerini elektronik ortamda alınabilmesi için yasal ve teknolojik alt yapıyı tamamlayıp uygulamaya koyduğu bu sistemin, Bilecik ili dahilinde ele alarak bütünüyle incelemek, katılımcıların bu konuya yaklaşımını ve sistemin geliştirilebilmesi için neler yapılabileceğini ortaya koymaktır. Çalışmanın metodolojisi olarak SWOT analizi ve Çok Kriterli Karar Verme yöntemlerinden olan AHP ve MARCOS yöntemleri kullanılmıştır. SWOT analizi konuyu bir bütün olarak ele aldığından güçlü ve zayıf yönleri ile fırsat ve tehditleri ortaya koymakta fakat bunların birbirlerine olan üstünlüklerini veya önem derecelerini saptama konusunda yeterli olmamaktadır. Bu konudaki açıklık AHP yöntemi ile giderilmiş ve daha doğru karar verebilmek için ortaya çıkan SWOT kriterleri bu yöntem ile ağırlıklandırılmıştır.

Bu açıklamalar ışığında çalışmamız üç ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öncelikle elektronik beyannamenin tanımı yapılmış ve sistemi dijitalleşme süreci hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca hukuki altyapısını oluşturan, kanunlar, tebliğlerden bahsedilmiştir. Elektronik beyanname gönderebilen kuruluşlar listelenmiş ve beyanname gönderme süreci adım adım açıklanmıştır. En sonunda ise elektronik beyanname sistemi ile Türkiye’deki vergi denetimi ilişkisi ortaya konulmuştur.

İkinci bölümde ise literatür çalışması yapılmış, bu konudaki yerli ve yabancı kaynaklar analiz edilerek SWOT literatürü oluşturulmuştur. Daha sonra çalışmanın metodolojisini oluşturan ÇKKV yöntemleri AHP ve MARCOS yöntemleri açıklanmıştır. Çalışmada SWOT, AHP ve MARCOS yöntemlerinin hepsi kullanılarak bütünleşik bir yapı oluşturulmuştur.

Çalışmanın üçüncü bölümünde ise uygulamaya geçilmiştir. Ayrı ayrı başlıklar halinde SWOT analizi, AHP ve MARCOS yöntemleri uygulamaları soncunda elde edilen bulgular yazılmış ve bunlar tablolularak açıklanmıştır. Nihayetinde ise elektronik beyanname sistemini daha da ileriye götürebilecek stratejiler sıralanmış ve içlerinden en ideali seçilmiştir.

2. ELEKTRONİK BEYANNAME UYGULAMASI

2.1. Vergi Sisteminin Teknolojik Dönüşümü

Dijital teknoloji alanındaki gelişmeler son yıllarda benzeri görülmemiş bir şekilde hızla artmaktadır. Gün geçtikte daha da gelişen bu teknolojiler hayatın her alanını etkilediği gibi hemen her devlet kurumunun da etkilendiği, istifade ettiği ve gelişimi için adapte olmak zorunda olduğu bir unsur haline gelmiştir. Türkiye’ de gelişen teknolojiler, değişen toplum ihtiyaçları, kamu kurum ve kuruluşlarının da dijitalleşme sürecini başlatmıştır. İşte bu kurumlarının başında da kamu gelirinin büyük kısmını oluşturan verginin, toplaması için gerekli olan Vergi Sistemini oluşturan Hazine ve Maliye Bakanlığı gelmektedir.

En kolay ifade ile tanımlayacak olursak vergi sistemi, belirli bir toplumdaki vergi çeşitlerini toplamak için kurulan bir sistemdir. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde bu sistemi etkin şekilde kullanmak, zamandan ve maliyetten tasarruf sağlayarak hızlı hale getirmek gerekmektedir. Dijital dönüşüm sayesinde de gelir idarelerindeki sistemler daha hızlı ve daha etkin bir vergi toplamayı öngören bir vergi sistemini gerekli kılmıştır (Tolkun, 2021:74).

Türk Vergi Sistemi'ndeki gelişmeler 1990’ lı yılların ortalarında internet ağlarının ülkemizde gelişmesiyle başlamıştır. O dönemler aslında birçok kamu kurum ve kuruluşlarının web sitelerini kurarak vatandaşlar ile interaktif bir şekilde iletişime geçmeye çalıştıkları ve internet ağlarını bilgi alışverişinde kullanmaya başladıkları dönemlerin başında gelmektedir. Bu dönemlerde Türk Vergi Sistemi'ndeki atılımlar da gerekli teknolojik altyapı tamamlandıktan sonra vergi toplama araçlarının adım adım dijitalleşmesi ile devam etmiştir.

Hazine ve Maliye Bakanlığı gibi diğer kamu kurum ve kuruluşlarında da başlayan bu dijital dönüşüm giderek bütün kurumlarını birbirlerinden bağımsız bir şekilde kapsamış ve bunun tek bir çatı altında toplanması anlamına gelen elektronik devletin de (e-devlet) temellerini oluşturmuştur.

E-devlet süreci içerisinde uygulanan politikalar ve geliştirilen projeler ile vatandaşlara verilecek hizmetlerin kolaylaştırılması ve toplum olarak daha refah bir seviyeye ulaşmak amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda birçok kamu kurumunu etkileyen uygulamalar geliştirilmiş ve uygulamaya konulmuştur. Bu uygulamalardan bir tanesi de vergi sistemini doğrudan etkileyen vergi daireleri otomasyon (VEDOP) sistemidir (Çelebi, 2018:33).

Vergi Daireleri Otomasyon Projesi bir e-devlet uygulaması olmakla beraber Türk vergi sisteminin verimliliğini doğrudan etkileyen en önemli projeler arasındadır. Vergi toplama araçlarının birçoğu bu proje ile birlikte dijitalleşmiş ve verginin tahakkuku ile tahsili

arasındaki geçen süre oldukça azaltılarak sistem en verimli hale getirilmiştir. Vergi sistemimizdeki, beyanname, tebligat, yoklama, tahsilat, haciz, fatura, defter ve arşiv gibi unsurlar bu proje ile dijitalleştirilmiş, e-Türkiye vergi dairesi uygulamaları şeklinde Türk Vergi Sistemi' ne kazandırılmıştır. E-Türkiye vergi dairesi uygulamaları, vergi mevzuatında öngörülen hükümlerin ve vergi ile alakalı iş ve eylemlerin, bunlar için gereken süreçlerin teknolojik aygıtlar ve internet ağları kullanılarak dijital platformlarda kullanılması hali olarak görülmeye başlanmıştır.

Bu uygulamalar arasında yer alan ve verginin toplanma sürecine doğrudan katkısı olan Elektronik Beyanname Sistemi de araştırmamızın ana inceleme konusu olarak seçilmiş ve aşağıda ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

2.2. Elektronik Beyanname Sistemi Nedir

Beyanname kelimesinin yapısı incelendiğinde Türk Dil Kurumu'na göre biri Arapça biri de Farsça olmak üzere toplam iki kelimedenden bir araya geldiği görülmektedir. Arapça olan "Beyan" kelimesi yine Türk Dil Kurumu Sözlüğünde bir şeyi bildirmek, açıkça ifade etmek, izah etmek anlamlarına gelirken; Farsça olan "Name" kelimesi ise yazılı bir mektup, risale anlamı taşımaktadır. Her iki kelimenin birleşiminden anlaşılacağı üzere beyanname, bir durumu yazı ile ifade etmek, açıklamak anlamına gelmektedir. Türk Dil Kurumu Sözlüğünde ise beyanname kelimesinin iki farklı şekilde tanımlandığı görülmektedir. Birinci tanım "Bir kimsenin resmî bir kuruluşa herhangi bir durumu bildirmek için verdiği çizelge, bildirge.", ikinci tanım ise "Vergi yükümlülerinin belli zamanlarda, bağlı oldukları vergi dairelerine verdikleri gelir bildirme belgesi." Şeklinde (TDK, 2021). Konuya vergi mevzuatı açısından bakıldığında Türk Dil Kurumu' nun yaptığı ikinci tanıma daha yakın bir ifade ile mükelleflerin vergisel durumlarını yazı ile gerekli mercilere bildirmesine de vergi beyannameleri denilmektedir. Daha açık bir şekilde belirtmek gerekirse beyanname, kişi veya kurumların belirli bir dönem içerisinde elde ettikleri kazanç ve iratların ilgili resmi mercilere bildirilmek üzere kayıt altında toplanıp yazılmasına, beyan edilmesine denilmektedir.

Ülkemizdeki vergi sisteminde, verginin üzerinden hesaplandığı vergi matrahı, genellikle beyana dayalı olarak belirlenmektedir. Katma Değer Vergisi (KDV), Gelir Vergisi ve Kurumlar Vergisi başta olmak üzere birçok vergi beyana göre tarh olur (Ürel, 2012: 149). Bununla beraber vergi daireleri gerekli gördüğü durumlarda beyan edilen matrahın doğru olup olmadığını teyit edebilmektedir.

Vergilendirme sistemleri her ülkede ayrı özelliklere ve ayrı farklılıklara sahiptir. Bu yüzden vergi beyannamelerinin de elektronik ortama dönüşmesi, bunların doldurulması, ilgili kurumlara gönderilmesi ve hatta ödenmesine ilişkin sistemlerin veya uygulamaların isimleri de farklılık göstermektedir. Bu farklılıklar ile birlikte, E-vergi doldurma veya e-beyanname gibi kelimeler literatürde daha yeni olmasına rağmen hızla artmaktadır (Özgen, 2008:197).

Elektronik beyanname ise bu konuda yapılacak tüm iş ve işlemlerin elektronik ortamda yapılması, onaylanması ve gönderilmesi sürecidir. Genel bir tanım ile elektronik beyanname, gelir elde eden müesseselerin vergi dairelerine bildirmesi gereken gelir bilgilerini elektronik ortamda hazırlayıp bunları yine elektronik ortamda ilgili vergi dairelerine göndermesidir.

Vergi beyannamelerinin elektronik ortama dönüşmesi ile ilgili ilk adımlar önce ABD’de başlamış, daha sonra başkaca batı ülkelerinde de devam etmiştir. Öncelikle gelişmiş ülkelerde görülmekle beraber zaman ilerledikçe daha birçok dünya ülkesine yayılmıştır. Devlet tarafından sunulan hizmetlerin internet ve bilgisayar teknolojilerinin birleşimi ile başlayan e-devlet anlayışı, sunulan hizmetlerin de hızını ve kalitesini artırmıştır (Merter, 2016: 52).

Türkiye dışında Brezilya, Şili, Kanada, ABD gibi Amerika kıtası ülkelerinde, Hollanda, Fransa, İngiltere, İtalya gibi Avrupa ülkelerinde, Hindistan, Tayland, Malezya, Çin gibi Asya ülkelerinde ve hatta Güney Afrika’da da kullanılan vergisel yükümlülükleri elektronik ortama aktarıldığı benzer sistemler mevcuttur. Bu konu ile ilgili yabancı kaynaklarda elektronik beyanname doldurma anlamına gelen “e-filing” veya “e-tax filing” olarak da tanımlandığı görülmektedir (Alagöz, 2013: 10).

2.3. Vergi Beyannamelerinin Elektronik Ortama Aktarılması

Elektronik beyanname uygulaması bir e-devlet uygulaması olarak karşımıza çıkmaktadır. Bilişim teknolojileri tabanlı olarak gerçekleştirilen e-devlet uygulamaları dünya genelinde gelişmeye başlamıştır. Bu gelişim ülkemizde de sürmektedir. Bu süreç bazı ülkelerde teknolojik gelişmelere bağlı olarak hızla ilerlerken bazı ülkelerde de çok yavaş ilerlediği görülmektedir (Bozdoğan ve Öz, 2012:68).

Ülkemizde Hazine ve Maliye Bakanlığı, e-devlet uygulamalarının hayata geçirilmesinde en önemli rol oynayan kurumların başında gelmektedir. Birçok uygulama ilk kez Hazine ve Maliye Bakanlığı altyapısında kullanıma açılmıştır. Bu rol sayesinde e-devlet

uygulamalarıyla bir e-maliye dönüşümü gerçekleştirilmiş ve adım adım projelerle hayata geçirilmiştir (Çimen, 2017:96).

Elektronik beyanname sürecinin temelleri Hazine ve Maliye Bakanlığı' nın vergi dairelerindeki uygulamaları bilgisayar ortamına aktarma ve verilerin dijitalleştirilme çabası ile başlamıştır. Hazine ve Maliye Bakanlığı' nın hem mükellefler tarafından hem de vergi dairesi personeli tarafından verginin toplanması ve ödenmesi açısından yapılması gereken iş ve işlemlerin yenilikçi bir vizyon ile vergi dairesine gitmeden yapılmasına olanak sağlayan bir otomasyon projesi geliştirilmiş ve vakit kaybedilmeden uygulamaya konulmuştur.

Vergi Dairesi Otomasyon Projesi (VEDOP) projesi sayesinde, devletin gelirlerini toplamak ile görevlendirilmiş kurumları, bunları bir e-devlet uygulamasıyla yapılabilmesi adına gereken kurum içi teknik altyapı ve otomasyonunu adım adım tamamlayarak elektronik işlev kazanan bir elektronik kurum olma sürecinde hatırı sayılır bir projeye imza atmıştır. Bu sebep ile gelir idarelerinin e-devlet ile bütünleşmesi çok daha hızlı olmuştur. VEDOP projesi sayesinde gelir idaresinin altyapısı modern teknolojilerle değiştirilmiş, kullanan personele, ilgili kurum amirlerine ve mükellefe hizmet kolaylığı sağlayan uygulamalar başlatılmıştır (Demirbaş vd., 2013:57).

VEDOP, ilk olarak 1995 yılında Hazine ve Maliye Bakanlığı' na bağlı Gelir İdaresi Başkanlığı' nın vizyonu ve bilgi teknolojileri üzerine yaptığı yatırımlar ve bu yatırımların adım adım planlanması neticesinde VEDOP başlatılmıştır. Bu proje kapsamında vergi dairelerindeki personelin, verginin tahsili için yaptığı çalışmaların bilgisayar ortamına aktarılması ve mükelleflere sunulan hizmet kalitesinin artırılması hedeflenmiştir. Önce pilot bir uygulama olarak başlayan VEDOP, belirlenen hedeflerin gerçekleştirilmesi hem mükelleflerin hem de vergi dairesi personelinin iş yükünü azaltılması açısından başarıya ulaşması sebebiyle, kısa sürede tüm vergi dairelerine uygulanılması amaçlanmıştır. Gerekli altyapı ve planlama çalışmaları tamamlanarak 1998 yılında VEDOP-I projesi başlatılmış ve Türkiye genelinde 155 adet vergi dairesi ve 5 adet defterdarlığın otomasyonu tamamlanarak sonlanmıştır. VEDOP-I projesinin tamamlanmasıyla birlikte vergi uygulamaların birer birer internet ortamına aktarılması planının da altyapısı hazırlanmış olmuştur. Ayrıca sistemin ikinci adımı olan VEDOP-II' ye olanak sağlanmıştır. Bu geliştirilen otomasyon sayesinde Türkiye' de toplanan vergi gelirlerinde otomasyon öncesine göre artış görülmüş ve tahakkuk-tahsilat işlemleri de daha takip edilebilir hale gelmiştir.

Elektronik olarak gerçekleştirilebilen bu e-devlet uygulamaları sayesinde vergi dairelerinin otomasyona adım atmasına ve vergi tahsilatlarının banka kanalı ile yapılmasına olanak sağlayan bu proje Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği (TÜSİAD) öncülüğünde 2002 yılında gerçekleştirilen “e-Türkiye için e-Devlet Ödülleri” kapsamında “Devletten Bireye” kategorisindeki büyük ödülü almaya hak kazanmıştır (Gelir İdaresi Başkanlığı [GİB], 2010:8).

VEDOP-I projesinin başarıyla tamamlanmasının ardından elektronik beyanname sürecinin de resmi olarak başlatıldığı adım olan sistemin ikinci aşaması VEDOP-II, 2004 yılı itibariyle hayata geçirilmiştir. VEDOP-II’ de ise öncelikle hedeflenen unsurlar; otomasyona geçen vergi dairelerindeki sayısal artışı sağlamak, vergi beyannamelerinin elektronik olarak internet üzerinden verilmesini sağlamak ve uygulanacak bir veri ambarı ile diğer kamu kurum ve kuruluşları ile dijital ortamda bağlantı kurmak vardır. VEDOP-II projesi kapsamında 2005 yılında 21, 2006 yılında da 126 vergi dairesi otomasyona geçmiş ve proje üçüncü aşamaya doğru hızla ilerlemiştir.

01.10.2004 tarihi itibariyle VEDOP-II kapsamında elektronik beyanname süreci resmi olarak başlamıştır. İlk olarak isteğe bağlı olarak bazı çeşit beyannameler için başlatılan bu uygulama kısa süre içerisinde belirli özel şartları taşıyan mükellefler için zorunlu hale getirilmiş ve aynı zamanda elektronik ortamda verilen beyanname çeşidi de her geçen sene arttırılmıştır. Vergi dairesine gitmeden, kâğıt ortamında doldurulmasına gereken kalmadan gönderilen beyannameler meslek mensupları tarafından oldukça sık başvurulmaya başlanılmıştır. 2005 yılında internet üzerinden alınan e-beyannameler, diğer vergi dairelerinden alınan beyannamelerin %75’ ini, 2006 yılında %85’ ini ve 2007 yılında da %99’ una ulaşmış bir e-devlet uygulaması haline getirilmiştir.

Bir e-devlet uygulaması olarak karşımıza çıkan elektronik beyanname uygulaması sayesinde vergi beyannameleri ve buna bağlı ekleri resmi başlangıç tarihi olan 01/10/2004 tarihi itibariyle internet üzerinden alınmaya başlanmıştır. İlk dönemlerde uygulama üzerinden 8 çeşit vergi beyanı alınmaya başlandığı halde, 2011 yılına gelindiğinde bu rakam 43’e ulaşmıştır. Vergi kanunlarında ve mevzuatında yaşanan değişiklikler ve Gelir İdaresi Başkanlığı’ nın değişen gereksinimlerine bağlı olarak yapılan güncellemeler neticesinde vergi beyannameleri elektronik beyanname ile uyumlu hale getirilmiştir (GİB, 2013:64).

Bu süreçten önce mükelleflerin kâğıt ortamında elle doldurularak getirdiği vergi beyannameleri, vergi dairesi personeli tarafından gerekli kontrol işlemi yapılarak yine elle

doldurulmuş tahakkuk fişlerini işlenip ödeme aşamasına getirilmekteydi. Bu sebeple her bir beyanname başına düşen işlem süresi uzamakta ve bunun sonucu olarak da uzun mükellef sıraları, beraberinde getirdiği gergin ve stresli bekleyişler artmaktaydı. Vergi dairesi personeli açısından ise beyanname dönemlerinde aşırı iş yükü ve buna ek olarak yorgunluk, bitkinlik, stres gibi unsurlar oluşturmaktaydı. Ancak e-beyanname sisteminin gelmesiyle bu sorunlar hızlıca çözüme kavuşturulmuştur.

E-beyanname sistemi teknolojinin gelişmesi ve internetin daha yaygın bir şekilde kullanılmasıyla birlikte dinamik bir yapıya kavuşmuştur. Gün geçtikçe mükellefi mükellef olarak değil müşteri olarak görme anlayışı pekiştirilmiş ve getirilen yenilikler de bu doğrultuda olmuştur. Örneğin Gelir İdaresi Başkanlığı'nın bilişim personelinin desteğiyle kurduğu Mükellef Geri Bildirim uygulaması ile meslek mensuplarına vermeyi unuttukları beyannameler hatırlatılmakta veya muhtelif konular ile ilgili özel mesajlar atılmaktadır. Yine bu kapsamda mükelleflerin interaktif bir şekilde kullanımına sunulmuş E-beyanname Çağrı Merkezi kurulmuştur.

Vergi Dairelerindeki bu yenilik ve otomasyon sebebiyle vergisel yükümlülüklerin ve verginin tahsili için gereken bütün adımların dijital kayıt altına alınması amaçlanmıştır. Bu sayede birçok maliyet unsurundan kurtulmak ile birlikte aynı zamanda kayıt dışı ekonominin de her geçen yıl azalması kaçınılmaz olmuştur.

2.4 Elektronik Beyannamenin Hukuki Altyapı Süreci

E-devlet uygulamaların istenilen amaca yönelik dönüşmesi ve başarıyı sağlaması için olmazsa olmaz bazı altyapı süreçlerinin tamamlanması gerekmektedir. Bunlar; hukuksal altyapı, teknolojik altyapı ve eğitimsel altyapıdır (Çınar ve Güney, 2012:263). Bir sıralama yapılması gerekirse e-devlet uygulamasına yönelik önce daha maliyetli ve süreç gerektiren bir adım olan teknolojik altyapının oluşturulması daha sonra da hukuksal altyapının hazırlanması gerekmektedir. Eğitimsel altyapı daha çok uygulama sırasında gerçekleştirilmektedir. Hukuksal altyapının tamamlanması için gerekli yasal mevzuat dikkatlice taranmalı, daha sonradan oluşabilecek kanun boşluklarının önüne geçilmelidir. Ancak teknolojinin devamlı gelişmesi, beraberinde farklı ihtiyaçları doğurması ile birlikte hukuksal altyapının da süreç gerektirdiği, zamanla daha uygun seviyeye ulaştığı söylenebilir.

Elektronik beyannamenin ilk olarak yasal dayanağı 31.07.2004 tarihinde 25539 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 5228 sayılı kanun ile başlamıştır. Bu kanunun 8. Maddesi ile VUK'un mükerrer 257. maddesinde yapılan değişiklik yapılması suretiyle Hazine ve Maliye

Bakanlığı'na beyannamelerin elektronik ortamda düzenlenmesi, gönderilmesi ve zorunlu tutulmasıyla ilgili yetki verilmiştir. Buna göre VUK' un mükerrer 257. Maddesinin birinci fıkrasının 4 numaralı bendi "*Bu Kanunun 149. maddesine göre devamlı bilgi vermek zorunda olanlardan istenilen bilgiler ile vergi beyannameleri ve bildirimlerin, şifre, elektronik imza veya diğer güvenlik araçları konulmak suretiyle internet de dahil olmak üzere her türlü elektronik bilgi iletişim araç ve ortamında verilmesi, beyanname ve bildirimlerin yetki verilmiş gerçek veya tüzel kişiler aracı kılınarak gönderilmesi hususlarında izin vermeye veya zorunluluk getirmeye, beyanname, bildirim ve bilgilerin aktarımında uyulacak format ve standartlar ile uygulamaya ilişkin usul ve esasları tespit etmeye, bu zorunluluğu beyanname, bildirim veya bilgi çeşitleri, mükellef grupları ve faaliyet konuları itibarıyla ayrı ayrı uygulamaya...*" şeklinde değiştirilmiştir.

Hazine ve Maliye Bakanlığı gerekli yetkiyi aldıktan sonra elektronik beyanname için hukuki zemini hızlıca hazırlamış ve vergi beyannamelerinin elektronik ortama aktarılmasının uygulamaya dönüştürülmesi için sırasıyla 340 ve 346 Sıra No'lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğlerini çıkarmıştır. İlk olarak 30.09.2004 tarihinde 25599 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan kanun ile birlikte 340 Sıra No'lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği çıkarılarak elektronik beyannameye ilişkin esaslar belirlenmiş ve yine bu tebliğe istinaden 01.10.2004 tarihi itibarıyla 7 çeşit vergi beyannamesinde geçerli olmak şartıyla e-beyanname uygulamasına geçilmiştir. Aynı tebliğde yer alan "*...beyannamenin elektronik ortamda gönderilmesi halinde, tahakkuk fişinin elektronik ortamda düzenleneceği ve mükellef veya elektronik ortamda beyanname gönderme yetkisi verilmiş gerçek veya tüzel kişiye elektronik ortamda iletileceği; bu iletinin, tahakkuk fişinin mükellefe tebliği yerine geçeceği hükme bağlanmıştır.*" ifadesi ile daha önceden vergi dairesi personelinin manuel olarak doldurduğu ve verginin ödenebilir aşamaya geldiğini ifade eden tahakkuk fişlerinin de elektronik ortamda otomatik olarak düzenlenerek ilgililere tebliğ edileceği belirlenmesiyle birlikte kağıt ortamında düzenlenen tahakkuk fişlerinin de elektronik ortama alınma işlemi gerçekleşmiştir.

Bahsi geçen tebliğ ile beraber ilk defa elektronik ortama geçildiğinden, gerek belirlenen beyanname çeşidinin az olması gerekse de mükelleflerin bu uygulamaya uyum sürecini sorunsuz atlatması bakımından e-beyannamelerin elektronik ortamda gönderilmesi mükelleflerin tercihine bırakılmıştır. İster kâğıt ortamında olsun ister elektronik ortamda olsun gönderilen vergi beyannameleri arasında hukuki sonuçları bakımından hiçbir fark bulunmadığı belirtilmiştir.

03.03.2005 tarihinde 25744 sayılı Resmî Gazete ile 346 Sıra No'lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği çıkarılmış ve belirlenen 6 çeşit vergi beyannamesinin elektronik ortamda gönderilmesi bazı mükellefler için zorunlu tutulmuştur. Bu sayede aktif toplamı veya cirosu belirli bir miktarı aşan mükellefler için Geçici Vergi Beyannameleri, Yıllık Kurumlar ve Gelir Vergisi Beyannameleri, Özel İletişim Vergisi Beyannamesi, Şans Oyunları Vergisi Beyannamesi ve Özel Tüketim Vergisi Beyannamesinin elektronik ortamda gönderilmesi mecburi hale gelmiştir.

Aktif büyüklükleri veya net satışları belirli bir miktarı aşan mükellefler VEDOP uygulamasına geçmiş vergi dairelerine meslek mensupları tarafından beyannamelerini gönderebilecekleri açığa kavuşmuştur (Gelirler Genel Müdürlüğü, 2004;86). Ancak o dönemde belirlenen hacimde satışları olmayan veya aktif büyüklükleri limitin altında kalan mükellefler beyannamelerini herhangi bir meslek mensubuna imzalatmaları gerekmediği için kendileri de vergi beyannamelerini gönderebilecekleri de mükelleflerin tercihine bırakılmıştı. Bu düzenleme ile beraber elektronik ortamda gönderilen beyannameler için hem meslek mensupları açısından hem de vergi dairesi personeli açısından mesai saati olayı da ortadan kaldırılmıştır. Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından yetkilendirilmiş meslek mensupları ilgili vergi beyannamelerini, kanuni süresinde verilmiş kabul edilebilmesi için belirtilen son tarih günü gece saat 24:00'a kadar onaylayıp gönderebilme olanağı bulmuştur.

Bu dönemde kanuni süresinde vergi beyannamelerini gönderemeyen mükellefler, kanuni süresi geçtikten sonra beyannamelerini ancak elden veya posta ile ilgili vergi dairelerine göndermeleri mümkündür. 13.10.2005 tarihli, 25965 sayılı Resmî Gazete' de yayımlanan 351 Sıra No'lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ile *“Yukarıdaki maddelerin Bakanlığımıza verdiği yetkiye dayanılarak elektronik ortamda verilme zorunluluğu getirilen beyannamelerin kanuni sürelerinden sonra da elektronik ortamda kabul edilebilmesine ilişkin teknik yapı oluşturulmuştur. Bu nedenle, bu Tebliğin yayımı tarihinden sonra, zorunluluk kapsamına giren mükelleflerce ister kanuni süresi içerisinde isterse kanuni süresinden sonra kendiliğinden ya da pişmanlık talepli olarak verilecek beyannameler elektronik ortamda kabul edilebilecek...”* ibaresi yer alarak artık kanuni süresinden sonra da beyannamelerin elektronik ortamda gönderebilmesine olanak sağlanmıştır. Bu tebliğ ile beraber mükellefler kanuni süresinden sonra beyannamelerini elektronik ortamda gönderip göndermeme konusundan serbest bırakılmış ancak elektronik ortamda gönderenler ile elden veya postayla gönderenler arasında cezai sorumlulukları açısından da bir fark olacağı belirtilmiştir. Kanuni süresinden sonra elden veya posta ile gönderilen vergi beyannameleri için kesilecek özel

usulsüzlük cezasının oranı tam, elektronik ortamda gönderilenlerde ise; kanuni süresini izleyen ilk 15 günde gönderenlerde özel usulsüzlük cezasının ¼ oranında, ikinci 15 günde gönderenlere ise ½ oranında uygulanacağı açıklanarak mükelleflerin beyannamelerini elektronik ortamda göndermeleri teşvik edilmiştir.

Bahsi geçen genel tebliğlerde belirlenen hadler 18.10.2007 tarih ve 26674 sayılı Resmî Gazete' de yayımlanan 376 Sıra No'lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ile kaldırılmıştır. İlgili tebliğe göre ticari, zirai veya serbest meslek faaliyetleri sebebiyle gerçek usulde vergilendirilen mükellef şahıs veya kurumlar hiçbir hadde bağlı kalmaksızın Yıllık Gelir Vergisi Beyannamesini, Geçici Vergi Beyannamelerini, Muhtasar Beyanname ve Katma Değer Vergisi Beyannamelerinin de internet üzerinden gönderilmesi zorunlu hale gelmiştir.

22.08.2008 tarihli 26975 sayılı Resmî Gazete ile çıkarılan 386 Sıra No'lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği, daha önce bahsi geçen 340 ve 346 Sıra No' lu tebliğlere atıf yaparak birtakım değişikliklere gidilmiş, bazı paragraf ve bentler eklenmiştir. Bu tebliğ ile de beyannamelerini elektronik ortamda göndermek isteyen mükellefler ile beyannamelerini meslek mensupları aracılığı ile göndermek isteyen mükellefler için taahhütname ve formlar düzenleme zorunluluğu doğmuştur. İlgili kişi veya kurumlar kendi tercih ve gerekliliklerine göre formları ve taahhütname düzenlemek zorunda kalmışlardır. Buna bağlı olarak da tebliğe *“Elektronik beyanname gönderme aracılık yetkisi verilmiş Serbest Muhasebeci, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavirler, mükelleflerle aralarında düzenlemiş oldukları hizmet sözleşmeleri gereğince, mükelleflerin beyannamelerinde yer alan bilgilerin defter kayıtlarına ve bu kayıtların dayanağını teşkil eden belgelere uygun olmamasından dolayı ortaya çıkacak vergi ziyayı ve buna bağlı olarak salınacak vergi, kesilecek ceza ve hesaplanacak faizlerin ödenmesinden mükelleflerle birlikte müştereken ve müteselsilen sorumludurlar.”* Ve *“Sadece aracılık hizmeti alan mükellefler veya kanuni temsilcileri, beyannameye yansımaya gereken her türlü bilgiyi aracılık hizmeti veren gerçek ve tüzel kişilere, tam ve doğru olarak sunmakla yükümlüdürler. Aracılık hizmeti veren gerçek ve tüzel kişiler de verilen bu bilgiler doğrultusunda elektronik beyanname formatına uygun olarak beyannameleri düzenlemek zorundadırlar. Bu bilgilerin elektronik ortamda gönderilerek onaylanan beyannameye doğru yansıtılmaması halinde, ortaya çıkacak vergi ziyayı ve buna bağlı olarak salınacak vergi, kesilecek ceza ve hesaplanacak faizlerin ödenmesinden mükelleflerle birlikte müştereken ve müteselsilen sorumludurlar.”* İfadeleri eklenerek beyanname içeriğinde veya dayanağında yer alan her türlü bilgi ve belgeden mükellefler ile birlikte meslek mensupları müteselsilen sorumlu tutulmuştur.

Bu sürece kadar elektronik beyanname ile ilgili çalışmalar bir hayli hızla devam etmiş, sistemdeki boşluklar, mevzuat açıkları ve teknolojinin ilerlemesiyle beraber farklı gereksinimlerin meydana çıkması ile ilgili düzenlemelere gidilmiştir. Bu sisteme ilişkin usul ve esaslar ivedilikle tespit edilip belirlenmiş ve hemen mevzuat içerisine işlenmiştir. Hazine Maliye Bakanlığı ve Gelir İdaresi Başkanlığı çalışması sonucu sistemin genel çerçevesi kısa süre içerisinde çizilmiştir. Bu dönemden sonra e-beyanname uygulaması ile ilgili Vergi Usul Kanununun Genel Tebliği daha seyrek çıkarılmıştır. Çıkarılan tebliğlerde genellikle münferit olaylardan bahsedilmiş, aracılık sözleşmelerinin bildirim süreleri, sonradan mükellefiyeti tespit edilenlerin geçmiş dönemlere ait vereceği vergi beyannameleri veya kesilmesi gereken vergi cezaları ile ilgili usul ve esaslar belirlenmiştir. Vergi beyanlarının hemen hepsinin elektronik ortama dönüşmesi için gerekli çalışmalara devam edilmiştir. Teknolojinin de ilerlemesiyle birlikte e-beyanname sistemi kolayca adapte olmuş vergi gelirlerinin beyan ve tahsil edilmesi konusundan verimli bir uygulama haline gelmesi için gerek teknik gerekse hukuksal altyapı hazır hale gelmiştir.

Yeni gereksinimlerin ortaya çıkmasıyla beraber daha önce elektronik ortamda verilemeyen beyannameleri de e-beyanname uygulaması kapsamına alınma süreci de her geçen gün devam etmiştir. Örneğin önceden sadece el ile doldurulup verilmekte olan, mükelleflerin kısıtlı dönem beyannamelerinden mükellefin vefatı sebebiyle verilmesi gereken gelir vergisi beyanamesi ve tüzel kişi mükellefler için tasfiye başlangıç, tasfiye bitiş, iflas başlangıç ve iflas bitiş, beyannameleri 02.08.2016 tarihinden itibaren elektronik beyanname sistemine dahil edilmiştir. Ayrıca 03.08.2018 tarihinde gündeme gelen “100 Günlük İcraat Programı” kapsamında yürütülen çalışmalar neticesinde Veraset ve İntikal Vergisi Beyanamesi de 12.11.2018 tarihinden elektronik ortamda verilmeye başlanmıştır (GİB, 2018:88).

Vatandaşlarımızın ülke içerisinde veya ülke dışında haiz olduğu para, altın, döviz, menkul kıymet ve başkaca bulunan sermaye piyasası araçlarına ilişkin verilmesi gereken beyannameler de 01.02.2019 tarihi itibarıyla e-beyanname kapsamına alınmıştır. Bunun yanında 01/11/2019 tarihi itibarıyla 7183 sayılı Türkiye Turizm Tanıtım ve Geliştirme Hakkında Kanun’ un 6. uyarınca gereğince belirtilen kurumların yatırımcısı veya işletmecisi kişilerin ister şahıs olsun ister şirket olsun bu işletmedeki çalışmaları neticesinde satış ve kiralama yoluyla elde ettikleri gelirlerinin toplamı üzerinden alınan Turizm Payı Beyannameleri sisteme dahil edilmiştir. Öte yandan, mevzuat hükümleri içerisinde plastik poşetlerin satın alınması ile ilgili olarak ödenen geri kazanım katılım payının beyanname ile

beyan edilmesi ve buna bağlı olarak tahsil edilmesi ile ilgili düzenleme ve açıklamalar yapılarak beyan dönemi; mükelleflerin tüzel kişilik olup olamamasına göre değişen aylık ve üçer aylık dönemler halinde belirlenmiş olup, 01/04/2019 tarihinden itibaren elektronik ortamda alınmaya başlanmıştır (GİB, 2019:68).

2.5. Elektronik Beyanname eşitleri ve Gönderebilen Kurum ve Kuruluşlar

Güncellenen Vergi Usul Kanununun Tebliğleri ile beraber elektronik beyanname kapsamı genişletilmiş ve hemen hemen her beyanname elektronik ortamda gönderilebilir hale gelmiştir. İlgili tebliğlerde ve Gelir İdaresi Başkanlığı' nın internet sitesinde yer alan bilgiler ışığında elektronik kapsama alınan beyanname ve bildirimler şunlardır;

- KDV Beyannamesi 1,
- KDV Beyannamesi 2,
- KDV Tevkifatı Beyannamesi,
- Petrol rnleri ile diğer malların teslimi ile ilgili belirtilen 1 sayılı liste için TV Beyannamesi,
- Tescil ve Kayda tabi olmayan motorlu taşıtlar ile ilgili belirtilen 2 sayılı liste için verilen TV Beyannamesi,
- Alkollü içkiler ile ilgili belirtilen 3 sayılı liste için verilen TV Beyannamesi,
- Tütün içeren mamuller ile ilgili 3 sayılı liste için verilen TV Beyannamesi,
- Kolalı gazozlar ile ilgili belirtilen 3 sayılı liste için verilen TV Beyannamesi,
- Dayanıklı tüketim malları ve diğer malların teslimi ile ilgili belirtilen 4 sayılı liste için verilen TV Beyannamesi,
- Muhtasar Beyanname,
- Gelir Vergisi Kanununun geçici 67. Maddesi uyarınca yapılan kesintiler için verilen Muhtasar Beyanname,
- Kurumlar Vergisi Kanununun 15. Ve 30. Maddesi uyarınca yapılan kesintiler için verilen Muhtasar Beyanname,
- Kurumlar Vergisi Kanununun 24. Maddesi uyarınca yapılan kesintiler için verilen Muhtasar Beyanname,

- Gelir Vergisi Kanununun geçici 67. Maddesi uyarınca yapılan kesintiler için verilen ek 2 ve ek,

- Gelir Vergisi Kanununun geçici 70. Maddesi ile ilgili verilen Muhtasar Beyanname,

- MEP İştirakçileri Kurumlar Vergisi Beyannamesi,
- Sigorta Muameleleri Vergisi Beyannamesi,
- Özel İletişim Vergisi Beyannamesi,
- Şans Oyunları Vergisi Beyannamesi Beyannamesi,
- Noter Harçları Vergisi Beyannamesi,
- Damga Vergisi Beyannamesi,
- Banka Muameleleri Vergisi Beyannamesi,
- Gelir Vergisi Mükellefleri İçin Geçici Vergi Beyannamesi,
- Kurumlar Vergisi Beyannamesi,
- Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu Kesintisi (KKDF),
- Araçları Muayene Yetkisi Verilen Gerçek ve Tüzel Kişilerce Ödenmesi

Gereken Hazine Payına İlişkin Bildirim

- Kurumlar Vergisi Mükellefleri İçin Geçici Vergi Beyannamesi,
- Yıllık Gelir Vergisi Beyannamesi,
- BA Formu (FORMBA),
- BS Formu (FORMBS),

Bu bahsedilen beyanname ve bildirimler ile ilgili konulara haiz olan kurum ve kuruluşlar gerek kanuni süresinde gerekse de kanuni süresinden sonra pişmanlık hükümleri veya düzeltme yoluyla bu beyannameleri elektronik ortamda gönderebilmektedirler.

Diğer taraftan 30.09.2004 tarihinde 25599 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan kanun ile birlikte 340 Sıra No'lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ve 15, 26 ve 28 Sıra No' lu Vergi Usul Kanunu Sirkülerinde belirtildiği üzere kendi adlarına elektronik beyanname gönderebilen kurum ve kuruluşlar da aşağıda yer almıştır.

- Vergi Usul Kanununun mükerrer 257.nci maddesinin Hazine ve Maliye Bakanlığı' nın verdiği yetkiye istinaden, 3568 sayılı kanun uyarınca yetki almış olup bağımsız çalışan Serbest Muhasebeci, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavirler (meslek mensupları),

- 3568 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu uyarınca çıkarılan tebliğlere göre net satış hasılatları ve aktif büyüklükleri belirlenmiş bir sınırın üstünde olması sebebiyle vergi beyannameleri meslek mensuplarına imzalatma zorunluluğu olmayan gerçek veya tüzel kişiler,

- İl Özel İdareleri,

- Devlet ve Kamu İktisadi Teşebbüsleri İştirakleri,

- Döner Sermayeli İşletmeler,

- Diğer Kamu Kurumları,

- Kamu İktisadi Teşebbüsleri,

- 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'na göre ruhsat almış Avukatlar,

- Muhasebeye ilişkin işlemleri, işletmede bağımlı olarak çalışan ve 3568 sayılı Kanuna göre ruhsat almış bulunan meslek mensupları tarafından yerine getirilen mükellefler,

- Herhangi bir hadde ve sınırlamaya tabi olmaksızın, Yeminli Mali Müşavirlerle tam tasdik sözleşmesi imzalamış olan mükellefler,

- Gayrimenkul sermaye iradı mükellefleri,

- Belediyeler ve bunlara bağlı iktisadi işletmeler,

- Noterler,

- 3568 sayılı Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirlik Kanunu uyarınca yetki almış Serbest Muhasebeciler, Mali Müşavirler, Yeminli Mali Müşavirlerden, kendi faaliyetleri le ilgili herhangi bir icraat yapmadığı halde gelir getirici bir iş yapanlar,

- 1581 sayılı Kanuna göre kurulan Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri,

- Katma Bütçeli İdareler,

- Özerk Kuruluşlar,

Bu mükelleflerin elektronik beyanname sisteminden istifade edebilmeleri için, 340 Sıra No.lu V.U.K Genel Tebliğinin ekinde bulunan "Elektronik Beyanname Gönderme Talep Formu ve Taahhütnamesi"ni doldurarak, bu taahhütnameyi kendilerini bağlı bulunduğu vergi dairelerine ibraz etmeleri ve karşılığında daha sonra e-beyanname göndermek üzere kullanacakları 340 Sıra No.lu V.U.K Tebliğinde belirtilen hususlar doğrultusunda şifre, parola ve kullanıcı kodu almaları gerekmektedir Diğer kapsamda bulunan ve muhasebe ile ilgili iş ve işlemleri kendi bünyesinde çalıştırdığı bir meslek mensubu tarafından yürütülen mükelleflerin ise çalıştırdıkları meslek mensubuna ilişkin ruhsat numarasını, kimlik bilgilerini ve bağlı olduğu meslek odasını; bir yeminli mali müşavir ile tam tasdik sözleşmesi imzalayan mükellefler ise aynı şekilde yeminli mali müşavirin ruhsat numarası, kimlik bilgileri ve bağlı olduğu meslek odası ve tam tasdik sözleşmesinin tarih ve sayısını belirten bir dilekçeyi ilgili vergi dairesine "Elektronik Beyanname Gönderme Talep Formu ve Taahhütnamesi" ile birlikte ibraz etmeleri gerekmektedir.

Kendi adına beyanname gönderme yetkisi bulunmayan mükellefler için ise daha farklı bir prosedür uygulanmaktadır. Bu kapsamda olan mükellefler 3568 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Hakkında Kanuna göre faaliyet gösteren meslek mensupları ile sözleşme imzalamak zorundadırlar (Doğan, 2014:194). Bu sözleşmeye istinaden ilgili mükelleflerin vergi beyannameleri meslek mensupları tarafından gönderilmektedir. 19.02.2011 tarih ve 27851 sayılı Resmî Gazete ile çıkarılan 405 Sıra No'lu V.U.K. Genel Tebliği uyarınca e-beyanname göndermek için aracılık yapma yetkisini almayı arzu eden meslek mensupları ilgili tebliğ ekinde bulunan "Elektronik Beyanname Gönderme Aracılık Yetkisi Talep Formu" nu doldurarak bağlı oldukları vergi dairesine eğer gerçek kişi ise kendisi, kurumlar vergisine tabi ise kanuni temsilcisi tarafından başvurmaları gerekmektedir. E-beyanname göndermek için aracılık yapma yetkisini almayı arzu eden meslek mensupları icra edeceği hususu vergi dairesince teyit edildikten sonra başvuru anında sistem tarafından temin edilen bir adet şifre, kullanıcı kodu ve parola içeren bir kapalı zarf ile meslek mensubuna verilmektedir. Aracılık yetkisi verilen meslek mensupları ayrıca kendi faaliyetlerine ilişkin beyannameleri de bu yetkiye istinaden gönderebilmektedirler.

Kendilerine yetki verilmiş meslek mensupları, müşterilerine ait vergi beyannamelerini elektronik ortamda gönderebilmeleri için müşterileriyle hizmet sözleşmesinin yanı sıra bahsi geçen 405 Sıra No'lu Tebliğin ekinde yer alan "Elektronik Beyanname Aracılık ve Sorumluluk Sözleşmesi" düzenlenmelidir. Bu sözleşmenin bir örneğini mükelleflere vermeli, diğer örneğini de gerektiğinde ibraz etmek üzere kendileri saklamalıdır. İlgili tebliğe göre

imzalanan sözleşmelerin meslek mensubu tarafından İnternet Vergi Dairesi üzerinden bilgi girişi yapılmaktadır. Herhangi bir bilgi girişi yapılmayan mükellefler için meslek mensupları tarafından beyanname gönderilememektedir. Bu sayede mükellefler ile meslek mensupları arasında çıkacak herhangi bir anlaşmazlık veya uyuşmazlık söz konusu olduğunda; mükellefler istemeleri halinde dilerse ilgili vergi dairesine dilekçe vererek dilerse de İnternet Vergi Dairesi üzerinden o meslek mensubu ile olan sözleşmesini tek taraflı olarak fesih edebilmektedir. Bu adımdan sonra mükellef, sözleşmesini tek taraflı iptal ettiği meslek mensubu için kendi adına herhangi bir işlem yapılmasını istemezse, o tarihten itibaren ilgili meslek mensubu mükellef adına herhangi bir beyanname ve bildirim işlemi yapamamaktadır. Bu durumda mükellefler başka bir meslek mensubu ile sözleşme yapmak durumundadır.

2.6. Vergi Beyannamelerinin Hazırlanma ve Gönderilme Süreci

2.6.1. Elektronik Ortama Aktarılmadan Önceki Süreç

Vergi beyannameleri elektronik ortama aktarılmadan önce mükellefler tarafından bizatihi veya meslek mensupları aracılığı ile doldurulup iki nüsha halinde vergi dairesine ya elden ya da posta yoluyla verilmekteydi. Bu iki nüshadan ilki vergi dairelerinde bulunan personeller tarafından belirli toplamlar neticesinde kontrol edilip onaylanmaktaydı. Eğer hatalı bir bölüm bulursa, mükellef veya meslek mensuplarınca düzeltilirip tahakkuk aşamasına geçilmekteydi (Doğan, 2014:191).

İkinci nüsha beyannameler gerek iş yoğunluğundan gerekse de personel yetersizliğinden kontrol edilemeyip biriktiriliyordu. Dolayısıyla vergi beyannamelerin birinci nüshasıyla ikinci nüshası arasında bazı farklılıklar bulunabiliyordu.

Yine günümüzde olduğu gibi elektronik beyanname öncesinde de her vergi beyannamesinin ayrı bir formatı vardı. Değişen vergi uygulamaları veya mevzuat hükümleri ile beraber beyannamelerin formatı da değişmekteydi. Bu da hem katlanılması gereken maliyetleri arttırıyor hem de beyannameleri dolduran mükellefler tarafından ve vergi dairesi personeli tarafından karışıklıklara sebep oluyordu.

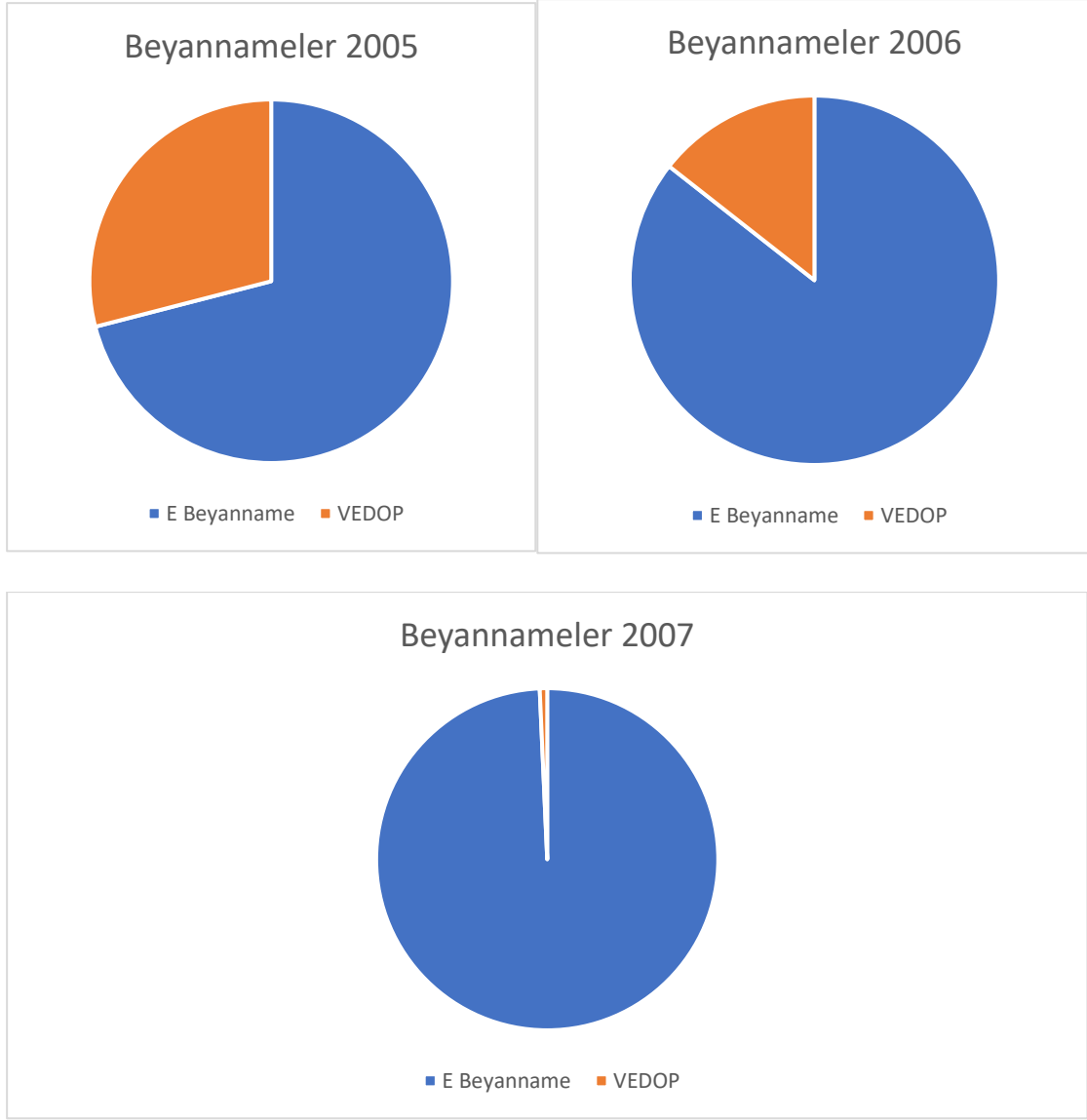
Biriktirilen ikinci nüsha beyannameler vergi daireleri tarafından PTT kanalıyla o dönemlerde bulunan üç ana merkezde toplanmaktaydı. İstanbul, Ankara ve İzmir’ de bu beyannameleri toplamak, depolamak ve istatistiksel açıdan değerlendirmek üzere Bilgi İşlem Merkezleri bulunmaktaydı. Bu şekilde toplanan beyannameler Bilgi İşlem Merkezi personelleri tarafından kontrol edilir, mükelleflerin hangi beyannameleri gönderip göndermediğine bakılırdı. Yalnız bu durum beraberinde birçok sorunu da doğuruyordu. Bilgi

İşlem Merkezine gelen beyannamelerin veri tabanlarına işlenmesi yaklaşık olarak 3 yıl sürmekteydi. Yani örneğin 1995 yılına ait beyannamelerin girişi 1998 yılında tamamlanmaktaydı. Bunun yanında çeşitli sebeplerle yapılan kontroller sonucunda da bu verilerin yarısından çoğunun yanlış işlendiği tespit edilmekte ve bunun sonucunda da verilere olan güven azalmaktaydı. Dolayısıyla bu dönemde girilen verilerden, sadece istatistiksel açıdan örnekleme modeli olarak faydalanmak mümkün olmuştur (Doğan, 2014:191).

2.6.2. Elektronik Ortama Aktarıldıktan Sonra

Teknolojik alanda yaşanan ilerlemeler ve bu konularda yapılan yatırımların bir sonucu olan elektronik beyanname ciddi anlamda hem mükellefler açısından hem de Gelir İdaresi personeli açısından farklı avantajları da beraberinde getirmiştir. Bu avantajlar ile beraber adım adım ilerleyen süreçte hem zahmetsiz hem de güvenilir bir şekilde işlerin çok daha kolay olduğu görülmektedir.

Mükellefler ve meslek mensupları açısından ilerleyen teknolojiye adapte olabilmek konusunda da beklenenin üstünde bir performans sağlanmıştır. Elektronik beyannamenin resmi olarak başladığı tarihlerde kağıt ortamında da beyanname alınmaya devam edilmiştir. Ancak hem mükelleflerin hem de meslek mensuplarının kolay adapte olabilmeleri ve ilerleyen süreçte adım adım beyannamelerin elektronik ortamda verilmesinin zorunlu hale gelmesi sebebiyle kısa sürede dönüşüm tamamlanmıştır. Örneğin aşağıdaki şekilde beyannamelerin elektronik ortama dönüştüğü süreçlerde Türkiye genelinde verilen toplam Gelir Vergisi Beyannamelerinin yüzdeler halinde kağıt ortamındaki beyannameler ile karşılaştırılması verilmiştir. Şekilden de anlaşılacağı üzere gerek adım adım zorunlu hale getirilmesi gerekse de meslek mensupları ve mükelleflerin dijitalleşmeye adaptasyonu sayesinde dönüşüm kısa sürede büyük ölçüde tamamlanmıştır.



Grafik 2.1. E Beyanname ve VEDOP'un Dağılımı

Kaynak: (GİB, 2021)

Elektronik beyannamelere olan adaptasyonun bu kadar kısa sürede gerçekleşmesinde hiç şüphe yok ki vergi beyannamelerinin eskisine göre daha hızlı ve daha kolay hazırlanabilmesini de etkisi bulunmaktadır. Bu sürecin en başına gidecek olursak e-beyanname gönderecek kişi veya kurumların, bu işlemi gerçekleştirebilmek için vergi dairesine başvuru yapmaları gerekmektedir. Eğer gerçek kişi ise kendisi, tüzel kişi ise kanuni temsilcisi vasıtasıyla bir defaya mahsus yapılan başvuru sonucunda, meslek mensuplarına bir adet şifre, parola ve kullanıcı kodu içeren kapalı bir zarf verilmektedir. Zarf içinde yer alan bilgiler elektronik beyanname gönderme sürecinde kullanılması gereken bilgilerdir.

Bu adımdan sonra kullanıcılara düşen ilk iş, beyanname hazırlamak ve gönderebilmek için gereken programların temin edilmesi ve kurulmasıdır. İlgili programlar bilgisayar tabanlı olup hem Windows tabanlı bilgisayarlarda hem de Linux tabanlı bilgisayarlarda çalışabilmektedir. Kullanıcılar gereken uygulamaları www.gib.gov.tr adresinden ücretsiz temin edilebilmektedir. Bu programlar beyannamelerin hazırlanabilmesi için son derece işlevsel olarak tasarlanmış ve çok fazla bilgisayar gücü gerektirmeyen programlardır. Dolayısıyla günümüz bilgisayarların hemen hepsinde çalışabilecek altyapıya sahiptir. Meslek mensuplarının elektronik beyannamenin hazırlanıp gönderilme sürecini tamamlayabilmeleri için gereken dört adet bilgisayar programı bulunmaktadır.

- **Java Runtime Environment (JRE):** Beyannamenin düzenlenebilmesi için gereken ilk programdır. Diğer bundan sonra kurulacak programların doğru çalışmasını için yüklenmesi gerekmektedir.

- **Beyanname Düzenleme Programı (BDP):** Beyannamenin düzenlenmesi için gereken asıl programdır. Bu program ile meslek mensupları mükelleflerden gelen bilgilerin girişini yaparak beyannamelerin son haline gelmesini sağlar.

Beyanname Düzenleme Programı, meslek mensuplarının olası yanlışlıklarını veya hatalarını çeşitli kontroller ve hesaplamalar sayesinde minimuma indirecek şekilde tasarlanmıştır ve internete bağlı olmadan çalışabilmektedir (Akdemir, 2008:99). Bu özellik sayesinde kullanıcıların bilgisayarlarında bu program yüklü olması halinde herhangi bir yerde beyannamelerini hazırlayıp, daha sonra internet olan bir yerden hazırladıkları beyannameleri gönderebilmelerine olanak sağlamaktadır.

- **Beyanname Düzenleme Programı Yardım (BDP Yardım):** İsminden de anlaşılacağı üzere Beyanname Düzenleme Programının kullanılması sırasında çıkabilecek problemlere veya hatalara çözüm önerileri sunan bir kılavuz programdır. Beyanname Düzenleme Programı içerisindeki “Yardım” ikonu ile erişilebilir.

- **Adobe Acrobat Reader:** Bu program ise PDF formatında olan dosyaların görüntülenmesini sağlamaktadır. Yukarıda bahsi geçen programlar vasıtasıyla oluşturulan beyannameler ve buna bağlı tahakkuk fişleri PDF formatında oluşturulduğundan, bunları görüntülemek için gerekmektedir.

Bu adımlar tamamlandıktan sonra artık beyanname hazırlama aşamasına geçilebilir. Meslek mensuplarının mükelleflerden, gönderecekleri beyanname ile ilgili verileri toplayıp sisteme yüklemeleri gerekmektedir. Hangi vergi türü ile ilgili beyanname düzenlenecek ise o

konudaki ve ilgili dönemdeki veriler toplanıp Beyanname Düzenleme Programı vasıtasıyla işlenmektedir. Bu işlemler bilgisayar üzerinden yapıldığından internetin olmadığı herhangi bir yerde de hazırlanması mümkündür. Beyanname ve gönderilecek ekleri hazırlandıktan sonra paket haline getirilmesi gerekmektedir. Sistem tarafından ancak paket haline getirilmiş ve 1 MB dosya boyutunu geçmeyen dosyalar kabul edilmektedir. Bu konuda gerekli takip meslek mensupları tarafından yapılmalıdır. Sistemde yapılan geliştirmeler ve güncellemeler neticesinde paket içerisinde farklı vergi türleri ve vergi dönemlerini içeren beyannameler de gönderilebilmektedir.

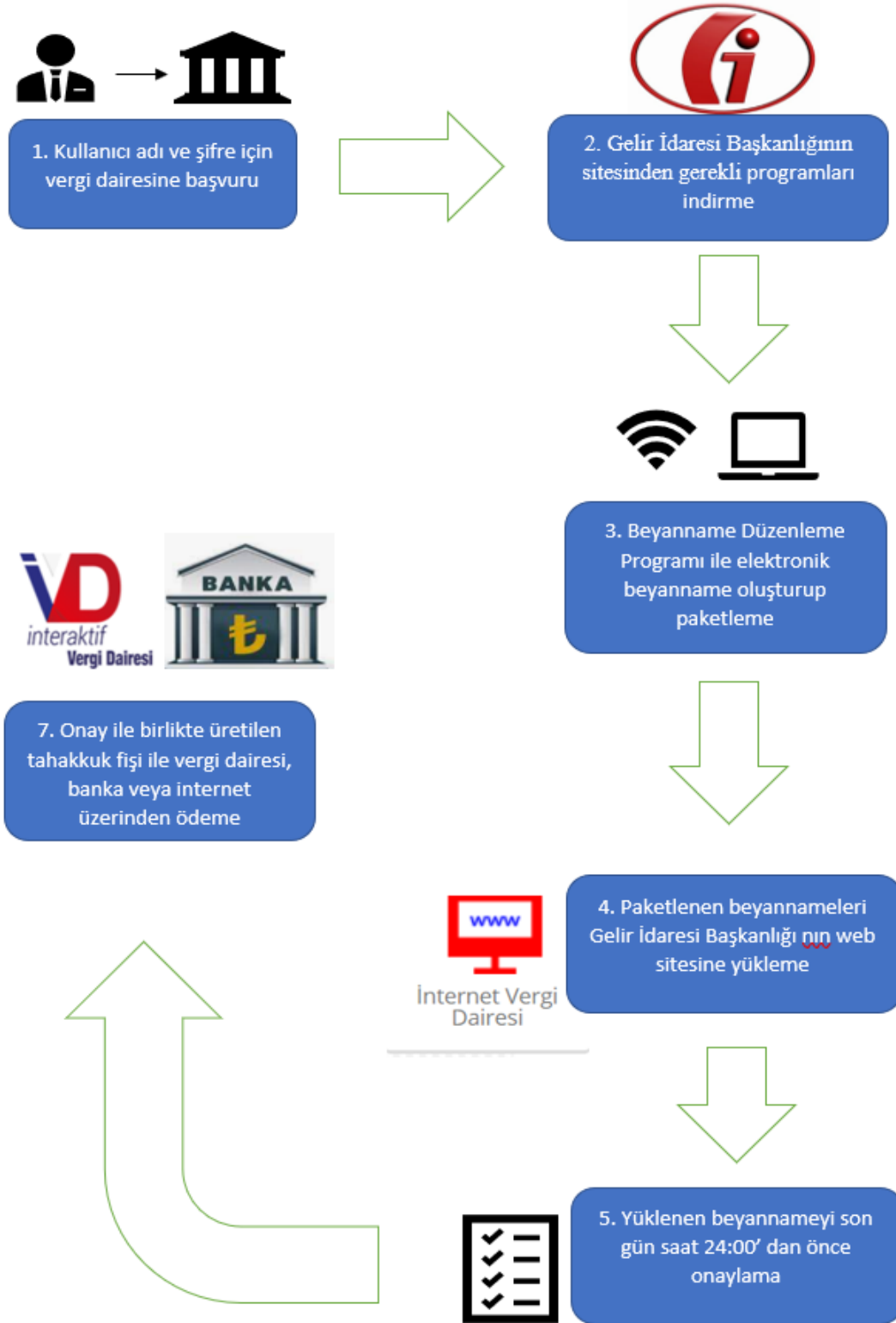
Elektronik beyanname sistemi esasında kullanıcı hatalarını en aza indirmek için gerekli özellikleri içerisinde barındırmaktadır. E-beyanname düzenleme sırasında yapılacak hatalara karşı birtakım önlemler ve çözüm yolları bulunmaktadır. Bunlar sayesinde gönderilecek beyannamenin daha doğru iletilmesi sağlanmaktadır. Daha önce gönderilen paketlere erişilebilmekte, bu paketlerin içeriği görüntülenebilmekte ve eğer istenildiği takdirde bilgisayara kaydedilebilmektedir. Gönderilen paketlerde bulunan dosyalar ile ilgili bir hata fark edilirse bunlar Beyanname Düzenleme Programı ile giderilebilmektedir. Hatta beyannameler onaylanmadan önce istenildiği takdirde iptal de edilebilmektedir.

Elektronik Beyanname Düzenleme Programında her dönemin beyannamesi, ilgili dönemin beyanname formatı nasılsa o şekilde gönderilmesi gerekmektedir. Geçmişe yönelik verilmek istenen beyannameler o dönemin formatında olmak zorundadır. Dolayısıyla kullanıcıları geçmiş dönemlere ait beyannamelerinin yeni beyanname formatında verilmesi mümkün değildir (Doğan, 2014:196).

Elektronik Beyanname hazırlama işlemi tamamlandıktan sonra bundan sonraki adım artık bunu sisteme yüklemektir. Bu adımda internete ihtiyaç duyulur. Meslek mensupları daha önce temin ettikleri kullanıcı adı ve parolaları ile Gelir İdaresi Başkanlığı'nın internet sitesinde ilgili yerlere giriş yaparak, sistem üzerindeki menülerden hazırladığı paketleri yüklemeleri gerekmektedir. Yükleme işlemi tamamlansa bile bu beyannamenin gönderildiği anlamı taşımamaktadır. İşlemlerin nihayete ermesi için meslek mensubu tarafından yüklenen beyannameye onay verilmesi gerekmektedir. Bu son aşamadan sonra beyanname gönderilmiş olup, verginin ödenebileceği aşamaya geldiğini belirten tahakkuk fişi görüntülenir, gerekirse bilgisayar kaydedilir.

Vergi Beyannamelerinin kanuni süresinde verişmiş olabilmesi için son gün saat 24:00' a kadar onaylanması gerekmektedir (Akdemir, 2008:99). Bu saat internet üzerindeki veya

Türkiye Radyo Telgraf (TRT) kanalları üzerinde bulunan saattir. Gelir İdaresi Başkanlığı için önemli olan beyannamenin onaylandığı tarih ve saattir. Paketlerin ne zaman yüklendiğinin veya ne zaman gönderildiğinin bir önemi yoktur. Bu işlemlerin takibi kullanıcılar tarafından yapılmalıdır.



Şekil 2.1.Elektronik Beyanname Döngüsü

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

2.7. Kağıt Ortamında Verilen Beyannamelerin Olumsuz Yönleri ve Dezavantajları

Türkiye’ de vergi beyannamelerinin kâğıt ortamında verilmesinin, hem vergi dairesi personeli üzerinde oluşturduğu iş yükü açısından hem de mükelleflerin veya meslek mensuplarının vergi beyanlarının doldurulması ve bağlı bulunduğu vergi dairesine ibrazı açısından bazı zorlukları bulunmaktadır. Bu zorluklar günümüz sistemi ile karşılaştırıldığında daha net ortaya çıktığı görülmektedir.

Vergi beyannamelerinin kâğıt ortamında verilmesinin, vergi dairesi personeli açısından getirdiği en büyük zorluklardan biri beyannamelerin manuel olarak kontrolün yapılması ve buna bağlı olarak da artan iş yükü olmaktadır. Özellikle iki nüsha doldurulan beyannameler çoğu zaman ilk nüshası kontrol edilip ikinci nüshalarının biriktirilmesi durumu, kontrol aşamasında bulunan ve düzeltilen herhangi bir eksikliğin ikinci nüsha beyannamede yanlış şekliyle kalması sonucunu doğurmaktaydı.

Vergi beyanname formatlarında hem değişen ihtiyaçlar hem de değişen mevzuatlar gereği yapılan yenilemeler maliyeti arttıran bir unsur oluyordu. Ayrıca doldurulma esnasında da birtakım zorluklara sebep oluyordu. Bunun yanında ikinci nüshaların biriktirilmesi sonucu bazı karışıklıkları da beraberinde getiriyor, örneğin gelir vergisi beyannamesinin içinden KDV beyannamesi çıkabiliyordu (Doğan, 2014:190).

Diğer taraftan da mükellefler ve meslek mensupları açısından her dönem beyannamelerin ibrazı sırasında yaşanan zorluklar sayılabilmektedir. Bunlarına arasında uzun uzadıya artan mükellef sıraları, vergi beyanları üzerindeki hataların tespiti ve bunların düzeltilmesi için gereken süreler, belki mükelleflerin birkaç defa vergi dairesine gelip gitmesine sebep olacak düzeltme işlemleri, değişen beyanname formatlarına adaptasyon, artan kırtasiye masrafları gibi unsurlar bunların başında gelmektedir.

Genel olarak kâğıt ortamındaki beyannamelerin olumsuz yönlerini sıralayacak olursak;

- Vergi dairesi personeli üzerinde artan iş yükü,
- Özellikle vergi beyannamelerin son günlerinde yaşanan stres ve mükellef kuyrukları,
- Kâğıt israfının artmasına sebep olması,
- Buna bağlı olarak daha çok ağaç kesilmesini gerektirdiğinden çevre karşıtı bir uygulama olması,
- Tahakkuk ile tahsil arasında geçen süresinin uzamasına sebep olması,

- Vergi dairelerindeki personel gereksinimini arttırması,
- Artan kırtasiye maliyetleri,
- Çoğu zaman depolama ve arşivleme için gerekli yerlerin bulunamaması,
- Vergi beyannamelerindeki birinci ve ikinci nüsha arasındaki farklılıkların istatistiksel olarak yanlışlıklara sebep olması,
- Verilere olan güveni azaltması,
- Ayrı depo ve arşiv yerlerine ödenen ücretlerin maliyeti arttırması,

gibi unsurlar sayılabilmektedir.

2.8. Elektronik Beyannamenin Fayda ve Avantajları

Elektronik beyanname uygulaması mükelleflerin elden veya posta yoluyla vergi dairelerine ilettikleri vergi beyannamelerini elektronik ortamdan gönderme yolu açan ve devamlı olarak mükellef odaklı çalışan Gelir İdaresi Başkanlığı' nın attığı önemli adımlar neticesinde ortaya çıkan bir e-maliye uygulamasıdır. Bu uygulama ile mükelleflerin en çok şikâyet ettikleri beyannamelerini vermek için vergi dairelerine gitmeleri, uzun uzadıya sıra kuyruklarında beklemeleri, zaman zaman defalarca gitmek zorunda olmaları gibi şikayetleri de tarihe karışmıştır (Gelirler Genel Müdürlüğü, 2004:86).

VEDOP uygulamalarının adım adım hayata geçirilmesi ile birlikte kâğıt ortamında bulunan ve arşivlenmek zorunda olan uygulamalar da yavaş yavaş yerini dijital ortamda saklanma ve iletilme yeniliğine bırakmıştır.

Elektronik beyannamenin resmi olarak başlama tarihi olan 01.10.2004 tarihi itibarıyla dönüşüm hızla tamamlanmış hem maliyet hem de zamandan kazanılan tasarruf her geçen yıl artmıştır. Örneğin elektronik beyannamenin hayata geçmesinden birkaç yıl sonra bile 1,27 milyar ton basılı kâğıttan tasarruf edilerek bu uygulama ile elde edilen kazanımlar somutlaştırılmıştır (Demirbaş vd., 2012:66).

Elektronik beyanname, elektronik defter, elektronik fatura, ve son olarak elektronik tebligat konusunda yaşanan gelişmeler vergileme süreçlerini dijital ortama aktarmaya devam etmektedir. Bu değişim silsilesi dinamik bir süreçte ilerlemekte ve vergileme süreçlerinde hata faktörlerini minimal düzeyde tutmaya devam etmektedir (Arslan ve Biniş 2016:315). Elektronik beyanname uygulamaları vergileme sürecini kolaylaştıracak ve şeffaflığı arttıracak uygulamaların en önemlilerinden biridir. Elektronik beyanname ile birlikte vergileme süreçlerinde kullanılan diğer kaynakların da elektronik ortamda gerçekleştirilebileceğine olan güven artmaktadır. Bu durumda yakın zamanda özellikle dijital vergi daireleri vasıtasıyla

vergileme süreçlerinde verimliliği ve etkinliği artıracaktır. Diğer taraftan vergilemenin dijitalleşmesi ile birlikte istihdam pozisyonları da artmaya başlanmıştır. Örneğin elektronik beyanname gönderme aracılık yetkisi alan kişiler, yetkilerini ilgili kamu kurum ve kuruluşlarından aldıktan sonra mükelleflerin elektronik beyannamelerini doldurmasına ve göndermesine aracılık etmektedir (Aydoğan 2017: 204). Özellikle elektronik beyanname konusunda bilgi sahibi olan bu kişilerin, söz konusu beyannameyi doldurup göndermesi, elektronik beyannamelerde herhangi bir eksikliğin ve aksaklığın yaşanması ihtimalini azaltmaktadır. Bu açıdan da bakıldığında elektronik beyannamenin doldurulması mükellefleri daha emin konuma almaktadır. Denetimin etkinliği açısından da, alanında uzman kişilerin elektronik beyannameyi doldurması da kamu otoritelerinin işini kolaylaştırmaktadır.

Elektronik beyannamenin mükelleflere sağladığı birçok yarar vardır. Bu yararlarından ilki mükellefler eğer herhangi bir vergi iadesine hak kazanıyorlarsa, bu vergi iadesini elektronik beyanname ile doldurulan beyannamelerde daha erken almaları doğrultusundadır. Diğer bir avantajı ise elektronik beyannameler daha ciddi şartlarda ve bilgisayar tabanlı programlarda doldurulduğu için hata payı diğer beyannamelere göre ciddi oranda azalmaktadır. Bu durum mükelleflerin ilerleyen dönemlerde herhangi bir hata sebebiyle mağduriyet yaşamaları ihtimalini minimum seviyeye indirilmektedir. Elektronik beyannamenin diğer bir avantajı elektronik ortamda doldurulan beyannamelerin daha hızlı olmalarıdır. Mükelleflerin devlete karşı yükümlülüklerini yerine getirme durumlarında daha az zaman harcamalarına neden olmaktadır. Elektronik beyannamelerin fiziksel olmayan ortamlarda olması sonucuyla da mükellefler kırtasiye malzemelerine mümkün olduğunca az fon ayırma durumundadır. Bu açıdan düşünüldüğünde, işletmelerin maliyetlerinin azalmasına ve kısmi olarak karlılıklarının artmasına neden olmaktadır. Elektronik beyannamenin mükellefler açısından sağladığı diğer bir avantaj ise vergi beyannamelerinin ve buna bağlı vergi tahsilatların elektronik ortama aktarılması sebebiyle devlete yapılacak ödemelerde daha kolay seçeneklerinin mevcut olmasıdır. Bu durum mükelleflerin kredi kartı ve benzeri ödeme araçlarını tercih etmeleri devlete ödenecek olan meblağın, ilgili kredi kartının ekstre kesim süresine kadar ertelenmesine ve paranın zaman değerinin mümkün olduğunca fazla kullanılmasına yol açmaktadır. Mükelleflerin beyannamelerini elektronik ortamda doldurulmasının diğer bir avantajı ise doldurma sırasında yapılacak herhangi bir hatanın daha önceden fark edilmesi ve bu hatanın bilgisayar ortamında kolaylıkla düzeltilmesi yönündedir. Bu açılardan bakıldığında beyannamelerin elektronik ortama alınması, mükellefler açısından s beraberinde birçok kolaylık getirmektedir (Gül 2002: 27). Elektronik beyanname vergi iadesi

gibi konuların daha hızlı yapılmasına olanak sağladığı gibi vergi süreçlerinin de daha kısa zamanda ve daha az personel ile yapılmasının önünü açmaktadır.

Elektronik beyannamenin vergi alanında kamu kurum ve kuruluşları nazarında getirdiği diğer bir önemli yenilik ise verginin tahakkuk ve tahsil işlemlerinin elektronik ortamda ve herhangi bir hasar açığına mahal vermeksizin gerçekleştirilebilme ihtimalidir (Çetin 2010: 81). Bu açıdan dört önemli vergi aşamasından ikisi olan tahakkuk ve tahsilat işlemleri, bilgisayarlar tarafından dijital ortamda yapıp bu alanda çalışan ama personelinin vergilendirmenin diğer süreçlerine kaydırılmasına neden olabilecektir. Ayrıca elektronik beyanname ile tahsil işlemi de elektronik ortamda gerçekleştirileceğinden vergi gelirlerinin toplanmasındaki zahmet engellenecek ve oluşturulan bu kolaylık sayesinde vergi gelirlerinde gecikmeler azaltılacak ve miktar ile ilgili artışlar söz konusu olmaya başlayacaktır.

Akademik bilginin ve araştırmaların da vergi süreçlerine dahil olabilmesi elektronik beyannamenin bir diğer avantajı olarak sayılabilir. Elektronik beyanname ve elektronik defter gibi uygulamaların Türkiye'de elektronik uygulamalar dönüşüm sürecine dahil olması, akademik bilgi ile uygulama bilgisinin bütünleşmesinin önünü açmıştır (Tektüfekçi 2018: 117). Bu yenilikler yakın gelecekte teknolojinin de eskisiyle sadece vergileme alanında değil, diğer bütün maliye alanların neredeyse tamamında gözlemlenebilecektir. Mali hayatın tamamen elektronik ortamda dijital verilere dayanılarak gerçekleştirilmesi hem olası vergi kaçaklarının önüne geçecek hem de süreci baştan sona kolaylaştırarak kamu kurumlarının ve mükelleflerin işini kolaylaştıracaktır.

Elektronik beyannamenin her alandaki fayda ve avantajlarını şu şekilde sıralayabiliriz:

- Vergi dairelerinde kâğıt ortamında alınana beyannameler için harcanan işgücünden tasarruf sağlanmaktadır. Öyle ki bu oran yıllık 14000 adam/ay işgücüne tekabül etmektedir. Bu da yaklaşık olarak 1166 personelin beyanname kabulden başka bir işte görevlendirilebileceği anlamı taşımaktadır.
- Elektronik beyanname ile her yıl yaklaşık 6000 ton kâğıttan tasarruf sağlanmakta olup bu da yaklaşık 117.000 adet ağaç demektir. Aynı zamanda bu ağaçların kâğıda dönüşmesinden de işgücü tasarrufu sağlanmaktadır.
- Kâğıt formatında alınan beyannamelerin arşivlenmesi için katlanılması gereken maliyetlerden tasarruf sağlamaktadır. Zira bu durum beyannamelerin 5 yıl süreyle saklanması için depolar kiralama veya satın alma maliyetleridir.

- Beyanname vermek için vergi dairesine gitmek zorunda olan mükellefler için yaklaşık 1.485.000 işgünü tasarrufu sağlanmaktadır.

- Vergi beyannamelerinin vergi dairelerine verilmesinin mükellefe zaman ve para maliyeti düşünüldüğünde, aynı beyannamelerin internet üzerinden verilmesinin hem gerçekleştirilecek işlem hızı hem de bu sayede zaman tasarrufu konusunda mükellefe çok büyük avantajlar sağladığı görülmektedir.

- Vergi beyannamelerinin hızlı, kolay ve güvenilir bir şekilde vergi dairelerine intikali sağlanmaktadır.

- Meslek mensuplarının veya mükelleflerin daha az vergi dairelerine gelmelerini sağlayarak zaman ve ulaşım maliyetlerinden de tasarruf sağlanmaktadır.

- Vergi dairelerinin beyanname kabulünde, tarhta, tahakkukta ve tahsilatta gereken işlemlerini azaltarak vergi dairesinin konusuna giren diğer işlerde mükelleflere daha iyi ve daha kaliteli hizmet vermelerine olanak sağlamaktadır.

- Mükellefler veya meslek mensupları tarafından yerine getirilmesi gereken vergi ödevlerinin daha hızlı bir şekilde yerine getirilmesini sağlamaktadır.

- Beyanname Düzenleme Programı sayesinde beyanname doldurma sırasında karşılaşılabilecek hatalar da en aza indirilmiştir.

- Elektronik beyanname onaylama süresi son gün gece saat 24:00' a kadar olduğundan mesai saati dışında da beyannamelerin vergi dairelerine iletilebilme imkânı sağlanmıştır.

- Elektronik beyanname dijital bir platformda olduğundan 7 gün 24 saat hizmet sağlanmaktadır.

- Kâğıt ortamında düzenlenen ve kontrol edilen beyannameler için gereken kırtasiye masrafları da tarihe karışmıştır.

- Vergi dairelerinin iş yükü azaldığından mükelleflere ve meslek mensuplarına sunulan hizmetin kalitesi de artmıştır.

- İstatistik amaçlı beyanname girişleri ortadan kalktığından bu alanda kullanılan personelden tasarruf sağlanmıştır.

- Yine istatistiksel veriler için kâğıt ortamında toplanılan beyannamelerin ilgili merkezlere gönderilmesi için katılan posta masrafları da ortadan kalkmıştır.

- Denetleme ve yönetme ile ilgili konularda yardımcı olmak adına istatistiki ve karar vermede ihtiyaç duyulan bilgilerin her zaman güvenilir ve kısa zamanda alınmasını sağlamıştır.

- Tahsilata yetkili bankalar tarafından ilgili ödemelerin hızlı ve noksansız olarak ilgili birimlere aktarılması sağlanmıştır

2.9. Elektronik Beyanname Işığında Türkiye'deki Vergi Denetimi

Elektronik beyanname ayrıca mükelleflerin devlete karşı olan yükümlülüklerinde kolaylık sağlama amacıyla vergi hayatına kazandırılmıştır. Özellikle gelişen teknolojik altyapının maliye alanında kullanılması, devletin vatandaşlara, vatandaşların da devlete olan yükümlülüklerinin yerine getirilmesi için büyük kolaylık sağlamaktadır. Bu kapsamda elektronik beyanname mükelleflerin devlete karşı yükümlülüklerini yerine getirmesinde gerek zaman gerekse para konusundan ciddi tasarruf sağlamaktadır.

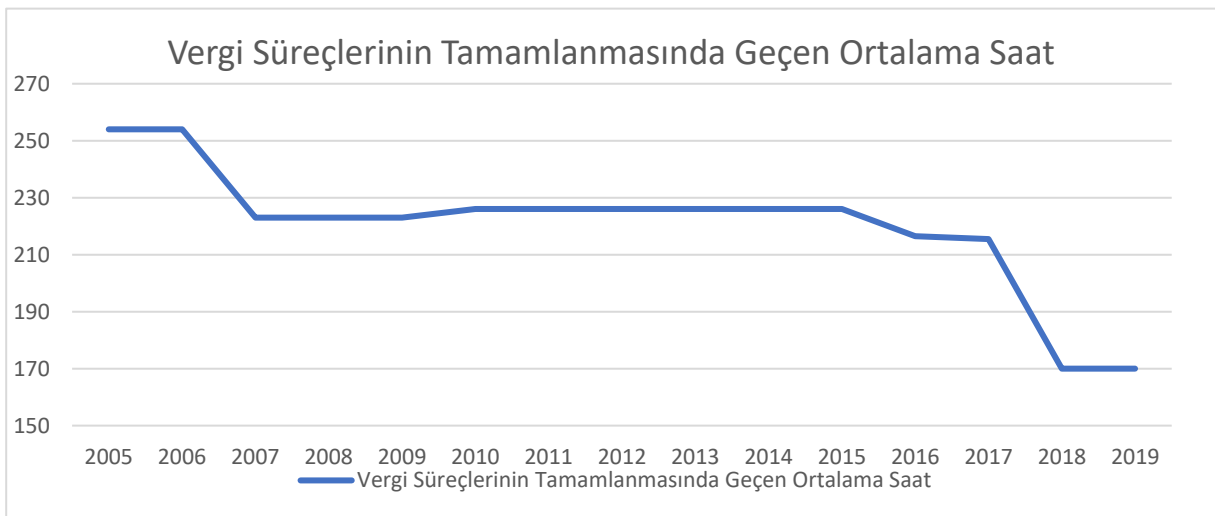
Küreselleşmenin etkisiyle teknoloji hayatın neredeyse bütün aşamalarına girmiş bulunmaktadır. Bu aşamalardan birisi de hiç şüphesiz mali olaylardır. Teknolojik ilerleme ile birlikte beyannamelerini elektronik ortamda doldurulması zaman ve para açısından tasarruf sağlamaktadır. Ayrıca gelişen teknoloji makine öğrenmeleri ve yapay sinir ağları mantığı ile herhangi bir beşerî faktöre gerek kalmadan elektronik ortamdaki mali kayıtların kontrol edilmesine imkan sağlama ihtimali giderek artmaktadır. Özellikle ekonominin dijitalleşmesi bu açıdan önemli bir dönüm noktası olarak görülmektedir. Dijital vergi dairelerinin oluşturulması sürecine giren bir ülke profili çizen Türkiye, kısa zamanda makine öğrenmesi sebebiyle elektronik beyannamelerin kontrolü ve onaylanması alanında aşama kaydetme ihtimali yüksek olan ülkeler arasındadır. Bu açıdan bakıldığında ilerleyen dönemlerde beşerî faktörlerin elektronik vergi beyanname kontrolü alanındaki ağırlığının azalması ile birlikte söz konusu beyannamelerin incelenmesi ve onaylanması daha kolay olacaktır. Bu durumda elektronik beyannameler Türkiye' deki vergi denetimi açısından ciddi avantaj sağlamaktadır. Elektronik beyannamenin denetimde kolaylığı sağlamanın yanında bazı avantajları da vardır. Bu avantajlar ile elektronik beyanname daha yaygın hale gelmiş ve dolaylı olarak denetim birimlerinin de işini kolaylaştırmıştır. Bu avantajların başında; kayıt dışı ekonomiyi azaltma, denetim mercilerinin işini kolaylaştıracak yeni istihdam pozisyonları oluşturma, vergi iadesi gibi mükellefleri yakından ilgilendiren konularda zaman avantajı sağlama gibi faktörler gelmektedir.

Elektronik beyannamenin vergi hayatında getirdiği önemli bir avantajı ise kayıt dışı ekonomiyi azaltma ihtimalidir (Çetin 2010: 81). Özellikle vergileme faaliyetleri neticesinde yaşanan herhangi bir aksaklık veya gösterilmeyen herhangi bir tutarın minimum seviyeye

inme ihtimali vergi denetiminin iş yükünü yoğunlaştırırsa da vergiden kaçınma ve vergi kaçırma gibi durumları ve bu durumların ekonomiye olumsuz etkilerini de azaltacaktır.

Elektronik beyanname mükellefler tarafından ciddiyetle uygulanmaktadır. Bu ciddiyet olası bir hatanın ortaya çıkmadan engellenmesini sağlamaktadır. Bu olası hataların engellenmesi de denetim faaliyetlerine duyulan ihtiyacı azaltacak ve denetimde etkinliği sağlayacak niteliktedir. Beyanname girişi sırasında oluşabilecek hatalar sistem tarafından uyarılması neticesinde kolaylıkla düzeltilebilmektedir (Turan ve Özgen, 2009, 138). Bu durumda hataların en başında tespit edilmesine ve ileride doğacak aksaklıkların giderilmesine neden olmaktadır. Söz konusu avantaj hem mükellefler açısından hem de vergi idaresi açısından önemlidir. Basit ve şekilsel hatalar sebebiyle vergi denetimine takılan beyanname, elektronik beyanname sürecinin başlaması ile birlikte minimum seviyeye gerilemiştir. Dolayısıyla vergi denetiminde olası bir şekilsel hata tespitini en aza indiren elektronik beyanname uygulaması sebebiyle vergi denetimi daha etkin ve verimli hale gelmektedir.

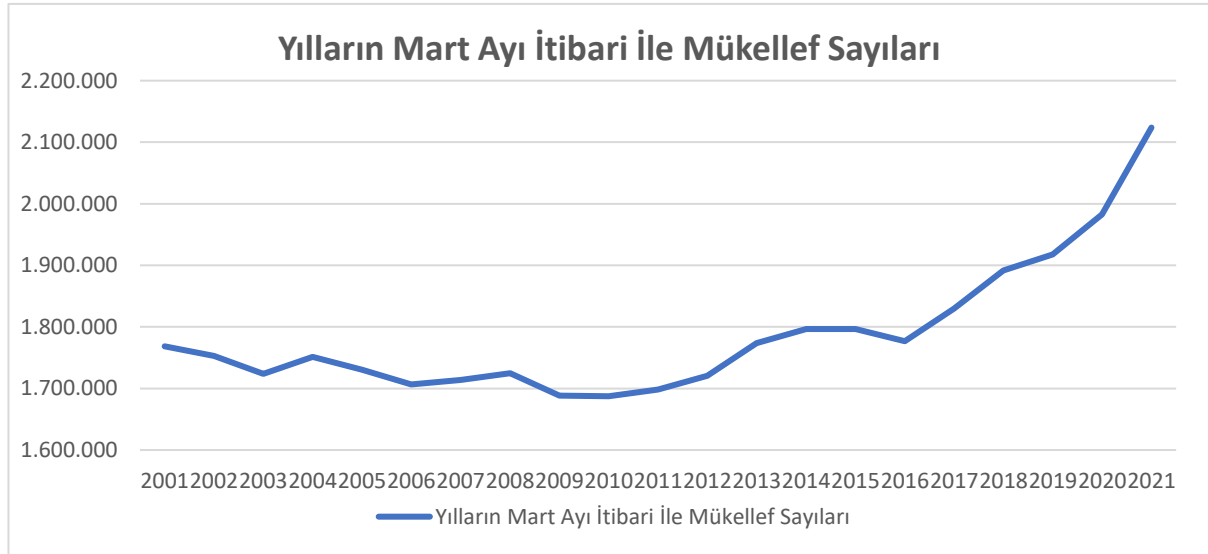
Vergi gelirin toplamasının dört ana aşaması olan tarh, tebliğ, tahakkuk ve tahsil aşamalarının daha etkin bir biçimde kullanılması, bu dört aşamaya ayrılan süre ile doğru orantılı olduğu söylenebilmektedir. Vergi beyannamelerinde yaşanan dijital dönüşüm özellikle verginin tarhı, tahakkuku ve tahsili için gereken süreyi oldukça azaltmıştır. Kâğıt ortamında alınan beyannamelerin vergilendirilmesi için gereken süreden tasarruf sağlanmış, bu gereksinim de giderek azalmıştır. Hızlı bir şekilde tarhı olunan vergiler, denetim alanına daha çabuk ve kolay şekilde aktarılmaya başlanmıştır. Aşağıdaki grafikte elektronik beyanname sonrasında vergi süreçlerinin aldığı ortalama zaman gösterilmektedir.



Grafik 2.2. Vergi Süreçlerinin Ortalama Tamamlanma Zamanları

Kaynak: (TWB, 2021)

Yukarıdaki grafikte Türkiye'nin yıllar itibari ile tarh, tebliğ, tahakkuk ve tahsil aşamasında geçen sürelerin ortalama değerleri saat cinsinden verilmiştir. 2005 yılında söz konusu süreçler için harcanan zaman 254 saat civarında iken, 2019 yılında bu zaman periyodu yaklaşık 170 saate düşmüştür. Vergileme alanında zaman bakımından yakalanan bu başarıda elektronik beyannamelerin ve vergileme süreçlerinin elektronik ortamlara aktarılmasının payı yüksektir. Bu olumlu gelişmenin daha derinlemesine anlaşılabilmesi için de mükellef sayılarının da analiz edilmesinde fayda bulunmaktadır.



Grafik 2.3. Yıllara Göre Mükellef Sayıları

Kaynak: (GİB, 2021)

Yukarıdaki grafikte yıllara göre mart ayı itibari ile kayıtlı mükellef sayıları görülmektedir. Özellikle ekonomik kriz dönemlerinde mükellef sayılarında azalışlar yaşanmış ancak krizin etkisinin geçmesi ile birlikte mükellef sayılarında artış durumu ortaya çıkmıştır. Bu kapsamda bakıldığında 2008 küresel krizinin etkileri nedeni ile mükellef sayısı 2009 yılında 1,688,000 bandından gerçekleşirken, zamanla artarak 2021 yılında 2,123,000 seviyesine çıkmıştır. Mükellef sayısının artması vergileme yükünün de artacağı sonucunu doğurduğundan vergileme için harcanan ortalama sürenin de artması beklenmektedir. Ancak vergilemede harcanan ortalama saati veren grafik baz alındığında, mükellef sayısı artmasına rağmen harcanan vergi zamanında azalış gözlemlenmiştir. Bu durumun oluşmasında da elektronik beyannamenin ve elektronik vergi süreçlerinin payının yüksek olduğu düşünülmektedir.

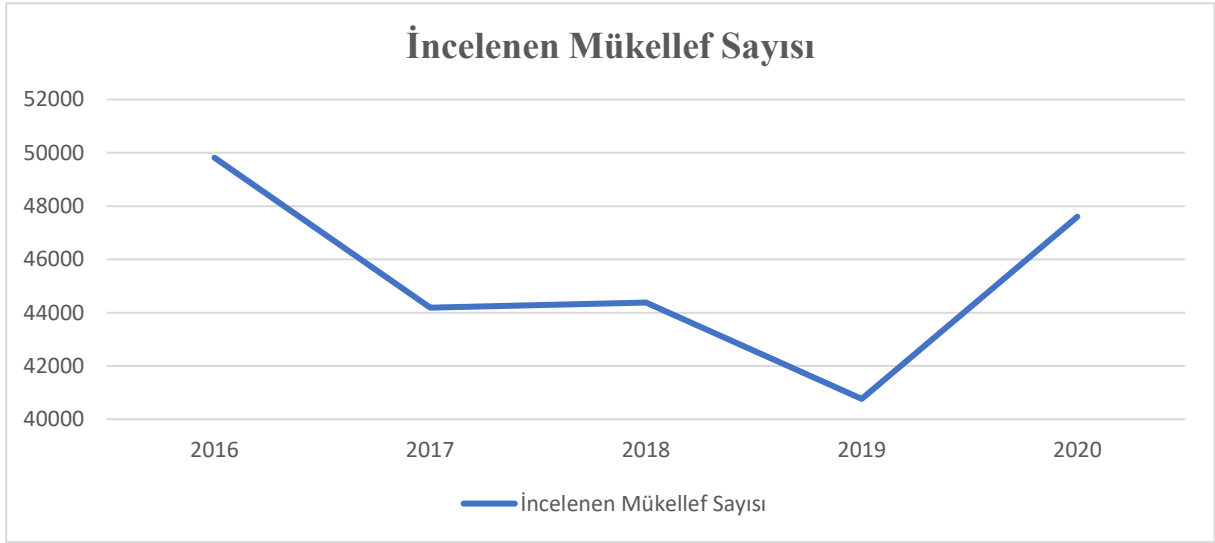
Vergi beyannamelerinin elektronik ortama aktarılması ile birlikte kamu kuruluşlarına denetim ile ilgili avantaj sağlanmaktadır. Özellikle elektronik beyanname ile tespit edilmesi

kolay olan hususların bilgisayar programları ile incelenmesi ve olası bir şüphe uyandıran durumun derhal tespit edilmesi vergide denetimin sağlanması açısından önemli faktörler arasında görülmektedir. Vergi beyannameleri elektronik ortamda olduğundan vergi denetiminde kullanılan uygulamalar da bilgisayar tabanlı olmaktadır. Dolayısıyla denetim programlarında önceden belirlenmiş kriter ve maddelere göre inceleme yapılacak mükelleflerin tespiti oldukça kolay hale gelmiştir. İncelenecek mükelleflerin bilgisayar programlarıyla tespit edilmesi de vergi denetiminin objektif olması açısından da oldukça önemlidir. Böylelikle incelemeye ait bazı şüphe ve tartışmaları daha işin başında önüne geçilmiş olmaktadır. Vergisel konular denetlenirken kullanılan bilgisayar programları aracılığıyla denetim ile ilgili incelenen mükelleflerin tespit edilmesinde öne çıkan hususları şöyle sıralayabiliriz (Merter 2016: 59-60).

- Mükellefin bilançosunda hesabının yüksek oranda nakit bulundurması,
- Bilançolarının düzenli olarak zarar beyan etmiş olması,
- Bilançolarında kasada banka hesaplarında ve hesaplarında nakit bulunduğu halde sağlığın banka kredisinin kullanılması,
- Bilançodaki görünen banka hesapları ile gerçek hayattaki olan hesaplar farklılık bulunması,
- Şirket ile ortaklık ilişkisi içerisinde olan kişilere yüksek tutarlı avans veya borç para ödemesi yapılması,
- Mükellef oranlarına bakıldığında, sektörel oranlarla arasında gittikçe farklılıkların oluşması,
- Gelir tablosunda yer alan toplam satışlarla gerçek durum mukayese edildiğinde karın beklenenden daha düşük çıkması,
- Yıllara göre karlılık eğiliminin sürekli sapma göstermesi,
- Beyannamelerde gösterilen finansman maliyetlerinin reel hayat ile mukayese edildiğinde beklenenden daha yüksek olması,
- Banka hesap hareketleri arasında uyumsuzluk olması,
- Elde bulunan mevcut çekler ile satış hesaplarında gösterilen çekler arasında uyumsuzluk bulunması,
- Bilanço kalemlerinin yatay olarak veya dikey olarak oran analizlerinde sapmalarının olması veya uyumsuzlukların söz konusu olması,
- Katma değer vergisi oranlarının yüksek olması ve bu yüksekliğin işletme beyanlarında süreklilik arz etmesi olarak gösterilebilir,

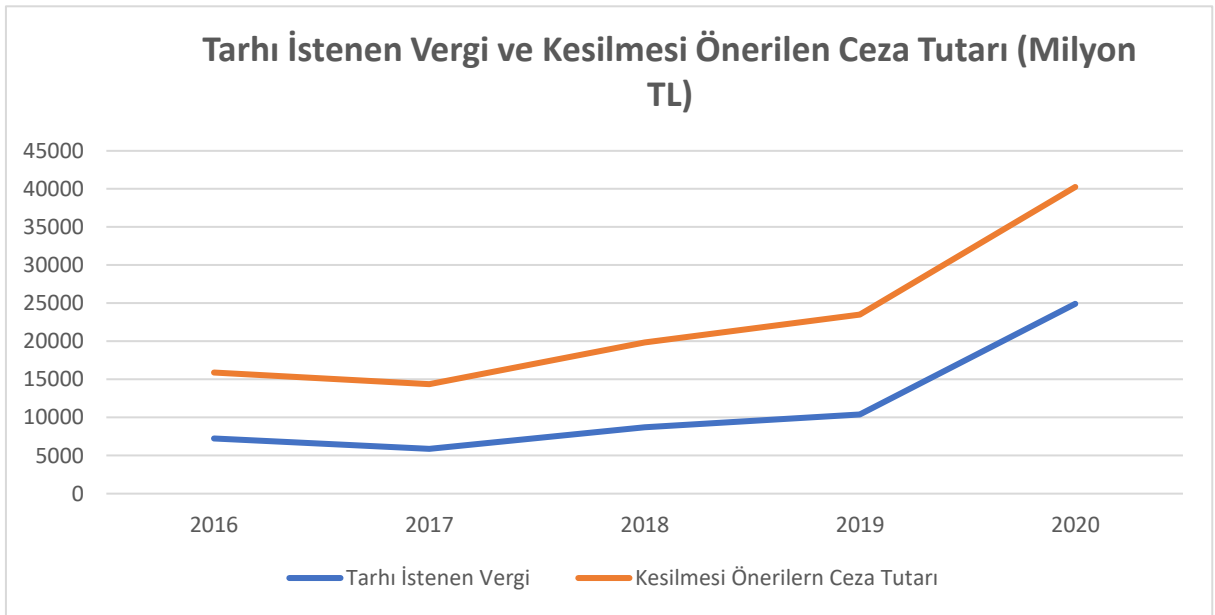
Yukarıda sayılan maddelerin hemen hepsi vergi mükelleflerinin elektronik beyannamelerinden tespit edilebildiğinden, e-beyanname ile denetim arasındaki ilişkiyi ortaya koymak bakımından oldukça önemlidir.

Bilgisayar tabanlı programlar vasıtası ile belirli süzgeçlerden geçirilerek riskli görülen mükelleflerin veya başkaca inceleme sebepleri ile incelemeye konu olan ve Vergi Denetim Kurulu Başkanlığı tarafından son 5 yılda yapılan incelemelere ait grafikler aşağıda yer almıştır.



Grafik 2.4. İncelenen Mükellef Sayısı

Kaynak: GİB, (2021)



Grafik 2.5. Tarhı İstenen Vergi ve Kesilmesi Önerilen Ceza Tutarı

Kaynak: (GİB, 2021)

Yukarıdaki grafiklerde son 5 yıla ait incelenen mükellef sayıları ve bu incelemelere bağlı olarak kesilmesi ön görülen ceza tutarları ile tarhi istenen vergilerin bilgisi verilmektedir. Grafikler incelendiğinde 2020 yılı haricinde incelenen mükellef sayısında azalış trendinin olduğu görülmektedir. 2020 dünya geneli için farklı bir yıl olmuştur. Özellikle yılın ilk başında küresel salgına dönüşen Covid 19 hastalığı ve sonrasında alınan ekonomik tedbir ve kapanma kararları nedeni ile bütün ekonomik verilerde beklenenin haricinde oluşumlar gözlemlenmiştir. Ancak buna rağmen grafiklerden görüleceği üzere; 2020 yılında 47.597 mükellef incelenmiş, incelenen mükellefler için tarhi istenilen toplam vergi tutarı 24.921.860.064 TL, kesilmesi önerilen toplam ceza tutarı ise 40.258.714.890 TL olmuştur.

Mükellefler için ilan edilen Covid 19 destekleme paketlerinden hangi mükelleflerin yararlanacağına yönelik kararlar mükelleflerin ciro ve statü büyüklüklerine göre belirlendiğinden hangi mükelleflerin desteklemelerden yararlanması gerektiği elektronik ortamda verilen beyannamelere bakılarak karar verilmiştir. Bu hususun e-beyanname konusunda farkındalık oluşturduğu söylenebilmektedir. Ayrıca kullanım alanlarının yaygınlaşması konusunda da katkısı olmuştur.

Bir diğer grafikte 2016 – 2020 yılları arası tarhi istenilen vergi miktarı ve kesilmesi önerilen ceza miktarı görülmektedir. Son 5 yılda özellikle 2017 yılından sonra hem tarhi istenilen vergi miktarı hem de kesilmesi önerilen vergi cezası tutarında artış trendinin olduğu görülmektedir. Ayrıca göze çarpan bir diğer husus da 2020 yılında hem tarhi istenilen vergi tutarında hem de kesilmesi önerilen ceza tutarında sert yükselişin olmasıdır. Bu durumun sebebi de hem kur ataklarının pandemi ile birlikte artmasında hem de pandeminin getirdiği olumsuz ekonomik şoklarla mükelleflerin başa çıkmak istemeleri olduğu söylenebilir. Covid 19 salgını sebebi ile dünya genelinde hem arz hem de talep yönlü şoklar görülmüştür. Her iki şokun da mükellefler üzerindeki etkisi ciro ve karlılıkların azalması doğrultusunda olmuştur. Her ne kadar ciro ve karlılık azalsa da mükelleflerin katlanması gereken sabit maliyet gibi işletme maliyetlerinde azalış yaşanmamıştır. Buna benzer daha birçok ekonomik etkenlerden dolayı mükelleflerin vergiden kaçırma ve vergiden kaçınma seçeneklerine olan eğiliminin arttığı ve bunun sonucu olarak da incelenen mükellef sayılarında artışın yaşanabildiği de söylenebilir.

3. E-BEYANNAME ve SWOT ANALİZİ İLGİLİ LİTERATÜR ÇALIŞMALARI ve METODOLOJİ

3.1. Literatür Taraması

Literatür taraması bölümünde elektronik beyannamenin çeşitli boyutlarının ele alınmasına yönelik olan çalışmalar Uluslararası veri tabanları, Google Akademik, Ulakbim, Dergi Park ve YÖK Tez Merkezi kullanılarak araştırılmış, ancak bu konuda araştırmamız özelinde olan e-beyannamenin analiz edilmesi için SWOT analizinin kullanıldığı herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu sebeple literatür taraması kısmında SWOT analizi kullanılan çalışmalar ve bir e-devlet uygulaması olarak görülen e-vergi uygulamalarını içeren bazı çalışmalar derlenmiştir. Bu derleme konusunda ise çalışmaların güncel olmasına özen gösterilmiştir. Ayrıca Türkçe literatür taramasında SWOT analizi ile E-Beyannameyi analiz eden bir araştırmaya rastlanılmadığından, çalışmamızın literatüre bu anlamda katkıda bulunacağı beklenmektedir.

E-Beyanname

E-Beyanname özelinde yapılan çalışmalar nadir olmakla birlikte, E-Devlet sisteminin bir parçası olarak yer alan E-Beyanname sistemi ile ilgili literatür taraması yapılmıştır. Bu taramalar sonucunda çıkan faktörler değerlendirilerek anketin oluşması temellendirilmiştir. İlgili literatür örnekleri aşağıda yer almaktadır:

Pinho ve Macedo (2007) çalışmalarında vergi dairelerinin sunduğu hizmetlerden biri olan elektronik beyanname sisteminin yeterliliği konusunu ele almıştır. Bu konuda meslek mensupları ile bir anket yapmış hipotezleri test etmek için çoklu regresyon analizi kullanmıştır. Elektronik beyanname sistemi ile kullanıcılar ile uzun vadeli ilişkiler kurulmasını, çevirim içi vergilendirme hizmetlerine önemli katkılarının bulunduğunu ortaya koymuşlardır. Bu tür sistemlerin kullanıcılar ile etkileşimli olma durumu çalışmamızda da kullanılmıştır.

Bir diğer çalışmalarında ise Pinho ve Macedo (2008), elektronik beyanname sistemi ile ilgili olarak bazı hipotezleri meslek mensupları ile test etmiştir. Bu hipotezlerden hizmet içerisindeki kolaylık ne kadar yüksek olursa meslek mensuplarının memnuniyetinin ve çevirim içi hizmet kalitesinin de o kadar yüksek olacağını, çevirim içi hizmet kalitesinin ne kadar yüksek olursa, ilgili web sitelerinin de o kadar kullanımının artacağını ve memnuniyet ne kadar yüksekse meslek mensuplarının yine ilgili web sitelerinin kullanma eğilimlerinin o

kadar artacağını tespit etmiştir. Bunun yanında hizmet kalitesi ile de meslek mensuplarının sertifika derecesinin arasında bir bağlantı olmadığını da tespit etmiştir.

Uğur ve Çütçü (2009) çalışmalarında en büyük e-devlet uygulamalarından biri olan Gelir İdaresi Başkanlığı' nın yürüttüğü Vergi Daireleri Otomasyon Projesi' ni (VEDOP) ayrıntılı bir şekilde ele almış ve bu projenin tamamlanmasıyla vergi dairelerindeki tüm işlemlerde verimliliğin arttığını söylemiştir.

Allahverdi (2012) çalışmasında ilerleyen teknoloji ile birlikte, kamu sektörü ile işletmelerin yakınlaşması amacıyla sistemler geliştirildiğini belirtmiş, bu sistemlerden olan Vergi Daireleri Otomasyon Projesi' ni (VEDOP) açıklamıştır.

Cenikli ve Şahin (2013) çalışmalarında Türk Gelir İdaresi' nin elektronik beyanname sisteminin de aralarında bulunduğu, hem vergi dairelerin kendi aralarındaki iletişimde hem de dışarıdaki kurum ve kuruluşlar ile olan iletişimde kullandığı elektronik sistemleri başlıklar altında değerlendirmişlerdir.

Admış (2019) çalışmasında elektronik devlet anlayışının gelişmesiyle birlikte ortaya çıkan elektronik vergi uygulamalarını açıklamış ve bunların vergisel işlemler üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerini değerlendirmiştir.

Memiş ve diğerleri (2019) elektronik vergilendirme uygulamalarının vergi denetimi üzerinde etkisinin bulunup bulunmadığı ile ilgili çalışmalarında, vergi denetiminin her iki tarafı üzerinde yaptığı bir anket ile, e-maliye uygulamalarının vergi denetimi üzerinde olumlu bir etkisinin bulunduğunu tespit etmişlerdir.

Onursal (2019) çalışmasında Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından geliştirilen hem vergi dairelerinin iç işleyişi ile ilgili hem de dışarıya dönük olarak verilen hizmetler ile ilgili e-maliye uygulamalarını başlıklar halinde açıklamıştır. Bu uygulamaların vergi tahsilatında ve vergi uyumundaki olumlu etkilerini muhasebe meslek mensupları ile yaptığı anketler ile ortaya koymuştur.

Yaytak ve Vural (2019) çalışmalarında elektronik vergilendirme uygulamalarının daha etkin kullanılması ve bu sayede vergi tahsilatının artırılması için yapılması gerekenleri incelemiş hem vergi dairesi personelinin hem de mükelleflerin bu konuda eğitimi ve teknik destek sahibi olması, adım adım geliştirilmesi gerektiği yasal düzenlemelerin de ikincil mevzuatlarda değil daha çok kanunsal değişiklikler ile hazırlanması gerektiği sonucuna

varmıştır. Ayrıca diğer uygulamaların yanında e-beyanname sisteminin ekonomik ve çevre açısından katkı sağladığını söylemiştir.

Yereli ve şahin (2020) alışmalarında vergi otomasyon sistemlerinin yapay zeka ile birleştirilebileceğini ve bu sayede belki merkezi otoriteye veya aracıya bağlı kalmadan işlemlerin daha kolay sonulandırılabilceğini, bu yüzden de mali uzmanlar ile bilişim uzmanlarının birlikte çalışması gerektiğini önermiştir.

Sandalcı (2021) alışmasında vergi dairelerinin elektronik olarak sunduğu hizmetlerin mükellefler tarafından tercih edilmesinde etkili olan faktörleri incelemiştir. Çalışmada yöntem olarak ikili lojistik regresyon analizini kullanmıştır. Pozitif çıkan faktörler kullanım kolaylığı, performans, sosyal etki olurken negatif çıkan sebepler ise risk algısı olmuştur.

Literatür bulguları bize son 15 yıldıki gelişimi özetler niteliğindedir. Önceleri sistem yaratımındaki faktörler, zamanla otomasyonun iyileştirilmesi ve hatta yapay zeka ile birleştirilmesini öneren bir hal almıştır. E-Beyanname sistemi ile ilgili olarak aşağıdaki literatür bulguları, uzman görüşleri ile birleştirilmiş ve anket ifadelerimiz oluşturulmuştur. Dolayısı ile E-Beyanname sistemi ile:

- Kullanıcı ile uzun vadeli etkileşimi içermesi,
 - Hizmet kullanımını kolaylaştırması,
 - Hizmet kalitesi sağlanması,
 - Verimliliğe olumlu etkisi olması,
 - Kamu- zel sektör birlikteliğine olumlu yönde bir katkısının olması,
 - Organizasyonlar/Paydaşlar arası etkileşimi sağlayabilmesi,
 - Vergi işlemleri yapılırken olumlu/olumsuz katkılarının olabilmesi,
 - Denetim'de kolaylığı sağlayabilmesi,
 - Tahsilatı kolaylaştırması,
 - Tercih edilme nedenleri ortaya konulur ise iyileştirmeler yapılabilceği düşüncesi,
- vb. ifadeler araştırmanın faktörlerinin temelini oluşturmakta yardımcı olmuştur.

SWOT Analizi

SWOT Analizi ile yapılan tez ve akademik çalışma sayısı yerli literatürde görece fazla olup, aşağıda yapılan çalışmalar özetlenmeye çalışılmıştır.

Sayım ve Usman (2016) çalışmalarında muhasebe mesleğine ilişkin muhasebe öğretim elemanları ve muhasebe meslek mensuplarına yönelik SWOT analizi ile araştırma yapmıştır. Çalışmanın sonucunda söz konusu hedef kitle için bulunan sonuçlar 8 farklı madde altında sayılmıştır.

Jiang ve diğerleri (2018) yaptıkları çalışmada Çin'in saha dışı inşaat alanlarına ilişkin SWOT analizi yapmıştır. Çin genelinde yeni şehirleşme hareketinin uygulanacağı ve 2014-2020 yıllarını kapsayan planı farklı yönleri ile ve SWOT analizi yardımıyla analiz etmişlerdir. Çalışmanın sonucuna göre Çin'de uygulanan plan inşaat sektörünün yeterliliğinin artmasını sağlayacaktır.

Ekinci ve İnan (2019) çalışmalarında elektronik devlet kapsamında elektronik fatura uygulamalarının etkinliğini çok kriterli karar verme yöntemini ve SWOT analizi yöntemini kullanarak değerlendirmiştir. Çalışmanın sonucunda elektronik fatura uygulamasının tehditlerinin güçlü yönlerine, zayıf yönlerine ve fırsatlarına oranla daha fazla ağırlığa sahip olduğu tespit edilmiştir.

Çınar ve Oğuz (2020) çalışmalarında Covid-19 pandemisinin yönetilmesinde ve pandemi ile başa çıkarken uygulanan stratejilerdeki durumunu görmek için pandemi dönemini SWOT analizi ile araştırmışlardır. Pandemi süreci hem sağlık çalışanları yönünden hem de pandemiyi yaşayan vatandaşlar yönünden güçlü yönler, zayıf yönler, fırsatlar ve tehditler ayrı ayrı ele alınmıştır.

Kurtipek ve diğerleri (2020) çalışmalarında spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin perspektifinden, bölümün güçlü yönleri, zayıf yönleri, fırsatları ve tehditlerini araştırmak için SWOT analizi yapmışlardır. Çalışma sonucunda spora ilginin artması güçlü yön, atanma zorluğu zayıf yön, beden eğitimi öğretmeni olma imkânı fırsat olarak değerlendirilirken, mezun sayısının fazla olması ise tehdit olarak değerlendirilmiştir.

Karakavuz (2020), çalışmasında Covid-19 sağlık krizinin havayolu işletmeleri açısından değerlendirilmesi için SWOT analizini kullanmıştır. Çalışma sonucunda ise Türkiye'de faaliyet gösteren havayolu şirketlerinin çok az güçlü yönü olduğu sonucuna

ulaşmıştır. Aynı zamanda hem sektörün hem de sektörde faaliyet işletmelerin zayıf yönlerinin ve ortaya çıkabilme potansiyeli olan tehditlerin çok fazla olduğu vurgulanmıştır. Çalışmanın son bölümünde ise hem havacılık sektörüne hem de sektörde faaliyet gösteren işletmelere zorlukların aşılması için çeşitli stratejiler önerilmiştir.

Surat ve Dinç (2020) çalışmasında Türkiye'nin Van ilinin Gevaş ilçesinin sahip olduğu tarihi ve kültürel değerler bakımından turizm potansiyeline yönelik genel durumu SWOT analizi ile araştırmıştır. Bölgenin su sporlarına yönelik potansiyeli ve yerli turistler arasındaki popüleritesi fırsat olarak görülürken, kış mevsiminin nispeten uzun geçmesi ve kontrol altına alınamayan yapılaşma gibi faktörler de tehdit olarak değerlendirilmiştir. Çalışmada Gevaş ilçesinin gelişmesine yönelik bazı politika önermeleri de sunulmaktadır.

Kotan (2020) çalışmasında sigortacılık sektöründe gözlemlenen gelişim ve dijitalleşme ile birlikteki durumun, sigortacılık sektörünün geleceğine etkisini araştırmak için SWOT analizi kullanmıştır. Analiz kapsamı ise Erzurum ili ile sınırlı tutulmuştur. Çalışma sonucunda Erzurum'da faaliyet gösteren sigorta şirketlerine yönelik, müşterilerle diyalog bağının güçlü olması, dağıtım kanallarının aktif olması ve siber saldırılara karşı yeterli önlemlerin alınması önerilerinde bulunulmuştur.

Yapraklı ve Kara (2020) çalışmalarında Kahramanmaraş ilinin lojistik merkezi potansiyelinin incelenmesine yönelik SWOT analizi yapmışlardır. Çalışma sonucunda Kahramanmaraş'ın lojistik merkezi olabilmesi için önemli fırsat ve üstünlüklerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Söz konusu bu fırsat ve üstünlüklerinin daha da belirgin hale gelmesi için uygulanması gereken politikalar önerilmiştir.

Albayrak ve Güçlü (2020) çalışmalarında şehir hastanelerinin sağlık turizmine etkisini SWOT analizi ile araştırmıştır. Çalışma Türkiye'de son zamanlarda yaygınlık kazanan şehir hastanelerinin sağlık turizmine etkisini artırması için mevcut eksiklikleri tespit edilmiştir ve bu eksikliklerin giderilmesi için uygulanması gereken politikalara değinilerek politika önermelerinde bulunulmuştur.

Çabuk ve diğerleri (2020), çalışmalarında İzmir iline bağlı turistik bölgeler olan Karaburun, Çeşme ve Urla'nın gastronomi turizmi potansiyelini araştırmak için SWOT analizi yöntemini kullanmışlardır. Söz konusu çalışmada bölgedeki gastronomiye hizmet edecek öncelikli sektörleri tespit edilmiştir. Bu sektörler üzerinden gastronominin bölgede geliştirilmesi için politika önermelerinde bulunulmuştur.

Sever (2021) çalışmasında insansız hava araçları sistemlerinde stratejik yönetimi SWOT analizi ile araştırmıştır. Çalışmada insansız hava aracı üretilirken meydana gelen zayıf yönlerin yerli üretim ile üstesinden gelinebileceğine vurgu yapılmıştır. Ayrıca çalışmada insansız hava aracı üretiminde yer alan firmaların güçlendirilmesinin de insansız hava aracı üretiminde fırsatları artıracığına vurgu yapılmaktadır.

Gürçün ve Petek (2021) çalışmalarında Türkiye'nin Aydın ili sınırları içinde bulunan jeotermal enerjinin potansiyelinin bölgeye etkilerini SWOT analizi ile araştırmıştır. Çalışmanın sonucunda jeotermal enerjinin Aydın ilinde hem gelişme hem de istihdam olanakları açısından önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öztekin (2021) çalışmasında Türkiye'de Zonguldak ilinin eko turizm potansiyelini SWOT analizi yöntemini kullanarak araştırmıştır. Çalışmanın sonucunda Zonguldak ilinde belirlenen zayıf yönlerin giderilmesi ve fırsatların zamanında ve doğru kullanılması neticesinde eko turizmin Zonguldak'ta kullanılmasının mümkün olduğu tespit edilmiştir.

Şahin ve Tektaş (2021) çalışmalarında Türkiye için havacılığın genel durumunun değerlendirilmesine yönelik SWOT analizi kullanarak yaptıkları çalışmada, Türkiye'nin özellikle sivil havacılıkta yeterli düzeyde teknolojisinin ve sisteminin olduğu ve bu sistemlerden daha fazla yararlanılması ile güvenlik sorunlarının ortadan kaldırılmasının kolaylaşması ve süreçlerde iyileşmelerin olacağı sonucuna ulaşmışlardır.

Gürleyen ve Çınar (2021) çalışmalarında Türkiye'nin sağlık turizmini SWOT analizi ile incelemiştir. Özellikle Covid-19 pandemisi sırasında sağlık sektörünün incelendiği çalışmaya göre, Türkiye'nin pandemi önlemlerini hızlı şekilde alması güçlü yönünü oluşturmaktadır. Ancak sağlık sisteminde tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin yetersiz olması ise Türkiye'nin zayıf yönünü oluşturmuştur. Çalışmaya göre Türkiye'ye dış göçün fazla olması ise tehdit olarak değerlendirilmektedir.

Çelik ve Geçkin (2021) çalışmalarında Türkiye'nin Kars iline yönelik kültürel miraslarının genel değerlendirmesini SWOT analizi yardımı ile yapmıştır. Analiz sonucuna göre Kars ilinde yaygın olan kültürel miras kaynaklarının turistlerin deneyimsel tüketimine daha uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çolak Gök ve Efeoğlu (2021) çalışmalarında covid 19 pandemisi sonrası yeni normalleşme sürecinde öğretmenlik uygulamasının ihtiyaç analizini SWOT analizi ile

araştırmıştır. Çalışmanın sonucunda teorik olan derslerin uzaktan eğitim ile uygulanmasında her iki taraf için ciddi avantajların olduğu sonucuna ulaşılrken, uygulamaya yönelik derslerin uzaktan eğitim ile verilmesinin hem dersi anlatan hem de dersi dinleyenler açısından zorluklar barındırdığı tespit edilmiştir.

Şengül ve Çılgınoğlu (2021) çalışmalarında Türkiye'nin Yozgat ili Sarıkaya ilçesinde bulunan Kral Kızı Hamamı'nın kültürel miras turizmi açısından genel durum değerlendirmesi yapılması için SWOT analizi kullanmışlardır. Çalışmanın sonucunu göre söz konusu hamamın kültürel turizm açısından fazla gelişmemesinin nedeninin halkın bilinçsiz olması ve tanıtımının yeteri kadar yapılmaması olduğu sonucuna varılmıştır.

Yukarıda SWOT analizi kullanılarak yapılan bazı çalışmalara yer verilmiştir. Çalışmaların geneli sosyal bilimler alanında olmakla birlikte benzer literatür taraması Türkiye'de yapılan tezler araştırılarak da genişletilmiştir. Bu sebeple tez.yok.gov.tr sitesinden anahtar kelime "SWOT" olarak belirlenip bir tarama gerçekleştirilmiştir. Tarama sonunda 614 yüksek lisans tezine ulaşılmıştır (2004-2021). SWOT Analizinin son beş yıla oldukça artan bir ilgi gördüğü kanaatine varılmış olup, 2016-2021 yılları arasındaki tüm araştırma sayısının 325 olduğu görülmüştür. Benzer bir tarama tez başlığı kısıtıyla yapılmış olup bulgular aşağıda tablolarda özetlenmiştir.

Tablo 3.1. Türkiye'de 1993-2021 Yılları Arasında Başlığında SWOT Analizi Geçen Tezlerin Dağılımı

SWOT Analizi Kullanan Tezler	
Doktora	6
Yüksek Lisans	97
Tıpta Uzmanlık	1

Yukarıdaki tabloda, Türkiye'de 1993-2021 yılları arasında yazılan ve SWOT analizi kullanan ve bu durumu tez başlığında belirten tezlerin dağılımı verilmektedir. 104 yazılı tezin 6 tanesi doktora tezi mahiyetindeyken, 1 tez tıpta uzmanlık tezi ve 97 tez ise yüksek lisans bitirme tezi olarak yazılmıştır.

Tablo 3.2. Türkiye’de 1993-2021 Yılları SWOT Analizi Kullanılıp Tez Başlığında Belirten Doktora Tezlerinin Enstitülere Göre Dağılımı

Doktora Tezlerinin Dağılımı	
Sosyal Bilimler Enstitüsü	4
Eğitim Bilimleri Enstitüsü	1
Sağlık Bilimleri Enstitüsü	1

Bir önceki tablodaki verilerin detaylarına incek olursak yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere yazılan doktora tezlerinin dördü sosyal bilimler enstitüsünde tamamlanırken, kalan iki tezin biri sağlık bilimleri enstitüsünde ve diğer biri de eğitim bilimleri enstitüsünde tamamlanmıştır.

Tablo 3.3. Türkiye’de 1993-2021 Yılları SWOT Analizi Kullanılıp Tez Başlığında Belirten Yüksek Lisans Tezlerinin Enstitülere Göre Dağılımı

SWOT Analizi Kullanan Tezlerin Enstitü Dağılımı	
Sosyal Bilimler Enstitüsü	77
Fen Bilimleri Enstitüsü	15
Eğitim Bilimleri Enstitüsü	3
Sağlık Bilimleri Enstitüsü	2

İlk tabloda en çok yazılan tezlerin bulunduğu yüksek lisans bitirme tezlerinin yukarıdaki tablodaki dağılımına baktığımızda ise yazılan 97 adet yüksek lisans tezinden 77 adedi sosyal bilimler enstitüsünde, 15 adedi fen bilimleri enstitüsünde, 3 adedi eğitim bilimleri enstitüsünde ve 2 adedi de sağlık bilimleri enstitüsünde tamamlandığı görülmektedir.

Türkiye’de son beş yılda SWOT Analizi kullanımının artışına bağlı olarak yapılan genel taramada SWOT anahtar kelimesi Tümü kısıtı seçilerek tekrarlanmıştır. Ulaşılan 614 tez ise, konusu ve son beş yıl kısıtı ile tekrar incelenmiş olup aşağıdaki şekilde tablolanmıştır.

Tablo 3.4. SWOT Analizi'nin Kullanıldığı İşletme Yönetimi Kapsamında Değerlendirebilecek Tezler (2016-2021)

YAZAR	YIL	TEZ ADI	KONU
KENAN NİFTALİYEV	2021	Azerbaycan ticari bankalarının finansal performanslarının belirlenmesi	Bankacılık = Banking ; İşletme

Tablo 3.4. Tablonun Devamı

YACIN MOHAMED AHMED	2021	Türkiye ve Cibuti ülkelerinin bankacılık sektörlerinin SWOT analiz yöntemiyle kısmi karşılaştırması	Bankacılık = Banking
HÜSEYİN OZAN ALTIN	2021	The impact of cultural heritage on destination branding: Case of Bornova and heritage tourism	İşletme = Business Administration
ADHITYA WIRA DHARMA	2021	Mınt ülkelerinde yeşil tahvillerin risk ve fırsatları üzerine karşılaştırmalı bir analiz : Endonezya ve Türkiye örneği	Maliye = Finance
KEZİBAN DEMİRDAL	2021	Lojistik organizasyon olarak Antalya Limanı'nın bölgesel kalkınmadaki rolü: TR61 Bölgesi'nde faaliyet gösteren dış ticaret firmaları üzerinde bir araştırma	İşletme = Business Administration
AKRAM MOHAMMED	2020	Marketing strategy for Erbil Steel Company located in Northern Iraq	İşletme = Business Administration
HAMDA MOHAMED ALI	2020	Renewable energy and sustainable development: SWOT analysis of Djibouti	İşletme = Business Administration
ÇİĞDEM ALBAYRAK	2020	Şehir hastanelerinin sağlık turizmine etkisinin SWOT Analizi ile değerlendirilmesi	Sağlık Kurumları Yönetimi = Health Care Management
AYŞEN ANKARALI	2020	İşletmelerin küresel rekabet ortamında stratejik planlama ve karar alma süreçlerinde muhasebe verilerinin önemi ve yönetim analizi	İşletme = Business Administration
ONUR SEZGİN	2020	Türkiye'de sağlık turizmi ve dünya'nın lider ülkelerinden Hindistan ile kıyaslanması	Sağlık Kurumları Yönetimi = Health Care Management
ABDURRAHMAN BURAK PALA	2020	Yenilikçi şehirler konsepti ve Manisa vizyonu	İşletme = Business Administration
SALİH DOĞRU	2020	AFAD gönüllülük sisteminin etkin müdahale açısından analizi	Kamu Yönetimi = Public Administration
ERAY KÖSE	2019	SWOT analizi proje yönetim metodu seçiminde kullanılan bir araç olabilir mi? Yazılım sektöründe bir uygulama	İşletme = Business Administration
YUNUS EROL	2019	Stratejik yönetimde SWOT analizi ve bir işletmede uygulanması	İşletme = Business Administration
DİLEK ÖZDEMİR	2019	Eğitimde stratejik plan SWOT analizi: Türkiye'deki devlet üniversitelerinin SWOT analizlerinin değerlendirilmesi	İşletme = Business Administration
NADİRE ÜSTÜNOL	2019	SWOT analizinin bulanık analitik hiyerarşi süreci ile sayısallaştırılması üzerine bir uygulama	İşletme = Business Administration
BURCU İNAN	2019	SWOT-AHP bütünleşik yöntemi ile e-fatura sisteminin değerlendirilmesi: Bilecik ili örneği	Maliye = Finance ; İşletme = Business A.

Tablo 3.4. Tablonun Devamı

ADEM KIRMIZI	2019	KOBİ'lerin temel sorunları ve SWOT analizi	İşletme = Business Administration
ORHUN TOSUN	2019	Türkiye'de sağlık turizminin ekonomik potansiyeli ve vergi düzenlemeleri	Maliye = Finance ; Turizm = Tourism
CELİL YÜGÜNT	2019	Türkiye'de elektronik ticaret gümrük beyannamesi sürecinin işleyişi ve SWOT analizi	İşletme = Business Administration
NEBİYE GÜLÇİN DENİZ	2019	Türkiye de medikal turizmin gelişimi ve bazı ülkelerle karşılaştırılması	Sağlık Kurumları Yönetimi = Health Care Management ; Turizm = Tourism ; İşletme = Business Administration
SEVGİ HAN ÖCAL	2019	Türkiye'de lojistik köyler incelemesi: Mersin Yenice lojistik köyü örneği	İşletme = Business Administration
SERKAN EMEKÇİ	2019	Katı atık yönetiminde belediyelerin rolü: Eskişehir Odunpazarı Belediyesi örneği	Kamu Yönetimi = Public Administration
FATMA GÖKSELEN GÖNÜLŞEN LEVENT EROĞLU	2019	Gıda sektöründe müşteriye özel ürün tasarımına yönelik kalite fonksiyon göçerimi ile bir uygulama	İşletme = Business Administration
	2019	Katılım bankacılığı ile konvansiyonel bankacılık sisteminin SWOT analizi yöntemiyle karşılaştırılması	Bankacılık = Banking ; İşletme = Business Administration
MUSTAFA DEMİR	2019	Çok katlı pazarlamada stratejik pazarlama modeli karşılaştırması: Mega holding uygulaması	İşletme = Business Administration
GHULAM SAKHİ KARGER NORUGHLI	2019	Tarihi İpek Yolu ticaretinde pazarlama stratejileri ve model önerisi	İşletme = Business Administration
MEHMET TOPAL	2019	Şehir markası kavramı; Malatya örneği üzerine bir inceleme	İşletme = Business Administration
OĞUZHAN GÜRSOY	2019	Akıllı kent yaklaşımı ve Türkiye'deki büyükşehirler için uygulama imkânları	Kamu Yönetimi = Public Administration
AYŞE DİLARA SUR	2019	Gayrimenkul yatırım ortaklıklarının enerji verimliliği ve yenilenebilir enerji tesisleri yatırımları araştırması	İşletme = Business Administration
EKREM SEMİH IŞIK	2019	Küreselleşme sürecinde çok uluslu şirketlerin ev sahibi ülke açısından analizi	Maliye = Finance

Tablo 3.4. Tablonun Devamı

SOULEYMANE BINDJO	2019	Batı ve Kuzey Afrika ülkelerinde pazar arayışları ve strateji geliştirme: Bir Türk aile işletmesi tecrübesi	İşletme = Business Administration
HALİT ÇAKIRCA	2019	Kooperatiflerin yerel kalkınmadaki rolü: İzmir Tire Süt Kooperatifi örneği	Kamu Yönetimi = Public Administration ; İşletme = Business Administration
AYHAN BENEK	2019	Tarihi kent dokuların imaj yönetimi: Kastamonu örneği	İşletme = Business Administration
AIZHAN ZHUNISSOVA	2019	Destinasyon pazarlamasında kent markasının yaratılması: Çimkent üzerine bir araştırma	İşletme = Business Administration
BİLGESU ÇÜM	2019	Sosyal çalışmacıların motivasyon kaynaklarının ve iş yaşamlarında karşılaştıkları sorunların incelenmesi	Kamu Yönetimi = Public Administration ; Sosyal Hizmetler = Social Services
SULTAN ESRA GÜLHAN	2019	İş hayatında stres ve tükenmişlik sendromu	İşletme = Business Administration
BURAK KAPLAN	2019	Endüstri 4.0 bağlamında şehirlerin sürdürülebilirliğinde inovasyona dayalı güvenlik stratejilerinin önemi: Gölcük örneği	Kamu Yönetimi = Public Administration
ISHMAEL ARHIN	2019	Küçük ve orta ölçekli işletmeler için devlet finansal desteklerinin incelenmesi. Türkiye ve Gana'nın karşılaştırmalı analizi	İşletme = Business Administration
OSMAN BUĞRAHAN KARA	2019	Türkiye'nin mukayeseli üstünlüğe sahip olduğu hizmet sektörlerinin rekabetçi avantajlarının değerlendirilmesi	İşletme = Business Administration
ENES ŞAMİL MUMCU	2019	Madencilik sektöründe iç kontrol yapısının incelenmesi ve hile risklerinin ölçülmesi	İşletme = Business Administration
TAHİR EROL ÇANTALI	2019	Türkiye imar affı uygulamaları, imar barışı ve gayrimenkul piyasasına etkisi	İşletme = Business Administration
DERYA DEMİRKIRAN	2019	Yalın üretim teknikleri ve Porsche firmasında uygulanması	İşletme = Business Administration
SEVTAP TELEK	2019	Marka kent olmanın önemi: Çanakkale örneği	Kamu Yönetimi = Public Administration

Tablo 3.4. Tablonun Devamı

ALİ İŞYAR	2019	Bireysel finansal planlama danışmanlığının finansal tüketiciler açısından ele alınması ve uygulama çalışması	Maliye = Finance ; İşletme = Business Administration
NURGAZY CHAMI	2018	Astana uluslararası finans merkezi ve ülke ekonomisine muhtemel etkileri	İşletme = Business Administration
ERHAN ARSLAN	2018	Sağlık turizminde Türkiye'nin son 5 yılda dünya ülkeleri içindeki konumu ve gelişmesi	Sağlık Kurumları Yönetimi = Health Care Management
IVANA YORGOVA	2018	The influence of financial crises on the investment behaviour of the European Bank for Reconstruction and Development	İşletme = Business Administration
MERVE KÜBRA BAYANTEMÜR	2018	Lojistik köylerin bölge kalkınmasındaki ekonomik ve sosyal etkileri: Çukurova örneği	İşletme = Business Administration
ANIL ÇETİNTAŞ	2018	Küresel finansal krizin Türk bankacılık sektörüne etkileri ve SWOT analizi ile Türk bankacılık sektörüne uygulanması	Bankacılık = Banking ; İşletme = Business Administration
EREN BÜYÜKŞAHİN	2018	Türkiye'de katılım bankacılığı ve konvansiyonel bankacılık sistemi arasında fon toplama farklılıkların analiz edilmesi (Porter 5 güç analizi)	Bankacılık = Banking
BATURALP TUNALI	2018	Strategic marketing management for B2B technology companies	İşletme = Business Administration
İSMAİL CANER CANSEVER	2018	Sustainable competitive advantage in Turkish leasing industry: A strategic analysis	İşletme = Business Administration
YAVUZ ILGAZ	2018	Türkiye'deki inovasyon çalışmalarının Güney Kore ile karşılaştırmalı stratejik analizi	İşletme = Business Administration
REYHAN ASLAN KILIÇ	2017	SWOT ve BSC Uygulamasının hastane yönetiminde önemi ve bir araştırma	Sağlık Kurumları Yönetimi = Health Care Management ; İşletme = Business Administration
LIRIDON BLLACA	2017	Kosova sağlık sistemi SWOT analizi	Sağlık Kurumları Yönetimi = Health Care Management ; İşletme = Business

Tablo 3.4. Tablonun Devamı

BİLGE YAMAN	2017	Stratejik yönetim sürecinde SWOT analizi ve bir işletmede uygulaması	İşletme = Business Administration
ASLI YALÇIN	2017	Branding of textile sector in Turkey and its impact on international recognition	İşletme = Business Administration
ZAFER KILIÇARSLAN	2017	İnşaat yap-sat sektöründe faaliyet gösteren firmaların kredilendirilme süreci ve kredi tahsis modelleri üzerinde bir araştırma, Trabzon örneği	Bankacılık = Banking ; İşletme = Business Administration
GÖKHAN ÖZDEN	2017	Avrupa Birliği'ne üyelik yolunda Türk bankacılık sektörünün karşılaştırmalı analizi	Bankacılık = Banking ; İşletme = Business Administration
M.YONOUS JAMİ	2017	Afganistan tekstil sektöründe ihracat stratejileri	İşletme = Business Administration
BESMELLAH GHAFOORY	2017	Afganistan'ın safran sektöründe rekabet stratejisi	İşletme = Business Administration
AHMET TAYFUR KÜÇÜKTIĞLI	2017	Kamu yönetiminde stratejik planlama: ADIM Üniversitelerinin GZFT analizleri üzerine bir inceleme	Kamu Yönetimi = Public Administration
ALİ ŞAHİN	2017	Kanal İstanbul projesi ve uluslararası ticarete etkisi	İşletme = Business Administration
EZGİ ERŞAHİN	2017	Yerel yönetimlerde etkinlik turizminin tanıtımdaki yeri ve önemi: İstanbul örneği	Kamu Yönetimi = Public Administration ; Turizm = Tourism
ELMAN GUNYASHEV	2016	Kazakistan lojistik sektörü ve sektör paydaşlarının lojistik köy ile ilgili görüşlerinin SWOT analiz ile değerlendirilmesi	İşletme = Business Administration
DUYGU KEPE	2016	Denizli Kaklık lojistik köyünün SWOT analizi ile değerlendirilmesi	İşletme = Business Administration
AHMET YÜKSEL	2016	Türkiye'deki önemli teşvik ve destek sistemleri, etkili uygulanmasında üst yönetim ve lojistiğin rolü	İşletme = Business Administration
MAHMUT ŞAHİN	2016	Bölgesel girişimcilik ekosistemi	İşletme = Business Administration
ALPER EKMEKCİOĞLU	2016	Kamu politikaları açısından özel askeri şirketlerin incelenmesi: Tespitler, sorunlar, fırsatlar, öneriler	Kamu Yönetimi = Public Administration

Tablo 3.4. Tablonun Devamı

ANA LUIZA FERREIRA AYDOĞDU	2016	Türkiye ve Brezilya'da sağlık turizmi: Bir karşılaştırma	Sağlık Kurumları Yönetimi = Health Care Management ; Turizm = Tourism
TUĞBA ÖZTÜRK	2016	Üretici firmalarda e ticaretin rekabet gücüne etkisi; Keramika örneği	İşletme = Business Administration

Yukarıdaki tablo çalışmamızın konusu maliye disiplini ile bağlantılı içerdiğinden, ilgili tezler maliye konusu olarak sınırlandırılmıştır. Bunun sonucunda maliye alanında SWOT Analizinin kullanıldığı tez çalışmalarının sayısının sadece beş olduğu görülmektedir. (Bkz. Tablo 5)

Tablo 3.5. Son 5 yılda Maliye Konusu Özelinde SWOT Analizi Kullanılarak Yapılmış Yüksek Lisans Tezleri

YAZAR	YIL	TEZ ADI	KONU
BURCU İNAN	2019	SWOT-AHP Bütünleşik Yöntemi İle E-Fatura Sisteminin Değerlendirilmesi: Bilecik İli Örneği	Maliye = Finance ; İşletme = Business Administration
ORHUN TOSUN	2019	Türkiye'de Sağlık Turizminin Ekonomik Potansiyeli Ve Vergi Düzenlemeleri	Maliye = Finance ; Turizm = Tourism
EKREM SEMİH IŞIK	2019	Küreselleşme Sürecinde Çok Uluslu Şirketlerin Ev Sahibi Ülke Açısından Analizi	Maliye = Finance
ALİ İŞYAR	2019	Bireysel Finansal Planlama Danışmanlığının Finansal Tüketiciler Açısından Ele Alınması Ve Uygulama Çalışması	Maliye = Finance ; İşletme = Business Administration
ADHITYA WIRA DHARMA	2021	Mınt Ülkelerinde Yeşil Tahvillerin Risk Ve Fırsatları Üzerine Karşılaştırmalı Bir Analiz : Endonezya Ve Türkiye Örneği	Maliye = Finance

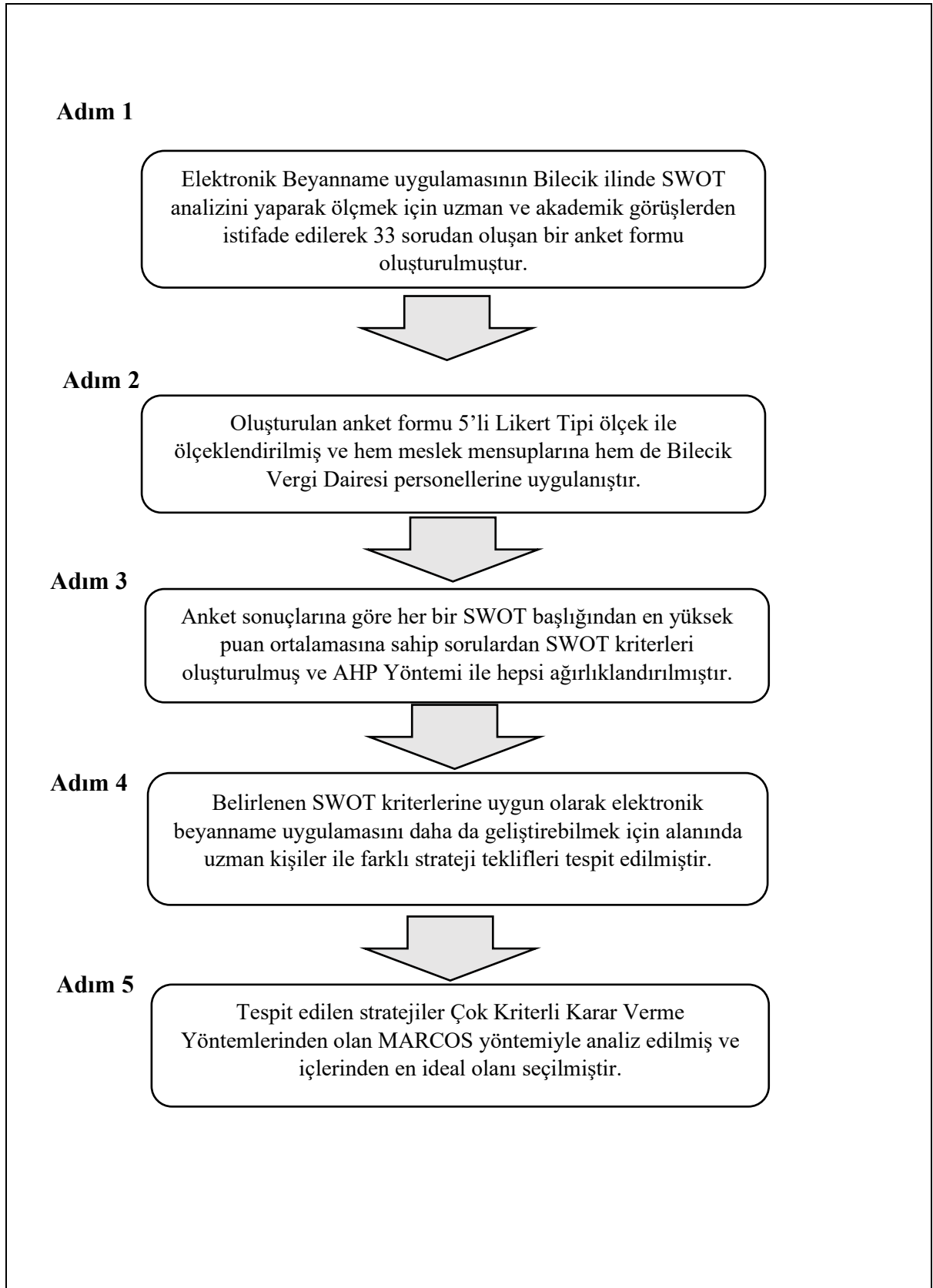
3.2. Metodoloji

Bu çalışmanın amacı Bilecik ili genelinde elektronik beyanname uygulamasının ele alınmasıdır. Bu kapsamda öncelikle SWOT analizi kullanılarak e-beyanname sisteminin güçlü yönleri, zayıf yönleri, fırsat ve tehditlerinin öne çıkarılarak, belirlenen stratejiler arasında Çok Kriterli Karar Verme yöntemlerinden yararlanarak en idealini tespit etmektir. Bu sayede e-beyanname kullanıcılarının gözünden olumlu ve olumsuz yönleri ortaya konulacak ve uygulamacılara öneriler sunulabilecektir.

Uygulamanın birinci aşamasında; Elektronik Beyanname uygulamasının Bilecik ilinde SWOT analizini yaparak ölçmek için uzman ve akademik görüşlerden istifade edilerek 33 sorudan oluşan bir anket formu oluşturulmuştur. Bu form oluşturulurken E- Beyanname ile ilgili mevcut literatürdeki faktörlerden yola çıkılmıştır. Bu aşamada ilk olarak Bilecik İli'nde Vergi Dairesi'nde çalışan ve E-Beyanname uygulamasını kullanan uzmanların görüşleri alınmıştır. Araştırmanın bu aşaması nitel bir özellik taşımakta olup, yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler 6 kişi ile ortalama 50 dakika sürmüştür. Aynı zaman diliminde Maliye ABD'da görev yapan akademisyenlere yüz yüze görüşülmüş ve belirlenen boyutlar gösterilmiştir.

Araştırmanın ikinci aşamasında ise SWOT analizi vasıtası ile e-beyanname uygulamasının güçlü ve zayıf yönleri, fırsat ve tehditleri belirlenmiştir. Ancak SWOT analizi ile bu özelliklerin birbirlerine göre ağırlıkları veya uygulanacak stratejilerin birbirleriyle ilgisi tespit edilemediğinden, konu ile ilgili boşluğu gidermek için de Çok Kriterli Karar Verme Yöntemlerinden olan AHP ve The Measurement of Alternatives and Ranking According to Compromise Solution (MARCOS) yöntemi kullanılmıştır. SWOT analizi sonrasında belirlenen SWOT kriterleri neticesinde MARCOS yöntemi de kullanılarak öncesinde belirlenen stratejiler arasından en uygunu seçilmiştir. Araştırma sırasında uygulanan adımlar tabloda da gösterilmiştir.

Tablo 3.6. Araştırmanın Adımları



3.2.1 SWOT Analizi Amacı ve Kapsamı

SWOT Analizinin temelleri 1960' lı yıllarda Stanford Üniversitesi üyelerinden Albert Humphrey ve ekibi tarafından atılmıştır (Erol, 2019:12). Bu analizin akademik olarak bir konu içerisinde yer alması ve bir makale içerisinde bahsedilmesi ise 1990'lı yılların sonuna doğru olmuştur. San Francisco Üniversitesi akademisyenlerinden olan Heinz Wehrich bu konuda öncü kişilerden birisi olarak anılmaktadır. Wehrich, bir yönetim profesörü olarak 1997 yılında "Long Range Planning"de çıkan makalesinde SWOT analizinden ilk defa bahsetmiştir (Üstünoğlu, 2019:27).

SWOT Analizi bir organizasyonda devamlı surette bulunan iç ve dış çevredeki faktörleri analiz edip kategorize eden ve bunlardan yola çıkarak stratejik bir planlama yapılmasına olanak sağlayan bir analiz olarak nitelendirilebilir. Albert Humphrey ve ekibinin de çalışmalarıyla geliştirilmiş ve stratejik planlamanın olmazsa olmaz bir unsuru olmuştur. Dolayısıyla bir organizasyon bir ticari olay veya bir kişi ile ilgili bile olsa birçok çevrelerce kullanılır hale gelmiştir.

SWOT Analizi çokça bilinen ve hemen herkes tarafından kullanılan bir analiz olmakla beraber bu analize bünye ve çevre analizi de denilebilmektedir. Stratejik çalışmalarda her iki unsur da çok iyi bir şekilde incelenmelidir. Kuvvetli ve zayıf yönler bünye içerisinde, fırsatlar ve tehditler de çevre içerisinde incelenir. Her iki incelemede de objektif olunmalıdır (Ertuna, 2008:39).

Sistem Yaklaşımına uygun olarak organizasyonlar, biri kendi içinde diğeri de dışarıda olmak üzere iki çevre ile devamlı etkileşim halindedirler. Bu etkileşimin yanında çeşitli alt sistemler de mevcut olup bunların da değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu açıdan organizasyonlarda bu iki çevrenin analiz edilmesi stratejik yönetim unsurları için bir gerekliliktir (Samadi, 2020:101).

Analizi yapılacak unsurun kimliğini ortaya koymaya yarayan tekniklerden biri olan SWOT analizi stratejik yönetimin de temel süreçlerinden birini oluşturmaktadır. İç ve dış çevreyi değerlendirme olanağı sunan bir tekniktir. Bu analiz ile iç çevrede bulunan güçlü ve zayıf yönler ile dış çevrede bulunan fırsat ve tehditler belirlenerek mevcut durum çıkartılır (Akgemci, 2008:147). Bu sayede analiz edilen olay dört farklı açıyla ele alınarak incelenir. İnceleme neticesinde sorunları gidermek veya işletmeyi bir daha iyi bir geleceğe hazırlamak için gerekli stratejiler belirlenmeye çalışılır. SWOT analizi bu dört farklı açının İngilizce kelimelerinin baş harflerinin bir araya gelmesiyle oluşmuştur.

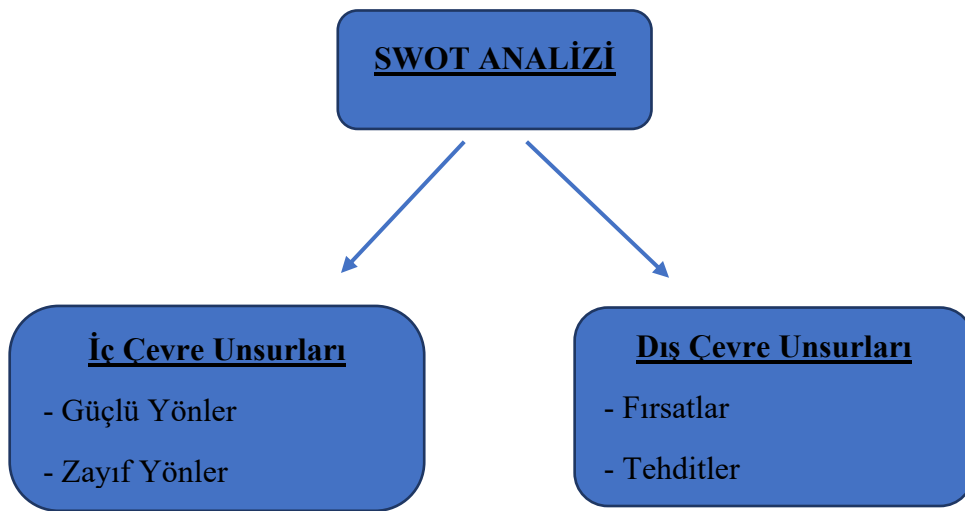
S - Strength: Güçlü yönlerin tespiti.

W - Weakness: Zayıf yönlerin tespiti.

O - Opportunities: Fırsatların tespiti.

T - Threats: Tehditlerin Tespiti.

Burada güçlü veya üstün yönlerin tespiti işletmenin iç çevresinde yani kendi bünyesi dahilinde yapılırken, fırsat ve tehditlerin tespiti ise işletmenin dış çevresi bağlamında yapılmaktadır.



Şekil 3.1. SWOT Analizi Unsurları

Kaynak: Yazar Tarafından Çizilmiştir

İç çevre unsurları incelenerek belirlenen güçlü yönler, örgütlerin iç çevre analizi sonucu tespit ettikleri o örgütün üstün olmasına sebep olan bilgi ve becerilerin hepsidir. Bu üstün yönler sayesinde dış çevrede bulunan fırsatları değerlendirebilmekte veya tehditlerden korunabilmektedir. Güçlü yönler aslında organizasyonun içinde bulunduğu ortamda ne derece avantajlı olduğunu da sergilemektedir. Bu açıdan bakıldığında organizasyonların başarısını direkt etkileyen faktörlerdir. İç çevre unsurları incelenerek belirlenen zayıf yönler ise yine organizasyonların iç çevre analizi sonucu elde edilen ve o organizasyonun veya projenin devamlılığını etkileyebilen eksikliklerin tamamıdır. Bu eksiklikler giderilmez veya önlem alınmaz ise organizasyonun sürekliliği tehlikeye girebilmektedir.

Fırsatlar, organizasyonların dış çevresi ile ilgili yapılan çalışmalar neticesinde organizasyona avantaj sağlayabilen unsurlardır. Bu unsurlar işletmenin dış çevresinde

bulduğundan her türlü teknolojik gelişmeler, devlet politikaları, sosyo-kültürel gelişmeler, uluslararası olaylar, yasal düzenlemeler, insanların alışkanlıklarındaki değişimler gibi faktörleri içine alabilmektedir.

Dış çevre analizinin diğer faktörü de tehdit unsurudur. Tehditler organizasyon dışında gelişebilen ve organizasyonu olumsuz etkileyen olaylardır. Bunlara karşı ne kadar erken önlem alınır veya bertaraf edilebilirse o kadar sağlıklı olmaktadır. Zira tehditler de organizasyonların varlığını doğrudan etkileyebilen unsurlardır. Dolayısıyla bunların da yakından takip edilmesi ve buna göre gelecek planlamalarının yapılması en güzel sonuçları doğuracaktır.

Analiz sonrası stratejiler oluşturulurken güçlü taraflardan yararlanma, güçsüz olan taraflarda eğer yük varsa bunları azaltma ve hatta gerekiyorsa güçlendirmek gerekir. Aynı stratejiler çerçevesinde çevrede bulunan fırsatlardan yararlanmak ve buna bağlı olarak da gerçekleşebilecek tehditlerden de korunmanın yollarını bulmak gerekmektedir (Ertuna, 2008:40).

SWOT analizinin uygulanmasında başlıca iki yarar bulunmaktadır. Bunlardan birincisi: analizi yapılacak unsurun kendi bünyesindeki güçlü ve zayıf yönler tespit edilerek mevcut durum çıkartılmaktadır. Bu bağlamda aslında SWOT analizi bir mevcut durum analizidir. Ancak bir diğer taraftan dış çevrede bulunan tehdit ve fırsatları da değerlendirdiğinden aslında gelecekteki durumu da ele almış olmaktadır. Bu yüzden de SWOT analizi aynı zamanda bir gelecek durum analizidir. Bu faydalar ile hem yakını hem de uzağı görmeye yardımcı olması bakımından da önemli hale gelmektedir (Akgemci, 2008:148)

Her şeyden önce SWOT analizi hem bir yaklaşım tarzı hem de analiz tekniği olarak karar vericilere düşünme gerekliliği sunmaktadır. Toplanan bilgiler yorumlanırken aslında verilecek kararların da sınırlarını çizmektedir. Yani başka bir deyişle stratejik kararlar için ciddi bir altyapı oluşturmaktadır. Bu özelliği sebebiyle stratejik yönetim sürecinde en çok başvurulan analiz olarak yer almaktadır (Dinçer, 2007:151).

Sonuç olarak SWOT analizi bir organizasyon ile ilgili o organizasyonu oluşturan iç ve dış çevresine ait bilgileri toplamak ve toplanan bilgileri tasnif etmek için kullanılan, stratejik kararların verme sürecinde etkili olan bir analiz tekniğidir. Toplanan bilgilerin güvenilirliği, geleceğe yönelik yapılan tahminlerin doğruluğu ve karar vermeye yetkili kişilerin analiz edilen unsurları doğru yorumlaması ile etkili bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır.

3.2.2. Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri

Gün geçtikçe küreselleşen dünyada her anımızda artık birden çok seçenek ile karşı karşıya kalmaktayız. Karar vermek her an hayatımızın içinde olan vazgeçilemez bir unsur haline gelmiştir. En önemlisi ise verdiğimiz kararlar sonucunda şekil alan bir yaşam olgusu içerisinde olmamızdır. İşte bu yüzden her karar anımızda veya atacağımız her adımda birden fazla seçenek ile karşı karşıya kalmak karar verme mekanizmasını da daha önemli hale getirmektedir. Bu seçeneklerden birini rahatlıkla seçmek elbette mümkündür. Ancak asıl önemli olan bizim için ilgili seçenekleri çok yönlü düşünerek en idealini seçmektir. Bu noktada ise ihtiyaç duyulan şey aslında bu seçeneklerin birbirlerine olana üstünlüklerini inceleyebilecek ve ölçebilecek yöntemlerdir. Bu yöntemler karar vericiyi kendisi için en uygun ve en doğru karara yaklaştırmaktadır.

Bilim ve sanayi alanındaki gelişmeler ile birlikte karşılaşılan problemler çok daha kompleks hale gelmektedir. Geleneksel olarak tek kriterleri ele alan ve bu şekilde problemleri çözmeye çalışan yöntemler artık uygun bulunmamaktadır. Özellikle tek kriterli çözüm yöntemleri analiz sırasında diğer değişkenleri sabit kabul ettiğinden karar vericiyi yanlış karar vermeye doğru kaydırmaktadır. Halbuki gelişen dünyada diğer değişkenler de sabit olmayıp sürekli değişmektedir. Bu değişkenlerin hepsi de alternatif seçenekleri etkilemektedir. Dolayısıyla birden fazla kriteri olan problemlerde bu kriterlerin hepsini değerlendiren ve birbirlerine olan üstünlüklerini ölçebilen yöntemlere çok daha fazla ihtiyaç duyulmaktadır (Saran, 2019:10)

Çok Kriterli Karar Verme (ÇKKV) konusu başta sosyal bilimler olmak üzere, mühendislik, ekonomi, psikoloji ve matematik gibi birçok alanda kullanılabilen bir uygulamadır. ÇKKV herhangi bir konuda karar verme aşamasında olan birey veya örgüt için, birden fazla seçeneğin bulunması durumunda bu seçenekleri belirlenmiş kriterlere göre sıralayabilen ve içlerinden ideal olanın seçilmesinde yardımcı olan bir analiz türüdür. Karar verme aşamasında çok fazla kişiyi sürece dahil edebilen, seçenekleri hem sayısal olarak hem de sözel olarak ölçebilen bir analizdir. Bu analizin önemli taraflarından biri de karar verme aşamasında olan karar vericinin elindeki alternatiflerin birbirleriyle çelişmesi durumunda dahi ona yol göstermesidir (Çakıroğlu, 2021:121).

Gerçek hayatta karşılaşılan problemleri etkileyen onlarca kriter olduğu gibi, aynı zamanda da, karar vericiler arasında da birden fazla karar verici de olabilmektedir. Bu yüzden

ÇKKV kullanılırken kriterlerin arasından karar verme sürecimizi en çok etkileyenlere indirmek bizi çok daha hızlı sonuca ulaştıracaktır.

ÇKKV kullanılırken izlenecek adımlar genel olarak şu şekilde sıralanabilmektedir (Güler, 2019:26).

- Sorunun teşhisi,
- Kriterlerin tayin edilmesi,
- Stratejilerin belirlenmesi,
- Hiyerarşik yapının oluşturulması,
- Uygulanacak yöntemin seçilmesi,
- Analiz sonucu en ideal stratejinin belirlenmesi veya sıralanması.

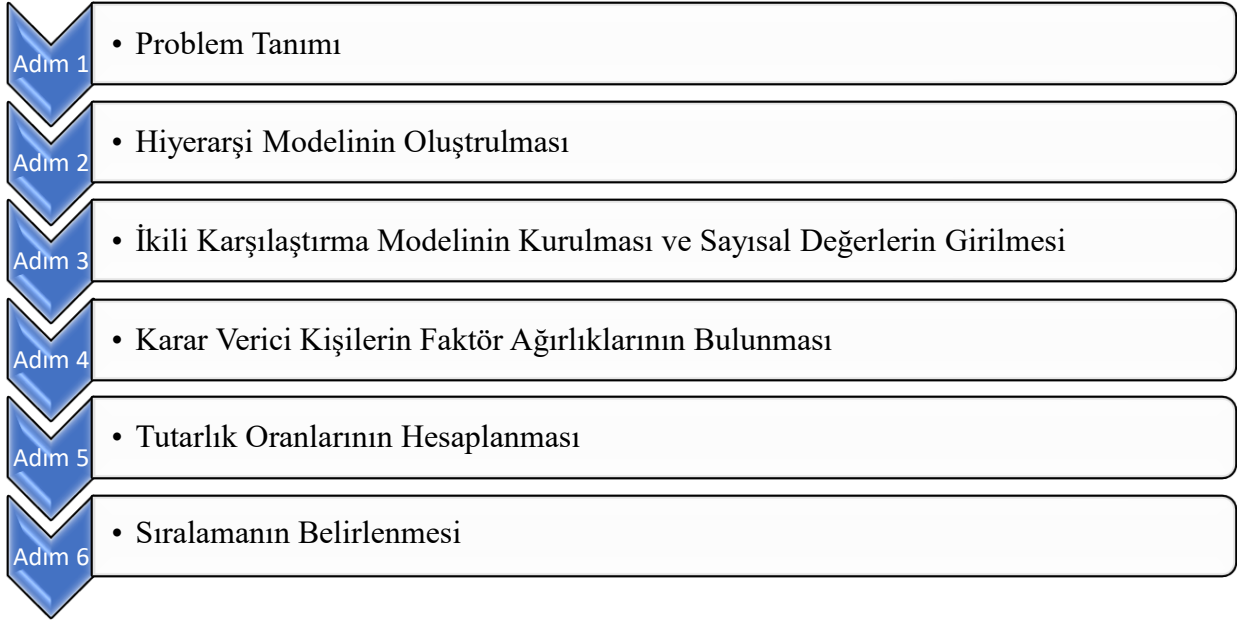
3.2.2.1. Analitik Hiyerarşi Prosesi (AHP)

Analitik Hiyerarşi Prosesi Yöntemi, karar vericilerin karmaşık seçenekler arasından en doğru tercihi yapmalarına olanak sağlayan, tercihlerin birbirleri, kriterleri ve alt kriterleri arasındaki ilişkiyi analiz eden ve bunları hiyerarşik olarak sıralayan yöntemlerden birisidir. Bu süreçte alternatiflerin birbirlerine olan üstünlüğünü sayısal değerler ile ifade ederek karar vericilere daha kolay analiz etme olanağı sunmaktadır.

AHP' nin ilk olarak ortaya atılması 1968'li yıllarda olmuştur. Myers ve Albert tarafından ilk olarak çıkarılan bu yöntem 1977 yılında Saaty tarafından geliştirilerek son halini almış ve kullanılmaya başlanmıştır. (Sağlamyürek, 2018:35).

AHP' nin diğer ÇKKV Yöntemleri arasında en belirgin özelliği ve avantajı, ikili karşılaştırmalar yaparak bir seçeneğin diğer seçeneğe olan üstünlüğünü, ilişkisini sayısal olarak ortaya koyması ve karar vericinin daha rasyonel ve detaylı düşünmesini sağlamasıdır (Güney, 2021:36). Bu yöntemin bir diğer avantajı ise karar verme sürecinde alternatifleri değerlendirirken hem somut hem de soyut unsurları da kapsamasıdır. Somut unsurlar karar verme sürecine giren objektif bilgileri içerirken, soyut unsurlar da bu süreçte yer alan insanların subjektif düşünceleri ve duygularını oluşturmaktadır.

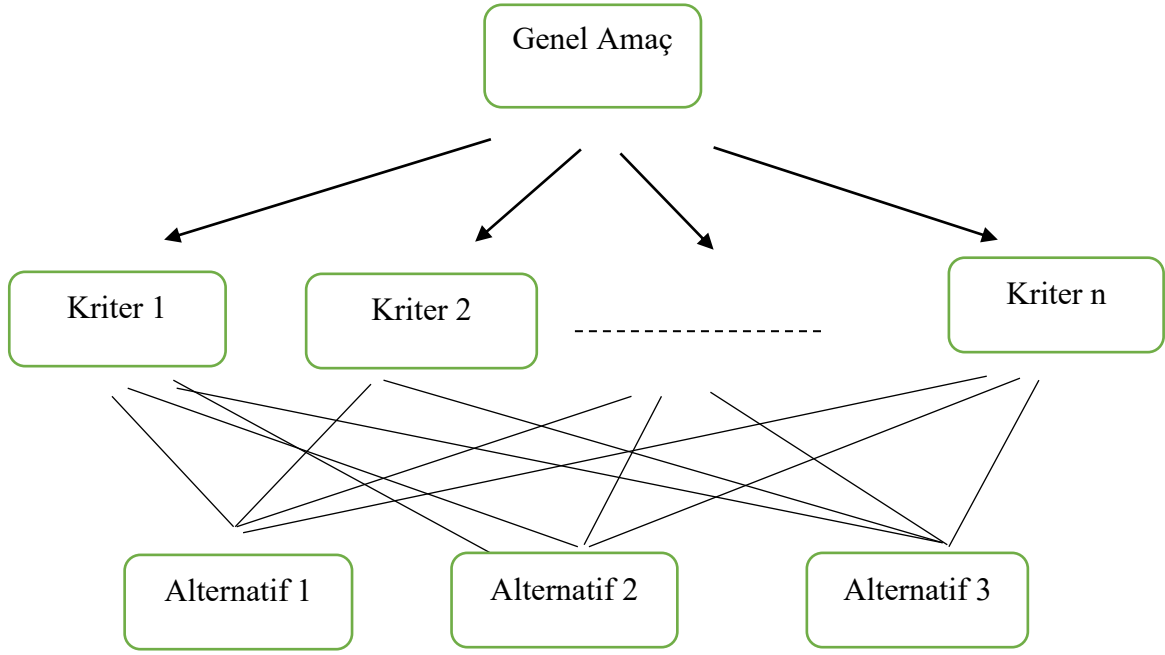
AHP yöntemi karar vericiler için adım adım gidilerek, sayısal değerler yardımıyla bir bütünü ortaya seren bir yöntemdir. Bu metot 6 adımda uygulanmaktadır.



Şekil 3.2. AHP Uygulama Aşamaları

Kaynak: Güney, 2021

AHP birbirinden farklı seviyelerden bir araya gelen hiyerarşide, alternatiflerin birbirleri arasında ikili karşılaştırma yaparak bu sürecin modellenmesi sağlar. Aşamalar arasında tek yönlü hiyerarşik yapı oluşturarak sürece dahil olur. Bu yapı, sorunun kaynağında var olan ilişkilerin bütün olarak ele alarak karar vericinin daha doğru değerlendirmesine yardımcı olur. Bu yöntem ile oluşturulan hiyerarşik modelin ilk aşamasında yöntemi uygulamadaki genel amaç yer almaktadır. Daha sonraki hiyerarşik yapıdan aşağı doğru indikçe ölçütler ve alt ölçütler yer almaktadır. Ölçütlerin birbirleri arasındaki önemi incelemek için ikili karşılaştırmalar yapılır ve sonucunda elde edilen yerel üstünlükler genel üstünlüklere dönüştürülerek sıralanır ve bu şekilde hiyerarşik yapı tesis edilir (Güryeli, 2016:27).



Şekil 3.3. AHP Hiyerarşi Modeli

Kaynak: Yenigün, 2020

Analitik Hiyerarşi Prosesinde ilk olarak homojen yapıda bulunana kriterler birbiri ile karşılaştırılarak ikili karşılaştırma matrisi oluşturulur. Bu karşılaştırma 1-9 arası rakamlar kullanılarak sayısal değerlere dönüştürülür. Her bir kriter ayrı olarak değerlendirilir. Kriterin altında bulunana her bir alternatif o kriter bünyesinde değerlendirilerek, alternatiflerin birbirleri arasındaki üstünlüğü ölçülür. İlk kriter bittikten sonra aynı işlemler bir sonraki kriterlerle de yapılarak el çıkan sayısal değerler bir matrise işlenir. Ve sonuç olarak ikili karşılaştırma matrisleri elde edilir. Bu elde edilen matris AHP yönteminde ilk girdi olacaktır (Yenigün, 2020:45).

Tablo 3.7. AHP Göreceli Önem Ölçeği

ÖNEM DERECESİ	TANIM	AÇIKLAMA
1	Eşit Önemli	Amaç için iki faaliyet (seçenek) de eşit öneme sahiptir.
3	Orta Derece Önemli	Bir seçenek diğerine nazaran biraz daha önemlidir.
5	Yüksek Derece Önemli	Bir seçenek diğerine nazaran oldukça önemlidir.
7	Çok Yüksek Derece Önemli	Bir seçenek diğerine nazaran çok yüksek biçimde önemlidir.

Tablo 3.7. Tablonun Devamı

9	Son Derece Önemli	Bir seçeneğin diğerine nazaran oldukça yüksek biçimde önemi vardır.
2, 4, 6, 8	Ara Değerler	İki seçenek arasında olan bir değer vermek gerektiğinde kullanılır.

Kaynak: (Saaty, 1986:843)

Yukarıda belirtilen adımlar silsilesi ile oluşturulan değerler aşağıda yazılı formül kullanılarak ikili karşılaştırma matrisi oluşturulmaktadır.

$$A = [a_{ij}] = \begin{pmatrix} 1 & a_{12} & \dots & a_{1n} \\ \dots & \dots & \dots & \dots \\ a_{n1} & a_{n2} & \dots & 1 \end{pmatrix} \quad (3.1)$$

İkili karşılaştırma matrisi oluşturulduktan sonra önem derecelerinin belirlenmesi gerekmektedir. Bu aşamada her bir sütun değeri o sütun toplamına bölünerek matris normalize edilir. Formülü aşağıdaki gibidir:

$$a_{ij}^l = \frac{a_{ij}}{\sum_{i=1}^n a_{ij}}, \quad i, j = 1, 2, \dots, n \quad (3.2)$$

Normalize edilmiş matris daha sonra aşağıdaki formül kullanılarak satırlar toplanır ve matrisin boyuna bölünerek ağırlıklar hesaplanır.

$$w_i = \sum_{j=1}^n a_{ij}^l, \quad i, j = 1, 2, \dots, n \quad (3.3)$$

Bu değerler karşılaştırması yapılan seçeneklerin önem değerlerini vermektedir. Önem değerlerinin geçerli olması ancak ikili karşılaştırma matrisinin tutarlı olması durumunda geçerlidir. Dolayısıyla tutarlılık veya tutarsızlık oranının hesaplanması gerekmektedir. Karar vericilerin yaptıkları seçimlerde tutarlı olmaları beklenmektedir. Tutarsızlık oranı %10 un üstünde ise karar vericilerin kararlarını gözden geçirmesi gerekmektedir. (Yenigün, 2020:45). Tutarlılık oranı (CR), tutarlılık göstergesinin (CI) rassal göstergeye (RI) bölünerek bulunmaktadır. Aşağıda yazıldığı üzere formülize edilmektedir.

$$CI = \frac{\lambda_{\max} - n}{n - 1} \quad (3.4)$$

$$CR = \frac{CI}{RI} \quad (3.5)$$

Rassal Değer indeksi esasında rastgele sayılar dizisini oluşturmaktadır. Elde edilen matris boyunun uzunluğunun 1-15 rakamları arasında olanlar için rastgele değerler alabilmektedir.

Tablo 3.8. Matris Boyuna Göre RI Değerleri

MATRİS BOYU	RASSALLIK İNDEKSİ
1	0,00
2	0,00
3	0,58
4	0,90
5	1,12
6	1,24
7	1,32
8	1,41
9	1,45
10	1,49

Analitik Hiyerarşi Prosesinin karar vericilere doğru bir yöntem sunabilmesi için tutarlılık oranının 0,1' den küçük olması gerekmektedir. Eğer bu rakam 0,1' den büyük çıkarsa karar vericilerin kararları değiştirilerek aynı adımlar yine uygulanır. Tüm bu tutarlılık oranları hesaplandıktan sonra öncelik sıralaması gerçekleştirilmektedir.

3.2.2.2. MARCOS Yöntemi

Orijinal adı The Measurement of Alternatives and Ranking According to Compromise Solution olan, bu cümlelerin baş harflerinden oluşan MARCOS Yöntemi çok kriterli karar verme yöntemlerinin en yeni olanlarından biridir. MARCOS' ta da diğer yöntemlerde olduğu gibi alternatiflerin sıralanarak karar vericilere optimum kararı verme konusunda yardımcı olmak amaçlanmaktadır.

MARCOS yönteminde de alternatifleri sıralarken ideal çözüm noktası ve ideal olmayan çözüm noktası bulunarak alternatiflerin bu noktalara olan uzaklıkları baz alınarak sıralama yapılmaktadır. En iyi alternatif ideal çözüm noktasına en yakın, ideal olmayan çözüm noktasına da en uzak olandır (Çınaroğlu, 2021:128).

Bu yöntemin temelinde alternatifler ve alternatiflerin belirlenen referans değerleriyle olan ilişkisi baz alınmaktadır. Alternatiflerin ideal ve ideal olmayan çözüm noktalarına olan uzaklıklarını gösteren değerlere fayda fonksiyonu denilmektedir. Ve yukarıda bahsedilen alternatiflerin referans değerleri ile olan ilişkisi sayesinde de fayda fonksiyonları tespit edilmektedir (Madenoğlu, 2020:103).

MARCOS yöntemi toplam 7 adımdan oluşmaktadır;

Adım 1: Karar matrisinin oluşturulması

Bu yöntemi de uygularken yapılması gereken ilk adım n adet kriterden ve m adet alternatiften oluşan karar matrisini oluşturmak gerekmektedir. Bu matris aşağıda yer alan formüle göre oluşturulmaktadır.

$$X_{ij} = \begin{vmatrix} X_{11} & X_{12} & \dots & X_{1n} \\ X_{21} & X_{22} & \dots & X_{2n} \\ \vdots & & & \\ X_{m1} & X_{m2} & \dots & X_{mn} \end{vmatrix} \quad (3.6)$$

Adım 2: Genişletilmiş başlangıç matrisinin oluşturulması

İkinci adıma geldiğimizde başlangıçta oluşturduğumuz karar matrisine ideal çözüm noktası (AI) ve ideal olmayan çözüm noktaları (AAI) eklenerek matris daha da genişletilir. İdeal çözüm en iyi alternatif iken ideal olmayan çözüm en kötü alternatif olup aşağıdaki formüllerle tanımlanır.

$$AI = \max x_{ij} \quad \text{eğer } j \in B \quad \max x_{ij} \quad \text{eğer } j \in C \quad (3.7)$$

$$AAI = \min x_{ij} \quad \text{eğer } j \in B \quad \min x_{ij} \quad \text{eğer } j \in C \quad (3.8)$$

Adım 3: Normalizasyon matrisinin oluşturulması

Bu adımda genişletilmiş başlangıç matrisinin aşağıdaki formül yardımıyla normalize edilesi gerekmektedir.

$$n_{ij} = \frac{X_{ai}}{X_{ij}} \quad \text{eğer } j \in C \quad (3.9)$$

$$n_{ij} = \frac{X_{ij}}{X_{ai}} \quad \text{eğer } j \in B \quad (3.10)$$

Adım 4: Ağırlıklı matrisin elde edilmesi

Normalize edilmiş matristeki değerler ile, daha önceden başka yöntemler ile hesaplanmış kriter ağırlıklarının çarpılması sonucu oluşturulur. (V) simgesi ile gösterilir ve aşağıdaki formül ile hesaplanır.

$$V_{ij} = n_{ij} \times w_j \quad (3.11)$$

Adım 5: Fayda derecelerinin hesaplanması

Bu adımda her bir alternatifin fayda dereceleri hesaplanmaktadır. Bu hesaplamada ilgili aşağıda belirtilen formüllere ideal çözüm noktası ile ideal olmayan çözüm noktaları dahil edilmektedir. Formülde yer alan S değerleri ağırlık matriste yer alan elemanların toplamını ifade etmektedir.

$$K_i^- = \frac{S_i}{S_{aai}} \quad (3.12)$$

$$K_i^+ = \frac{S_i}{S_{ai}} \quad (3.13)$$

Adım 6: Fayda fonksiyonlarının belirlenmesi

Alternatiflerin her birinin fayda fonksiyonlarının hesaplandığı adımdır. Burada alternatiflerin ideal ve ideal olmayan çözüm noktalarına göre uzlaşma aşaması olarak değerlendirilebilir.

Adım 7: Alternatiflerin Sıralanması

Bu MARCOS yönteminin son aşamasıdır. Bir önceki adımda bulunan fayda fonksiyonlarındaki elde edilen değerlere göre sıralama yapılmaktadır. Fayda fonksiyonundaki en yüksek değer en iyi alternatif olarak kabul edilmektedir.

4. ANALİZ ve BULGULAR

Üçüncü ve son bölümde yukarıda akademik olarak ele aldığımız SWOT Analizi, Analitik Hiyerarşi Prosesi (AHP) ve Alternatiflerin Uzlaşma Çözümlerine Göre Sıralanması yöntemi olan MARCOS yöntemi ile uygulama aşamaları tamamlanmış başlıkların sonuçları ele alınmaktadır.

4.1. SWOT Analizi Sonucu Elde Edilen Bulgular

Tezin konusunu oluşturan elektronik beyanname sisteminin Bilecik İli katılımcıları dahilinde mevcut durumunu değerlendirmek adına öncelikle 33 sorudan oluşan Likert Ölçeği ile ölçeklendirilip 5'li cevap sistemi ile dizayn edilen bir anket oluşturulmuştur. Elde edilen bu anket Bilecik İlinde bu konuda uzman olan 50 kişiye uygulanmıştır. Uygulama sonrasında SWOT Analizinin başlıkları olan güçlü yönler, zayıf yönler, fırsat ve tehditler konularının her birinde *en yüksek ortalamayı alan dört soru*, SWOT kriterlerini oluşturmuştur. Özetle, her bir başlıkta dört adet SWOT kriteri olmakla beraber toplam kriter sayımız 16 olmuştur. Elde edilen kriterler ile birlikte, bu kriterle uygun ve elektronik beyanname sisteminin daha da ileri seviyeye taşıyabilecek 4 adet strateji belirlenmiştir. Bu stratejiler ile oluşturulan SWOT Matrisi ve SWOT kriterlerinin başlıkları aşağıda verilmiştir.

Güçlü Yönler (G)

G1: E-Beyanname uygulamasının hem ilgili dönem hem de geçmiş dönem beyannamelere ulaşım kolaylığı sağlaması.

G2: E-Beyanname uygulamasına geçilmesi ile birlikte vergi dairelerindeki yoğunluğun azalması.

G3: E-Beyanname uygulamasına geçilmesi ile birlikte vergi beyannamelerinin istenilen yerden istenilen zamanda gönderilmesi.

G4: E-Beyanname uygulamasına geçilmesiyle birlikte arşivleme sırasında oluşan problem ve sıkıntıların önüne geçilmesi.

Zayıf Yönler (Z)

Z1: E-Beyanname verme süresinin sonlarında oluşan yoğunluk nedeniyle sistemin yavaşlaması.

Z2: Vergi Usul Kanunu'na aykırı durumlarda sistem üzerinden verilen bazı beyannamelere ilişkin vergi cezalarının sistem üzerinden değil, vergi dairesince manuel olarak kesilmesi.

Z3: E-beyanname düzenleme programının tablet veya akıllı telefonlarda kullanılmaması.

Z4: E-beyanname internet ve bilgisayar tabanlı bir uygulama olduğundan altyapısı olmayanlar için kullanımı zor olması.

Fırsatlar (F)

F1: Uygulamanın kullanım kolaylığının artması ile ileride bütün beyanname ve bildirimleri kapsamaması.

F2: E-Beyanname uygulamasının bireylerin teknolojiyi kabul etmelerini ve kullanmalarını sağlaması.

F3: E-Beyanname uygulamasının çevreci bir uygulama olması.

F4: Elektronik Beyanname sistemi ile vergi kaçırılmasının da önüne geçilmesi.

Tehditler (T)

T1: İnternet ağlarında oluşabilecek sıkıntıların sistemin aksamasına sebep olması.

T2: Siber saldırı vb. olması durumunda mükellef bilgilerinin üçüncü kişilerin eline geçmesi.

T3: E-Beyanname vermek için düzenlenmiş programlardaki açıkların art niyetli kullanılması.

T4: E-Beyanname uygulamasının vergi dairelerindeki istihdamı azaltması.

Tablo 4.1. Anket Yapılan Uzmanların Demografik Özellikleri

Demografik Özellikler		Kişi	Toplam
CİNSİYET	Erkek	35	50
	Kadın	15	
MEDENİ DURUMU	Evli	39	50
	Bekar	11	
EĞİTİM DURUMU	Lisans	35	50
	Yüksek Lisans	6	
	Diğer	9	
ÇALIŞTIĞI SEKTÖR	Kamu	26	50
	Özel	24	
SEKTÖRDEKİ ÇALIŞMA SÜRESİ	1-5 Yıl	4	50
	6-15 Yıl	24	
	16-24 Yıl	9	
	25 ve üstü	13	

Stratejiler (ST)

St1: Vergi mükelleflerinin bu e-beyanname konusunda bilinçlendirilmesi için eğitim ve uygulamalara yer verilmeli: Teknolojinin her gün geliştiği ve değiştiği bu dönemde hem vatandaşların hem de çalışanların değişen teknolojiye de adapte olabilmesi gittikçe zorlaşabilmektedir. Bu açıdan bakıldığında elektronik beyanname sistemi ile birlikte daha önce el ile doldurulup ibraz edilen bilgi ve belgelerin elektronik ortama geçmesi sağlanmıştır. Bu sayede yapılacak iş ve işlemler hızlanmış hem zamandan hem de emekten tasarruf sağlanmıştır. İş böyle iken bu konuda yaşanan avantajlar ve gelen güncellemeler ile birlikte değişen sistem konusunda mükelleflerin bilinçlendirilmesi, e-beyanname alt yapısının daha da sağlamlaştırılması açısından oldukça önemlidir.

St2: E-Beyanname Sistemini daha verimli ve bağımsız kılabilmek için tablet ve akıllı telefonlarda kullanılabilen mobil uygulaması yapılmalı: Elektronik Beyanname sistemi ile birlikte doldurulan ve ibraz edilen belgelerin tamamının dijital ortama aktarılması sonucu e-beyanname sisteminin kullanan mükellefleri bilgisayar ve internete muhtaç hale getirmiştir. Dijital dönüşüm çağında olduğumuzdan bu olan normal olmak ile birlikte hem iş, hem emek, hem de zaman kazanımı açısından bu sistemin bilgisayar dışında daha başka aygıtlar tarafından da desteklenmesi kullanıcıların işini oldukça kolaylaştırmaktadır. Örneğin bir vergi beyannamesinin hazırlanabilmesi için bir bilgisayar şarttır. Ancak günümüzde birçok işimizi halledebildiğimiz tablet veya akıllı telefonda da vergi beyannameleri hazırlanabilecek duruma getirilirse kullanıcılar açısından çok daha verimli hale gelecektir.

St3: E-beyannamenin daha güçlü çalışabilmesi için sistem aksaklıkları minimize edilmeli ve program iyileştirilmesi yapılmalıdır: Elektronik Beyanname Sistemi de değişen ihtiyaç ve artan gereksinimler doğrultusunda her sistem gibi devamlı geliştirilmesi gerekmektedir. Kullanıcıların ihtiyaçları doğrultusunda güncellenmeli ve ihtiyaçların tümüne cevap verir hale gelmesi gerekmektedir. Bu konuda yapılması gereken adımlar sistemin daha iyi ve efektif olabilmesi ayrıca elektronik de olsa işlemlerin daha da kısaltılması şartı taşıması gerekmektedir. Örneğin: Düzeltme Beyannamesi verilirken, bir önceki beyanname ile ilgili iptal ve güncelleme seçenekleri sunulması bu iyileştirmelerden biri olarak sayılabilir.

St4: Dijital ve teknolojik altyapı güçlendirilmeli: Bu strateji de diğer bütün elektronik sistemler gibi değişen ve gelişen teknolojiye ayak uydurabilmek hem de olabilecek dijital tehditlere karşı güçlü durabilmek açısından oldukça önemli görülmektedir.

Tablo 4.2. SWOT Matrisi

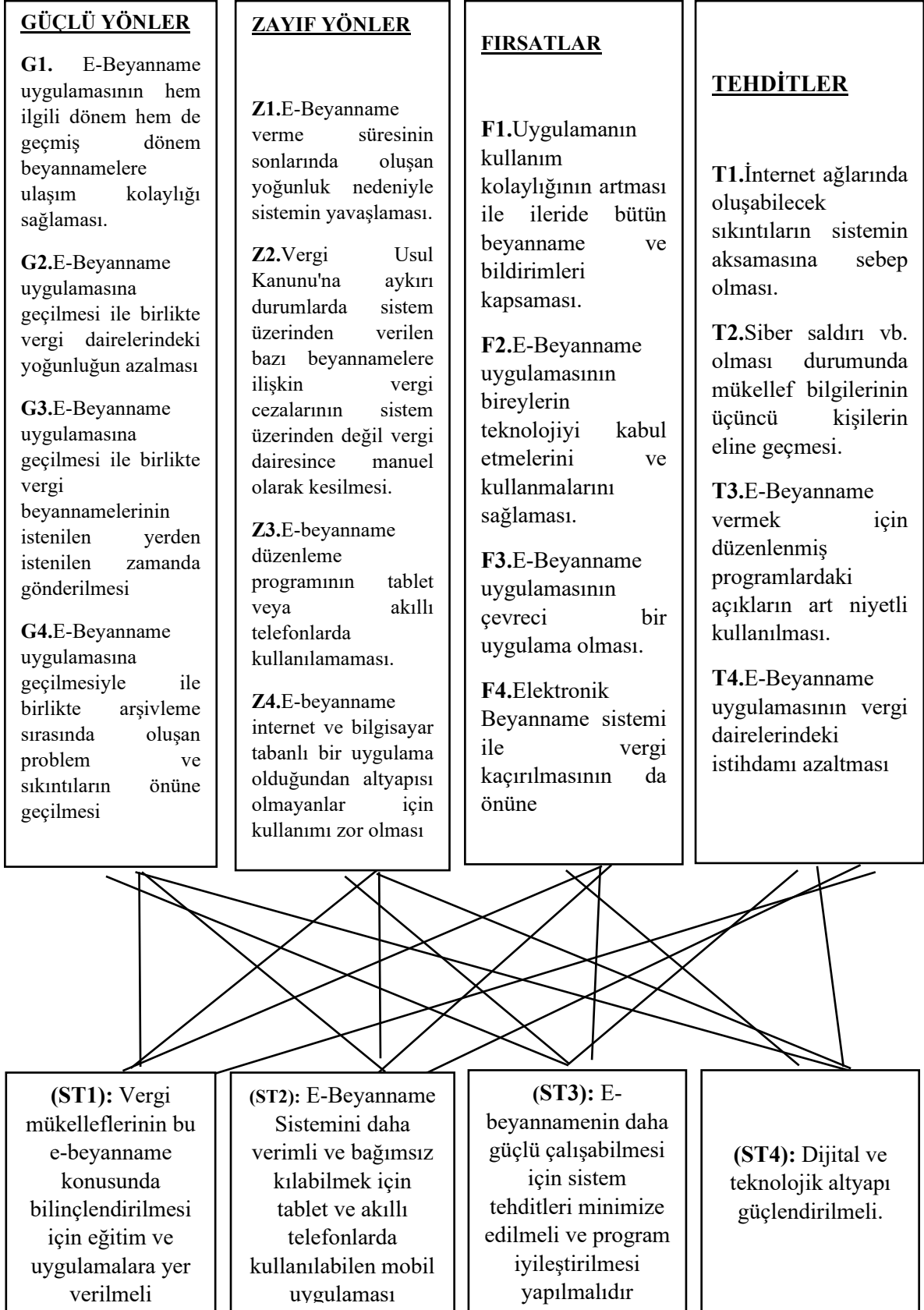
<p style="text-align: center;">İç Faktörler</p> <p style="text-align: center;">Dış Faktörler</p>	<p><u>Güçlü Yönler</u></p> <p>G1. E-Beyanname uygulamasının hem ilgili dönem hem de geçmiş dönem beyannamelere ulaşım kolaylığı sağlaması. G2.E-Beyanname uygulamasına geçilmesi ile birlikte vergi dairelerindeki yoğunluğun azalması G3.E-Beyanname uygulamasına geçilmesi ile birlikte vergi beyannamelerinin istenilen yerden istenilen zamanda gönderilmesi G4.E-Beyanname uygulamasına geçilmesiyle ile birlikte arşivleme sırasında oluşan problem ve sıkıntıların önüne geçilmesi</p>	<p><u>Zayıf Yönler</u></p> <p>Z1.E-Beyanname verme süresinin sonlarında oluşan yoğunluk nedeniyle sistemin yavaşlaması. Z2.Vergi Usul Kanunu'na aykırı durumlarda sistem üzerinden verilen bazı beyannamelere ilişkin vergi cezalarının sistem üzerinden değil vergi dairesince manuel olarak kesilmesi. Z3.E-beyanname düzenleme programının tablet veya akıllı telefonlarda kullanılamaması. Z4.E-beyanname internet ve bilgisayar tabanlı bir uygulama olduğundan altyapısı olmayanlar için kullanımı zor olması</p>
<p><u>Fırsatlar</u></p> <p>F1.Uygulamanın kullanım kolaylığının artması ile ileride bütün beyanname ve bildirimleri kapsamı. F2.E-Beyanname uygulamasının bireylerin teknolojiyi kabul etmelerini ve kullanmalarını sağlaması. F3.E-Beyanname uygulamasının çevreci bir uygulama olması. F4.Elektronik Beyanname sistemi ile vergi kaçırılmasının da önüne geçilmesi.</p>	<p>Strateji 1 (St1): Vergi mükelleflerinin e-beyanname konusunda bilinçlendirilmesi için eğitim ve uygulamalara yer verilmeli</p>	<p>Strateji 2 (St2):: E-Beyanname Sistemini daha verimli ve bağımsız kılabilmek için tablet ve akıllı telefonlarda kullanılabilen mobil uygulaması yapılmalı</p>
<p><u>Tehditler</u></p> <p>T1.İnternet ağlarında oluşabilecek sıkıntıların sistemin aksamasına sebep olması. T2.Siber saldırı vb. olması durumunda mükellef bilgilerinin üçüncü kişilerin eline geçmesi. T3.E-Beyanname vermek için düzenlenmiş programlardaki açıkların art niyetli kullanılması. T4.E-Beyanname uygulamasının vergi dairelerindeki istihdamı azaltması</p>	<p>Strateji 3 (St3):: E-beyannamenin daha güçlü çalışabilmesi için sistem tehditleri minimize edilmeli ve program iyileştirilmesi yapılmalıdır (Örneğin: Düzeltme Beyanname verilirken, bir önceki beyanname ile ilgili iptal ve güncelleme seçenekleri sunulmalı gibi)</p>	<p>Strateji 4 (St4):: Dijital ve teknolojik altyapı güçlendirilmeli.</p>

Yukarıda yer alan tablo yapılan anket neticesinde SWOT analizinin her bir başlığı için en yüksek puan olarak bulunan SWOT kriterleri ve bu kriterleri ışığında uzman görüşlerinden de istifade edilerek geliştirilen stratejiler yerleştirilerek SWOT Matrisi oluşturulmuştur.

4.2. AHP Tekniği Sonucu Elde Edilen Bulgular

SWOT kriterlerinin ve stratejilerin belirlenmesi tamamlandıktan sonra, kriterlerin stratejileri ile olan bağlarını ortaya çıkarmak ve ikili karşılaştırma neticesinde hem SWOT kriterlerinin ağırlıklarını bulabilmek hem de stratejiler ile arasındaki ilişkiyi saptayabilmek adına alanında uzman olan 4 kişiye ikinci bir anket yapılmıştır. Bu ikinci anket neticesinde uzmanlar hem SWOT kriterlerinin birbirlerine olan üstünlüklerini hem belirlenen 4 adet strateji ile ne kadar ilgili olduklarına dair görüşlerini belirtmişleridir. Anketin birinci kısmında daha önce SWOT başlıkları altında belirlenen her bir dört kriterin Göreceli önem leği (Saaty leği) kullanılarak birbirlerine olana üstünlükleri yer almıştır. Özetle, gcl yönlerde belirlen 4 adet kriterlerin birbirlerine olan üstünlükleri, zayıf yönler başlığı altında belirlenen kriterlerin birbirlerine olan üstünlükleri, fırsat başlığı altında belirlene kriterlerin birbirlerine olan üstünlükleri ve son olarak da tehdit başlığı altında belirlenen kriterlerin birbirlerine olan üstünlükleri ölçülmüş ve birinci bölüm tamamlanmıştır. Anketin ikinci bölümünde ise uzmanlar SWOT kriterlerini oluşturan bu 16 kriterin, belirlenen her bir strateji ile olan bağını ortaya koymuşlardır.

AHP tekniği ile analiz edilirken adım adım gidilmiştir. Her bir adımda yer alan kriter grupları kendi aralarında ağırlıklandırılarak bir sonraki adıma geçilmiştir. Öncelikle SWOT analizinin ana kriterleri kendi aralarında ağırlıklandırılmış sonrasında da her bir alt kriterin içindeki 4 adet SWOT kriterlerinin ağırlıkları hesaplanmıştır. AHP Tekniğinin son adımımda ise önceki adımlarda belirlenen ağırlıklar ışığında stratejilerin değerlendirilmesi yapılmıştır. Bu adımlar sırasıyla aşağıda belirtilmektedir.



Şekil 4.1. AHP Tekniğine Göre Hiyerarşik Yapı

Kaynak: Yazar tarafından oluşturuldu

Adım 1: SWOT Ana Başlıklarının Ağırlıklandırılması

Öncelikle SWOT analizini oluşturan 4 temel ana başlık değerlendirilmiştir. Tablo 4.3’ de alanında uzman kişilerin cevaplarına göre oluşturulan tablo yer alırken Tablo 4.4 de bu verilerin sonuçlarına göre saptanmış kriter ağırlıkları bulunmaktadır.

Tablo 4.3. SWOT Ana Kriterler Değerlendirme Sonuçları

	U1	U2	U3	U4	GEO. ORT.	ORTAK GÖRÜŞ	
Güçlü Yönler	7	7	6	1	4,14	4	Zayıf Yönler
Güçlü Yönler	5	7	5	1	3,64	4	Fırsatlar
Güçlü Yönler	5	7	6	5	5,69	6	Tehditler
Zayıf Yönler	1/5	1/3	1/3	1/5	0,26	1/4	Fırsatlar
Zayıf Yönler	3	1/5	5	1	1,32	1	Tehditler
Fırsatlar	5	5	3	5	4,40	4	Tehditler

Tablo 4.4. SWOT Ana Kriterlerin Ağırlıkları

KRİTERLER	AĞIRLIKLAR
Güçlü Yönler	0,557
Zayıf Yönler	0,095
Fırsatlar	0,266
Tehditler	0,082
Tutarlılık Oranı	0,07

Tablo 4.3’te yer alan verilerin analiz edilmesi sonucu ortaya çıkan ağırlıklar Tablo 4.4’ de verilmiştir. Bu sonuca göre SWOT ana kriterleri arasında en fazla ağırlığa sahip olan güçlü yönler olmuştur. Bunun zıttı olan zayıf yönler ise en az ağırlığa sahip olan kriter olmuştur. Buna göre ağırlıklarına göre sıralanacak olursa güçlü yönler, fırsatlar, tehditler ve zayıf yönler şeklinde olmaktadır. Rassallık indeksi baz alınarak hesaplanan tutarlılık oranı 0,07 çıkmıştır. Bu değer 0,10’ un altında olduğundan analizimiz tutarlı olmaktadır (Sağlamyürek, 2018:81)

Adım 2: Güçlü Yönlerin Kendi Arasında Ağırlıklandırılması

İkinci adımda artık her bir SWOT ana kriterinin altında yer alan ve daha önce ortalaması en yüksek olan her bir ana kriter için belirlenen 4 adet kriterlerin Ağırlıklandırılması işlemlerine başlanılmıştır. İlk olarak güçlü yönlerle ait SWOT alt kriterleri ele alınmış ve sonuçlar aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 4.5. Güçlü Yönlerin Değerlendirme Sonuçları

	U1	U2	U3	U4	GEO.ORT.	ORTAK GÖRÜŞ	
G1	1/7	1/7	1/6	1/5	0,16	1/6	G2
G1	1/7	1/9	1/7	1	0,22	1/5	G3
G1	1/7	1/9	1/7	1/5	0,15	1/7	G4
G2	3	1	1/3	1	1,00	1	G3
G2	3	1/5	3	1	1,16	2	G4
G3	1	1	1/5	1	0,67	1	G4

Tablo 4.6. Güçlü Yönlerle Ait Alt Kriterlerin Ağırlıkları

KRİTERLER	AĞIRLIKLAR
G1	0,053
G2	0,372
G3	0,298
G4	0,277
Tutarlılık Oranı	0,03

Tablo 4.6' da güçlü yönlerle ait alt kriterlerin birbirlerine olan üstünlükleri yer almaktadır. Analiz sonucunda göre en fazla ağırlığa sahip kriter G2 olmuştur. Yani E-Beyanname uygulamasına geçilmesi ile birlikte vergi dairelerindeki yoğunluğun azalması kriteri uzmanlar tarafından verilen cevaplara göre önemini almıştır. Bu kriteri sırasıyla G3, G4 ve E-Beyanname uygulamasının hem ilgili dönem hem de geçmiş dönem beyannamelere ulaşım kolaylığı sağlaması demek olan G1 takip etmiştir. Tutarlılık oranı 0,03 olup bu rakam yine 0,10 olan tutarsızlık oranının altında kaldığından sonuçlarımız tutarlı çıkmıştır.

Adım 3: Zayıf Yönlerin Kendi Arasında Ağırlıklandırılması

Bu adımda da zayıf yönler ana kriteri altında yer alan 4 adet SWOT kriterinin Ağırlıklandırılması işlemi yapılmış ve çıkan sonuçlar aşağıda yer alan Tablo 4.7 ve Tablo 4.8’te gösterilmiştir.

Tablo 4.7. Zayıf Yönlerin Değerlendirme Sonuçları

	U1	U2	U3	U4	GEO.ORT.	ORTAK GÖRÜŞ	
Z1	1	1	1/3	1	0,76	1	Z2
Z1	5	3	5	1	2,94	3	Z3
Z1	3	3	4	1	2,45	2	Z4
Z2	5	3	5	1	2,94	3	Z3
Z2	3	3	4	1	2,45	2	Z4
Z3	1/7	1	7	1	1,00	1	Z4

Tablo 4.8. Zayıf Yönlere Ait Alt Kriterlerin Ağırlıkları

KRİTERLER	AĞIRLIKLAR
Z1	0,354
Z2	0,354
Z3	0,132
Z4	0,161
Tutarlılık Oranı	0,01

Yukarıda yer alan Tablo 4.7’ de alanında uzman kişiler tarafından verilen zayıf yönlerin birbirlerine olan üstünleri verilmiştir. Tablo 4.8’de de bir önceki tabloda verilen cevaplardaki veriler kullanılarak zayıf yönlere ait SWOT kriterlerinin ağırlıkları hesaplanmıştır. Buna göre E-Beyanname verme süresinin sonlarında oluşan yoğunluk nedeniyle sistemin yavaşlaması demek olan Z1 ve Vergi Usul Kanunu'na aykırı durumlarda sistem üzerinden verilen bazı beyannamelere ilişkin vergi cezalarının sistem üzerinden değil vergi dairesince manuel olarak kesilmesi demek olan Z2 kriterlerinin ağırlıkları birbirleriyle eşit çıkmıştır. Ez an ağırlığa sahip SWOT kriteri ise E-beyanname düzenleme programının

tablet veya akıllı telefonlarda kullanılamaması demek olan Z3 kriteri olmuştur. Ağırlıkları sıralandıracak olursak Z1=Z2, Z4 ve Z3 şeklinde olmaktadır.

Tutarlılık oranı 0,01 çıktığından ve bu oran da yine 0,1 oranının altında olduğundan analiz sonuçlarımız tutalı çıkmıştır.

Adım 4: Fırsatların Kendi Arasında Ağırlıklandırılması

Bir diğer SWOT ana kriteri olan fırsatlar da dördüncü adımda kendi içinde bulunana alt kriterlere göre değerlendirmeye alınmıştır. Bu değerlendirme analizi ve sonucunda çıkan kriter ağırlıkları aşağıda yer alan Tablo 4.9 ve Tablo 4.10' da verilmiştir.

Tablo 4.9. Fırsatların Değerlendirme Sonuçları

	U1	U2	U3	U4	GEO.ORT.	ORTAK GÖRÜŞ	
F1	1/3	5	3	1/5	1,00	1	F2
F1	7	1	1/7	1	1,00	1	F3
F1	7	7	1	1	2,65	3	F4
F2	7	3	5	1/5	2,14	2	F3
F2	7	7	5	1/5	2,65	3	F4
F3	1/3	5	3	1/5	1,00	1	F4

Tablo 4.10. Fırsatlara Ait Alt Kriterlerin Ağırlıkları

KRİTERLER	AĞIRLIK
F1	0,307
F2	0,357
F3	0,200
F4	0,136
Tutarlılık Oranı	0,04

Tablo 4.9' da analiz sonrası fırsatların alt kriterlerin ağırlıklandırılması verilmiştir. Bu tabloya göre SWOT kriterlerinin ağırlığı en yüksek olanı E-Beyanname uygulamasının bireylerin teknolojiyi kabul etmelerini ve kullanmalarını sağlaması kriteri olan F2 olmuş,

bunu F1, F3 ve en sonra da Elektronik Beyanname sistemi ile vergi kaçırılmasının da önüne geçilmesi seçeneği olan F4 takip etmektedir.

Tutarlılık oranı 0,04 olup yine 0,10'dan küçük olduğundan bu analizimiz de tutarlı çıkmıştır.

Adım 5: Tehditlerin Kendi Arasında Ağırlıklandırılması

Bu adımda SWOT ana kriterlerinin sonuncusu olan tehditler kriteri analiz edilmiştir. Yine uzmanlar tarafından verilen cevaplar Tablo 4.11' de yer alırken, bu tablo sonucunda bulunan ağırlıklar Tablo 4.12' de verilmiştir.

Tablo 4.11. Tehditlerin Değerlendirme Sonuçları

	U1	U2	U3	U4	GEO.ORT.	ORTAK GÖRÜŞ	
T1	1	1/9	1/5	1	0,39	1/3	T2
T1	1	1/5	1/5	1	0,45	1/2	T3
T1	6	1/3	5	5	2,66	3	T4
T2	1	1	1	1	1,00	1	T3
T2	7	3	5	5	4,79	5	T4
T3	7	1	5	5	3,64	4	T4

Tablo 4.12. Tehditlere Ait Alt Kriterlerin Ağırlıkları

KRİTERLER	AĞIRLIK
T1	0,176
T2	0,404
T3	0,345
T4	0,075
Tutarlılık Oranı	0,02

Tablo 4.12' de analiz sonucu fırsatlar ana kriterine ait 4 adet alt kriterin ağırlıklandırılması verilmiştir. Buna göre en yüksek ağırlığa sahip olan Siber saldırı vb. olması durumunda mükellef bilgilerinin üçüncü kişilerin eline geçmesi demek olan T2 olmuştur. Yine sorasıyla bunu T3 ve T1 takip etmiş, en az ağırlığa sahip olan kriter ise E-Beyanname uygulamasının vergi dairelerindeki istihdamı azaltması demek olan T4 kriteri olmuştur.

Tutarlılık oranı da 0,02 olarak bulunmuş olup yine 0,10'un altında kaldığından analiz sonucumuz tutarlı çıkmıştır.

Bütün bu tabloların ışığında SWOT ana kriterleri ile birlikte bunlara bağlı 4'er adet alt kriterin hepsi ikili karşılaştırma metoduyla analiz edilmiş ve çıkan sonuçlar da bölümlere ayrılarak yukarıdaki tablolarda verilmiştir. Bu sayede her bir kriterin ne derece önemli olduğu bulunmuştur. Ayrıca SWOT ana kriterlerinin de değerlendirmesi yapılmış bunlar arasında da en önemli olanlar ağırlıklandırılmıştır.

AHP tekniği ile yapılan analizler neticesinde her bir SWOT ana kritere bağlı alt kriterlerin global ve yerel ağırlıkları da hesaplanmış olup ayrıca bu 16 kriter de global sıralama ile sıralamaya tabi tutulmuştur. Bu açıklama ile ilgili Tablo 4.13' de ayrıntılı bilgiler verilmiştir.

Tablo 4.13. SWOT Kriterlerinin Yerel ve Global Ağırlıkları

SWOT Kriterleri	SWOT Kriterlerinin Ağırlıkları	SWOT Alt Kriterleri	Yerel Ağırlıklar	Global Ağırlıklar	Global Sıralama
Güçlü Yönler (G)	0,557	G1: E-Beyanname uygulamasının hem ilgili dönem hem de geçmiş dönem beyannamelere ulaşım kolaylığı sağlaması.	0,053	0,030	10
		G2: E-Beyanname uygulamasına geçilmesi ile birlikte vergi dairelerindeki yoğunluğun azalması	0,372	0,207	1
		G3: E-Beyanname uygulamasına geçilmesi ile birlikte vergi beyannamelerinin istenilen yerden istenilen zamanda gönderilmesi	0,298	0,166	2
		G4: E-Beyanname uygulamasına geçilmesiyle ile birlikte arşivleme sırasında oluşan problem ve sıkıntıların önüne geçilmesi	0,277	0,154	3
Zayıf Yönler (Z)	0,095	Z1: E-Beyanname verme süresinin sonlarında oluşan yoğunluk nedeniyle sistemin yavaşlaması	0,354	0,034	8
		Z2: Vergi Usul Kanunu'na aykırı durumlarda sistem üzerinden verilen bazı beyannamelere ilişkin vergi cezalarının sistem üzerinden değil, vergi dairesince manuel olarak kesilmesi	0,354	0,034	8
		Z3: E-beyanname düzenleme programının tablet veya akıllı telefonlarda kullanılamaması.	0,132	0,013	14
		Z4: E-beyanname internet ve bilgisayar tabanlı bir uygulama olduğundan altyapısı olmayanlar için kullanımı zor olması	0,161	0,015	12
Fırsatlar (F)	0,266	F1: Uygulamanın kullanım kolaylığının artması ile ileride bütün beyanname ve bildirimleri kapsamı	0,307	0,082	5
		F2: E-Beyanname uygulamasının bireylerin teknolojiyi kabul etmelerini ve kullanmalarını sağlaması	0,357	0,095	4
		F3: E-Beyanname uygulamasının çevreci bir uygulama olması.	0,2	0,053	6
		F4: Elektronik Beyanname sistemi ile vergi kaçırılmasının da önüne geçilmesi	0,136	0,036	7
Tehditler (T)	0,082	T1: İnternet ağlarında oluşabilecek sıkıntıların sistemin aksamasına sebep olması.	0,176	0,014	13
		T2: Siber saldırı vb. olması durumunda mükellef bilgilerinin üçüncü kişilerin eline geçmesi	0,404	0,033	9
		T3: E-Beyanname vermek için düzenlenmiş programlardaki açıkların art niyetli kullanılması	0,345	0,028	11
		T4: E-Beyanname uygulamasının vergi dairelerindeki istihdamı azaltması	0,075	0,006	15

Tablo 21’ de verilen bilgiler SWOT ana kriterlerinin ağırlıklarının ve bunlara bağlı alt kriterlerin de kendi aralarındaki yerel ve global ağırlık dağılımını göstermektedir. Ağırlık hesaplamalarından sonra belirlenen 16 SWOT kriterlerinin kendi aralarında sıralamaya tabi tutulmuş ve global sıralaması en son sütunda belirtilmiştir.

Buna göre SWOT ana kriterlerinden en fazla ağırlığa sahip olan kriter 0,557 yani yaklaşık %55 ağırlığa sahip olan güçlü yönler olmuştur. Daha sonra iki sırada 0,266 yani yaklaşık %26 ağırlığa sahip fırsatlar yer almaktadır. Kendisine en yakın ana kriter fırsatlar olmasına rağmen aralarında iki kata yakın fark bulunmaktadır. Bu da bize güçlü yönlerin strateji belirlerken daha fazla ön plana çıkacağı anlamı taşımaktadır. En sonda ise 0, 095 ile zayıf yönler ve 0,082 ağırlık puanıyla tehditler bulunmaktadır. Son iki SWOT ana kriterinin önem derecesi birbirine yakın çıkmıştır.

Güçlü yönlerin içerisindeki kriterlerin ağırlıklarının hesaplanması sonucu en fazla ağırlığa sahip kriter 0,207 ağırlığıyla “E-Beyanname uygulamasına geçilmesi ile birlikte vergi dairelerindeki yoğunluğun azalması” kriteri olmuştur. Denilebilir ki hem vergi dairesi çalışanları açısından hem de elektronik beyanname konusuyla ilgili olan meslek mensupları açısından, vergi dairelerindeki yoğunluğun azalması kolaylık sağlayıcı bir gelişme olarak nitelendirilmektedir. Ayrıca güçlü yön ana kriterinin de diğer ana kriterler arasında en fazla ağırlığa sahip olanı olduğunu da düşünecek olursak, e-beyanname programının yoğunluğun azaltıcı bir uygulama olması daha da ön plana çıkmaktadır. Bununla birlikte ez an öneme sahip güçlü yön olarak da E-Beyanname uygulamasının hem ilgili dönem hem de geçmiş dönem beyannamelere ulaşım kolaylığı sağlaması kriteri belirlenmiştir. Ağırlıklarına göre sıralama yapılacak olursa G2, G3, G4 ve son olarak da G1 kriteri gelmektedir.

Zayıf yönlerde ise en çok ağırlığa sahip kriter olarak iki kriter mevcuttur. E-Beyanname verme süresinin sonlarında oluşan yoğunluk nedeniyle sistemin yavaşlaması ile Vergi Usul Kanunu'na aykırı durumlarda sistem üzerinden verilen bazı beyannamelere ilişkin vergi cezalarının sistem üzerinden değil, vergi dairesince manuel olarak kesilmesi kriterleri eşit öneme sahiptir. Yapılan analiz sonucu her iki kriter de 0,034 ağırlık olarak hesaplanmıştır. Yine ağırlıklarına göre sıralama yapılacak olursa Z1=Z2, Z4, ve Z3 şeklinde olmaktadır.

Bir diğer SWOT ana kriter olan fırsatlara gelecek olursak, bu kriterin alt kriterlerinde en fazla ağırlığa sahip olan E-Beyanname uygulamasının bireylerin teknolojiyi kabul etmelerini ve kullanmalarını sağlaması olmuştur. Bunu ikinci olarak Uygulamanın kullanım kolaylığının artması ile ileride bütün beyanname ve bildirimleri kapsamı kriteri takip etmiş,

son olarak da Elektronik Beyanname sistemi ile vergi kaçırılmasının da önüne geçilmesi kriteri olmuştur. Ağırlıklarına göre alt kriterlerin sıralaması ise F2, F1, F3, F4 şeklindedir.

Son SWOT ana kriter olan tehditlerin analiz edilmesi sonucu ağırlık olarak en fazla öneme sahip alt kriter Siber saldırı vb. olması durumunda mükellef bilgilerinin üçüncü kişilerin eline geçmesi kriteridir. Bu kriter hem vergi dairesi çalışanları hem de meslek mensupları tarafından önem taşımaktadır. Zira bu durum vergi mahremiyetine de aykırı bulunmaktadır. Ayrıca siber saldırı olasılığı da hem mevcut durum itibarıyla hem de dijital bir çağda yaşadığımız düşünülecek olursa geleceğe yönelik de kaybolmayacak tehditler arasında yer almaktadır. İkinci alt kriter olarak da E-Beyanname vermek için düzenlenmiş programlardaki açıkların art niyetli kullanılması kriteri belirlenmiştir. Tehditlerin ağırlıklarına göre kendi aralarında sıralanması T2, T3, T1, T4 şeklindedir.

SWOT ana kriterlerine bağlı olan alt kriterleri bir bütün olarak düşündüğümüz ve ağırlıklarına göre sıralama yaptığımızda aşağıdaki Tablo 4.14 karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 4.14. SWOT Kriterlerinin Global Sıralaması

SIRA	SWOT KRİTERİ
1	G2: E-Beyanname uygulamasına geçilmesi ile birlikte vergi dairelerindeki yoğunluğun azalması
2	G3: E-Beyanname uygulamasına geçilmesi ile birlikte vergi beyannamelerinin istenilen yerden istenilen zamanda gönderilmesi
3	G4: E-Beyanname uygulamasına geçilmesiyle birlikte arşivleme sırasında oluşan problem ve sıkıntıların önüne geçilmesi
4	F2: E-Beyanname uygulamasının bireylerin teknolojiyi kabul etmelerini ve kullanmalarını sağlaması
5	F1: Uygulamanın kullanım kolaylığının artması ile ileride bütün beyanname ve bildirimleri kapsamı
6	F3: E-Beyanname uygulamasının çevreci bir uygulama olması.
7	F4: Elektronik Beyanname sistemi ile vergi kaçırılmasının da önüne geçilmesi
8	Z2: Vergi Usul Kanunu'na aykırı durumlarda sistem üzerinden verilen bazı beyannamelere ilişkin vergi cezalarının sistem üzerinden değil, vergi dairesince manuel olarak kesilmesi
8	Z1: E-Beyanname verme süresinin sonlarında oluşan yoğunluk nedeniyle sistemin yavaşlaması
9	T2: Siber saldırı vb. olması durumunda mükellef bilgilerinin üçüncü kişilerin eline geçmesi
10	G1: E-Beyanname uygulamasının hem ilgili dönem hem de geçmiş dönem beyannamelere ulaşım kolaylığı sağlaması.

Tablo 4.14. Tablonun Devamı

11	T3: E-Beyanname vermek için düzenlenmiş programlardaki açıkların art niyetli kullanılması
12	Z4: E-beyanname internet ve bilgisayar tabanlı bir uygulama olduğundan altyapısı olmayanlar için kullanımı zor olması
13	T1: İnternet ağlarında oluşabilecek sıkıntıların sistemin aksamasına sebep olması.
14	Z3: E-beyanname düzenleme programının tablet veya akıllı telefonlarda kullanılamaması.
15	T4: E-Beyanname uygulamasının vergi dairelerindeki istihdamı azaltması

4.3. MARCOS Yöntemi Sonucu Elde Edilen Bulgular

Bir önceki bölümde elektronik beyanname sisteminin güçlü, zayıf yönleri, fırsat ve tehdit oluşturan unsurları belirlenmiş ve AHP yöntemine tabi tutularak hem ikili karşılaştırmalara göre birbirlerine olan üstünlükleri hem de oluşturulan kriterlerin ağırlıkları hesaplanmıştır. Bu hesaplamalar sonucunda elde edilen veriler ile MARCOS Yöntemi kullanılarak SWOT kriterlerine en uygun olan strateji seçilmesi amaçlanmıştır.

SWOT kriterlerinin ağırlıkları hesaplandıktan sonra adım adım MARCOS yöntemi uygulanarak stratejilerden en uygunu saptanmıştır. Öncelikle belirlenen dört adet stratejinin alanında uzman 4 kişi tarafından SWOT kriterlerine göre yorumlanmış ve 5'lik skala (1: oldukça zayıf, 3: zayıf, 5: orta, 7: iyi, 9: oldukça iyi) kullanılarak değerlendirilmeye tabi tutulmuştur. Uzmanların cevaplarından yararlanılarak MARCOS yönteminin Tablo 4.15' te gösterilen karar matrisi oluşturulmuştur.

Tablo 4.15. Başlangıç Karar Matrisi

	Strateji 1	Strateji 2	Strateji 3	Strateji 4
G1	6,85	6,85	7,45	7,77
G2	9,00	9,00	7,94	7,94
G3	8,45	7,94	7,94	8,45
G4	7,45	6,03	7,30	7,77
Z1	4,49	2,28	5,10	4,88
Z2	3,71	1,32	3,20	3,71
Z3	3,41	4,88	3,41	3,41
Z4	2,59	3,71	2,94	1,97

Tablo 4.15. Tablonun Devamı

F1	7,94	7,94	7,94	8,45
F2	4,21	5,54	5,21	6,85
F3	7,30	7,30	7,77	5,54
F4	3,20	3,48	3,71	3,64
T1	4,49	4,79	4,58	4,88
T2	3,87	3,41	4,21	4,88
T3	2,59	2,82	4,58	6,42
T4	3,00	3,20	3,00	3,71

Tablo 4.15’ te yer alan verilerden yola çıkarak ideal çözüm noktası (AI) ve ideal olmayan çözüm noktası (AAI) değerleri saptanmış ve bu değerler de başlangıç karar matrisine eklenerek Tablo 4.16’ da gösterilen genişletilmiş karar matrisi elde edilmiştir. Stratejilerin uygunluğu ideal ve ideal olmayan çözüm noktalarına olan uzaklıkları ile orantılıdır.

Tablo 4.16. Genişletilmiş Karar Matrisi

	AAI	Strateji 1	Strateji 2	Strateji 3	Strateji 4	AI
G1	6,85	6,85	6,85	7,45	7,77	7,77
G2	7,94	9,00	9,00	7,94	7,94	9,00
G3	7,94	8,45	7,94	7,94	8,45	8,45
G4	6,03	7,45	6,03	7,30	7,77	7,77
Z1	5,10	4,49	2,28	5,10	4,88	2,28
Z2	3,71	3,71	1,32	3,20	3,71	1,32
Z3	4,88	3,41	4,88	3,41	3,41	3,41
Z4	3,71	2,59	3,71	2,94	1,97	1,97
F1	7,94	7,94	7,94	7,94	8,45	8,45
F2	4,21	4,21	5,54	5,21	6,85	6,85
F3	5,54	7,30	7,30	7,77	5,54	7,77
F4	3,20	3,20	3,48	3,71	3,64	3,71
T1	4,79	4,49	4,79	4,58	4,88	4,49
T2	4,88	3,87	3,41	4,21	4,88	3,41
T3	6,42	2,59	2,82	4,58	6,42	2,59
T4	3,71	3,00	3,20	3,00	3,71	3,00

Genişletilmiş başlangıç matrisinde yer alan değerler eşitlik (2,9) ve eşitlik (2,10) kullanılarak normalizasyon işlemi uygulanmıştır. Bu sayede normalize matris oluşturulur. Normalize matristerde yer alan değerler ise daha önce AHP yöntemi ile hesaplanmış SWOT kriterlerinin ağırlıkları ile çarpılarak ağırlıklandırılmış matris oluşturulmaktadır. Bu anlatılanlar Tablo 4.17 ve Tablo 4.18’de gösterilmiştir.

Tablo 4.17. Normalize Karar Matrisi

	AAI	Strateji 1	Strateji 2	Strateji 3	Strateji 4	AI
G1	0,88	0,88	0,88	0,96	1,00	1,00
G2	0,88	1,00	1,00	0,88	0,88	1,00
G3	0,94	1,00	0,94	0,94	1,00	1,00
G4	0,78	0,96	0,78	0,94	1,00	1,00
Z1	0,45	0,51	1,00	0,45	0,47	1,00
Z2	0,35	0,35	1,00	0,41	0,35	1,00
Z3	0,70	1,00	0,70	1,00	1,00	1,00
Z4	0,53	0,76	0,53	0,67	1,00	1,00
F1	0,94	0,94	0,94	0,94	1,00	1,00
F2	0,61	0,61	0,81	0,76	1,00	1,00
F3	0,71	0,94	0,94	1,00	0,71	1,00
F4	0,86	0,86	0,94	1,00	0,98	1,00
T1	0,94	1,00	0,94	0,98	0,92	1,00
T2	0,70	0,88	1,00	0,81	0,70	1,00
T3	0,40	1,00	0,92	0,57	0,40	1,00
T4	0,81	1,00	0,94	1,00	0,81	1,00

Tablo 4.18. Ağırlıklandırılmış Matris

	AAI	Strateji 1	Strateji 2	Strateji 3	Strateji 4	AI
G1	0,026	0,026	0,026	0,028	0,030	0,030
G2	0,183	0,207	0,207	0,183	0,183	0,207
G3	0,156	0,166	0,156	0,156	0,166	0,166
G4	0,120	0,148	0,120	0,145	0,154	0,154
Z1	0,015	0,017	0,034	0,015	0,016	0,034

Tablo 3.4. Tablonun Devamı

Z2	0,012	0,012	0,034	0,014	0,012	0,034
Z3	0,009	0,013	0,009	0,013	0,013	0,013
Z4	0,008	0,012	0,008	0,010	0,015	0,015
F1	0,077	0,077	0,077	0,077	0,082	0,082
F2	0,058	0,058	0,077	0,072	0,095	0,095
F3	0,038	0,050	0,050	0,053	0,038	0,053
F4	0,031	0,031	0,034	0,036	0,035	0,036
T1	0,014	0,014	0,014	0,014	0,013	0,014
T2	0,023	0,029	0,033	0,027	0,023	0,033
T3	0,011	0,028	0,026	0,016	0,011	0,028
T4	0,005	0,006	0,006	0,006	0,005	0,006

Ağırlıklandırılmış matriste elde edilen veriler son adımlarda strateji sırlamasından hemen önce kullanılmaktadır. Bu adımda her bir stratejini fayda dereceleri ideal ve ideal olmayan çözüm noktaları da hesaba katılarak eşitlik (2,12) ve eşitlik (2,13)' te yer alan formüllere göre hesaplanmaktadır. Daha sonra fayda fonksiyonları hesaplanarak stratejiler arasında en yüksek değerden başlanılarak sıralaması yapıp MARCOS yöntemi tamamlanmıştır. Bu sonuç Tablo 4.19' de gösterilmektedir.

Tablo 4.19. MARCOS Yöntemi Sonuçları

	Sİ	Kİ-	Kİ+	F(K-)	F(K+)	F(Kİ)	SIRA
AAI	0,786						
Strateji 1	0,895	1,139	0,895	0,44	0,56	0,665	2
Strateji 2	0,909	1,157	0,909	0,44	0,56	0,675	1
Strateji 3	0,865	1,101	0,865	0,44	0,56	0,643	4
Strateji 4	0,891	1,134	0,891	0,44	0,56	0,662	3
AI	1,000						

Tablo 4.19' da gösterildiği üzere MARCOS yöntem uygulandığında elde edilen sonuçların sıralaması şu şekilde olmuştur:

1. E-Beyanname Sistemini daha verimli ve bağımsız kılabilmek için tablet ve akıllı telefonlarda kullanılabilen mobil uygulaması yapılabilir.
2. Vergi mükelleflerinin e-beyanname konusunda bilinçlendirilmesi için eğitim ve uygulamalara yer verilmelidir.
3. E-beyannamenin daha güçlü çalışabilmesi için sistem tehditleri minimize edilmeli ve program iyileştirilmesi yapılmalıdır.
4. Dijital ve teknolojik altyapı güçlendirilmeli şeklinde belirlenmiştir.

Uzman görüşlerinden de istifade edilerek ortaya konan stratejiler MARCOS yöntemi ile sıralanmıştır. Stratejilerin sıralamasına ile ilgili olarak gerek ideal olan ve ideal olmayan noktalara olan uzaklıklarına, gerekse de stratejilerin birbirleri arasındaki puan farklarına bakıldığında aralarında bir uçurumun olmadığı, aslında birbirlerine yakın değerler aldığı görülmektedir. Bu tespit de bize belirlenen stratejilerin aslında hepsinin gerekli olduğunu ve elektronik beyanname sisteminde ihtiyaç duyulan doğru gereksinimler olduğunu göstermektedir. Ancak tabiidir ki mükelleflerin ve sistemi kullananların ihtiyaçları göz önünde bulundurulduğunda, onların ihtiyaçlarını karşılamalarına yönelik ve geleceğin dijital dünyasına daha çok ayak uydurabilmesine yönelik olarak bir sıralama söz konusu olmuştur. Bu açıdan bakıldığında devamlı değişen ve gelişen teknoloji dünyasında karşılık bulan ve sistem kullanıcıları tarafından daha efektif ve zaman kazandırıcı bulunan strateji de bu sistemin mobil cihazlarda entegrasyonunun sağlanması olmuştur. Çalışanlar her geçen gün hem zamandan hem de maliyetten kurtulma veya bunları azaltma çabası içerisindeyler. Sıralamamızda öne çıkan strateji sistem kullanıcılarının zamandan da çok daha fazla tasarruf etmelerini sağlayacaktır. Elektronik beyanname sistemini kullanabilmek için bir bilgisayara ihtiyaç duyulması demek, sistem kullanıcıları tarafından bu sistemin ya bir ofis veya ev ortamında kullanılması veyahut da bir taşınabilir bilgisayarı yanında taşınmasını gerektirmektedir. Halbuki bu sistem mobil cihazlarda da kullanılabilir hale getirilir ise meslek mensupları ev ve iş dışında hatta hayatın normal akışı içerisinde iken bile sisteme ulaşabileceklerdir. Örneğin kısa ve uzun mesafeli yolculuklarda, yanında bir bilgisayar bulunmadan, herhangi bir zamanda, yerde veya mekânda bu sistemi kullanabilme imkanı bulacaklardır. Bu da zaman tasarrufu açısından oldukça yararlı olabilmektedir. Ayrıca meslek mensuplarını bir bilgisayar taşımak zorunluluğundan kurtarıp, daha kolay taşınabilen ve her zaman yanında bulunabilen bir akıllı telefon veya tablet vasıtasıyla da sistemi daha kolay ulaşılabilir hale getirebilme olanağı sunmaktadır. Bu açıdan

bakıldığında stratejilerin aralarında az bir fark da olsa öne çıkan stratejinin oldukça faydalı olduğu görülmektedir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Her geçen gün globalleşen, dijitalleşen bir dünya düzeni kurulmaktadır. Bu dijital düzen içerisinde gerek özel sektör gerekse de kamu sektörü açısından yapılacak birçok iş ve işlemler elektronik uygulamalar vasıtası ile yapılmaktadır. Teknolojinin artması ile birlikte en küçük işlemde en büyük işlemlere kadar e-uygulamalara adım adım geçilmektedir. Hızla yayılan bu uygulamalar hem işlemlerin hem de kullanıcıların değişen ihtiyaçlarını karşılamak ve geliştirilmek zorunda kalmaktadır. Resmi kurum ve kuruluşlar ile birlikte özel sektörde yer alan firmalar da işlemlerini kolaylaştıracak elektronik uygulamalara geçmekte, bunun yanında mevcut e-uygulamaların da geliştirilmesi için yatırımlar yapmaktadır. Bu çalışmada hem kamu personelinin hem de meslek mensuplarının içerisinde bulunduğu Elektronik Beyanname Sistemi mercek altına alınmıştır. Gelişen dünyaya ve değişen ihtiyaçlara ayak uydurulabilmesi için bu sistemin de geliştirilmesi, değiştirilmesi ek özellikler eklenerek daha efektif bir uygulama haline gelmesi gerekmektedir. Bunun için öncelikle sistemi bütünüyle analiz edebilmek, avantaj ve dezavantajlarını, zayıf ve güçlü yönlerini ortaya serebilmek için SWOT analizi kullanılmıştır. Uygulamanın geliştirilebilmesi için belirlenen stratejiler arasından; toplum ihtiyaçlarını en çok karşılayabilecek olanın seçilebilmesi açısından da aynı zamanda çok kriterli karar verme yöntemlerinin kullanılması yoluna gidilmiştir. Bu sayede bu çalışmada Elektronik Beyanname Sistemi bütünlük bir sistem şeklinde ele alınarak bütün yönleriyle incelenmiş ve en doğru seçeneği seçebilmek adına bir çerçeve çizilmiştir.

Çalışmamızda Elektronik Beyanname Sistemi daha ileriye götürülebilmesi, geliştirilebilmesi ve değişen ihtiyaçlara daha rahat cevap verebilmesi amacıyla inceleme altına alınmıştır. Öncelikle stratejik planlamada çok sık kullanılan araçlardan biri olan SWOT analizi ile mevcut sistemin çerçevesi çizilmiştir. Bu sayede uygulamanın iç çevresi değerlendirilerek güçlü ve zayıf yönleri, bunun yanında dış çevresi değerlendirilerek fırsat ve tehditler belirlenmiştir. Ancak SWOT analizi uygulamanın sadece mevcut durumunu tespit etmeye yaramaktadır. Geleceğe yönelik hangi adımların atılması gerektiği ve SWOT analizi ile belirlenen unsurlarının hangisinin daha önemli ve isabetli olduğu belirlenmemektedir. SWOT analizindeki bu boşluk çok kriterli karar verme tekniklerinden olan AHP yöntemi ile giderilmiştir. Çünkü ÇKKV yöntemlerinin problemin doğru çözülebilmesi için amacın belirlenmesinin önemli olduğu kadar yöntemde dahil edilecek kriterlerin seçimi de oldukça önemlidir. AHP yönteminde daha önce SWOT analizi sonucu ön plana çıkan ana kriterler ve

bunlara bağılı alt kriterler hesaba katılmış ve bunların hem ikili karşılaştırmalar ile birbirlerine olan üstünlükleri tespit edilmiş hem de global ağırlıkları hesaplanarak önem sırasına göre sıralanmıştır. Yapılan ikili karşılaştırmaların tutarlılık oranları hesaplanmış, bu oranlar 0,10'in altında çıktığı için analizler tutarlı çıkmıştır. Bu sayede Elektronik Beyanname Sisteminin geliştirilebilmesi için hangi konular üzerinde durulması gerektiği belirlenmiştir. Daha sonra alanında uzman kişiler ile yapılan çalışmalar neticesinde Elektronik Beyanname Sistemini daha ileriye taşıyabilecek 4 adet alternatif strateji belirlenmiştir. Bu stratejiler:

S1: Vergi mükelleflerinin e-beyanname konusunda bilinçlendirilmesi için eğitim ve uygulamalara yer verilmesi,

S2: E-Beyanname Sistemini daha verimli ve bağımsız kılabilmek için tablet ve akıllı telefonlarda kullanılabilen mobil uygulaması yapılması

S3: E-beyannamenin daha güçlü çalışabilmesi için sistem tehditleri minimize edilmeli ve program iyileştirilmesi yapılması (Örneğin: Düzeltme Beyannamesi verilirken, bir önceki beyanname ile ilgili iptal ve güncelleme seçenekleri sunulmalı gibi) ve

S4: Dijital ve teknolojik altyapı güçlendirilmesi şeklinde belirlenmiştir.

Çalışmanın sonuna gelindiğinde stratejilerin daha önceden belirlenmiş SWOT kriterleri ışığında değerlendirilebilmesi için yine çok kriterli karar verme yöntemlerinden olan ve literatüre de yeni girmiş bir yöntem olarak MARCOS yöntemi kullanılmıştır. Bu açıdan bakıldığında Türkçe literatür içerisinde SWOT, AHP ve MARCOS yöntemlerini kullanan başka bir çalışma bulunmamaktadır. Alanında uzman olan kişilerce verilen cevaplar neticesinde stratejiler MARCOS yöntemi ile sıralanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre sıralamada en yüksek puan alan strateji “E-Beyanname Sistemini daha verimli ve bağımsız kılabilmek için tablet ve akıllı telefonlarda kullanılabilen mobil uygulaması yapılmalı” olmuş ve bunu sırayla “Vergi mükelleflerinin e-beyanname konusunda bilinçlendirilmesi için eğitim ve uygulamalara yer verilmeli”, “Dijital ve teknolojik altyapı güçlendirilmeli” ve “E-beyannamenin daha güçlü çalışabilmesi için sistem tehditleri minimize edilmeli ve program iyileştirilmesi yapılmalı” stratejileri izlemiştir. Buna göre “E-Beyanname Sistemini daha verimli ve bağımsız kılabilmek için tablet ve akıllı telefonlarda kullanılabilen mobil uygulaması yapılmalı” stratejisi elektronik beyanname kullanıcılarının bu sistemi daha efektif kullanabilmelerine daha çok olanak sağlamaktadır. Zira e-beyanname sisteminin sadece bilgisayarlar üzerinde kullanılabilir olması hem zaman hem de mekân açısından verimliliği

kısıtlayıcı bir unsur olmaktadır. Bu kısıtın ortadan kaldırılması ve her an her yerde bu uygulamanın kullanılabilir olması açısından bu strateji yerinde görülmektedir.

Araştırma bulguları her ne kadar E-Beyanname Sistemi'nin geliştirilmesine ve kullanıcı perspektifinden kullanım kolaylığının arttırıcı birtakım stratejilere yönelik olsa da; mevcut elektronik sistemlerin maliyet azaltıcı bir sonuca yönelik kurulduğu bir gerçekliktir. 9 Haziran 2022 tarihli bir haberde İngiltere hükümetinin açıkladıkları yeni dijital stratejisi ile 2025 yılında 1 milyar £ maliyet avantajı elde etmeyi hedefledikleri; ancak buna ulaşabilme adına toplum hizmetlerinde anlamlı iyileştirmeler ile mümkün olacağını açıklamışlardır (Glick, 2022). Açıklanan dijital strateji içerisinde; toplum hizmetlerinin dönüşümü, verinin daha etkin kullanılması, sistem çalışanlarının becerilerinin arttırılması, güvenli-etkin ve sürdürülebilir teknoloji kullanımı, hükümetler arası dijital kimlik platformu gibi görevlerden bahsedilerek tam bir dijital dönüşümün yaşanması vurgulanmıştır. Araştırmamızın da sonuçlarından olan S1 ve S4 stratejilerinin de benzer yönde çıkması, elektronik sistemlerin devletler nezdindeki önemini açıklar gözükmemektedir. 75 önemli devlet hizmeti içeren İngiltere örneğinde, en az 50 hizmetin "en yüksek standartta" çalışabilmesi için hedefler belirledikleri, yapılacak değişim ve dönüşümlerin tüm devlet departmanlarınca kollektif yapılması gerektiği, bu sebepten de sistem ile birlikte çalışan 6500 tecrübeli memurun, dijital eğitim programlarına tabi tutacağı belirtilmiştir. Benzer şekilde ülkemizde, hizmetlerin daha entegre ve sorunsuz işleyebilmesi adına "yetenek geliştirme programları" altında eğitimler verilebilir. Bu sayede hem kullanıcılar sistem ile entegre çalışır, hem de sistemin geliştirilmesinde daha aktif rol alabilirler. Her koşulda, hizmet kalitesinin artacağı ön görülebilmektedir.

Bu çalışma ile SWOT, AHP ve MARCOS yöntemleri aynı konu için kullanılarak bir ilk olmak ile birlikte literatüre de katkı sağlanmıştır. Ayrıca Elektronik Beyanname Sistemini düzenleyen ve geliştiren birimlere yönelik de bir öneri niteliği taşıyarak gerçek hayatta da uygulanabilirliği bulunmaktadır.

Sonuç olarak vergi mükelleflerinin devamlı surette başvurmak durumunda olduğu vergi dairelerinin e-uygulamalarından olan Elektronik Beyanname Sistemi bütün yönleriyle ele alınmaya çalışılmıştır. Bu sayede bir bütün olarak analiz edilmiş ve sistemin güçlü ve zayıf yönleri ile fırsat ve tehditleri ortaya konmuştur. Buradan yola çıkarak da bu sistemi ileriye taşıyabilecek bir perspektif çizilmiştir. Bilecik İli dahilinde yapılan bu çalışma bundan sonra yapılacak çalışmalara bir veri kaynağı olabilecektir.

Araştırmanın Sınırlılıkları ve Gelecek Çalışmalar İçin Öneriler

Her araştırmada olduğu gibi bu araştırmada da birtakım sınırlılıklar bulunmaktadır. İlk olarak araştırmanın Bilecik ilinde yapılması, araştırma verilerinin genellenebilirliğini sınırlı kılmaktadır. Katılımcıların konunun uzmanı olması ve E- Beyanname sistemini bir fiil kullanmaları ise verilerin doğru ve güvenilir olmasını sağlayıcı bir etken olmuştur. Uygulanılan anketin daha farklı bÖlgelerde daha çok katılımcı ile uygulanabilmesine ve sonuçlarına gÖre farklı analizlere tabi tutulup Elektronik Beyanname Sisteminin daha da ileriye taşınabilmesine olanak sağlayabilecektir. Benzer araştırmalar, E-Devlet sistemi içerisinde yer alan diğer hizmetler açısından yapılabilir. Bulgular hizmet kalitesi açısından başka bir veri toplama aracı haline getirilip, sistemin iyileştirilmesi adına bir performans ۆlümü olarak da kullanılabilir.

KAYNAKÇA

Admiş, Ö. (2019). Türkiye’de Elektronik Devlet Uygulamalarının Vergilendirme İşlemlerine Yansımaları. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.

Ahmed, M.Y. (2021). *Türkiye ve Cibuti ülkelerinin bankacılık sektörlerinin SWOT analiz yöntemiyle kısmi karşılaştırması*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Karabük.

Akgemci, T. (2008). *Stratejik Yönetim*. Ankara: Gazi Kitabevi.

Alagöz, S. M. (2013). *Elektronik Beyanname Uygulamasına Yönelik Muhasebecilerin Tutumları*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.

Albayrak, Ç. ve Güçlü, A. (2020). Şehir Hastanelerinin Turizme Etkisinin SWOT Analizi İle Değerlendirilmesi, *Aydın Sağlık Dergisi*, 6(2), 139-153.

Albayrak, Ç. (2020). *Şehir hastanelerinin sağlık turizmine etkisinin SWOT analizi ile değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

Ali, M. H. (2020). *Renewable energy and sustainable development: SWOT analysis of Djibouti*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

Altın, H. O. (2021). *The impact of cultural heritage on destination branding: Case of Bornova and heritage tourism*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yaşar Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İzmir.

Akdemir, N. (2008). *E-Devlet Uygulamaları Kapsamında Vedop Projesi Eğirdir Vergi Dairesinde E-Vdo Uygulamasının İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.

Ankaralı, A. (2020). *İşletmelerin küresel rekabet ortamında stratejik planlama ve karar alma süreçlerinde muhasebe verilerinin önemi ve yönetim analizi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Medipol Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Arhin, İ.** (2019). *Küçük ve orta ölçekli işletmeler için devlet finansal desteklerinin incelenmesi. Türkiye ve Gana'nın karşılaştırmalı analizi.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Arslan M. ve Biniş M.** (2016). Türk Vergi Sisteminde Tebligat Ve Elektronik Tebligat. *Yönetim Ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 14(1), 300-317.
- Arslan. E.** (2018). *Sağlık turizminde Türkiye'nin son 5 yılda dünya ülkeleri içindeki konumu ve gelişmesi.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bahçeşehir Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Aydoğan E.** (2017). Elektronik Beyanname Sözleşmesinin Mükellef Tarafından İptal Edilmesi. *Mali Çözüm Dergisi*, Eylül-Ekim 2017, 203-208.
- Aydoğdu, L. F.** (2016). *Türkiye ve Brezilya'da sağlık turizmi: Bir karşılaştırma.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bayantemur, M. K.** (2018). *Lojistik köylerin bölge kalkınmasındaki ekonomik ve sosyal etkileri: Çukurova örneği.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Toros Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Bayraktar C. Ve Yıldırım M.** (2017). E-Belge Sistemleri Üzerine Davranışsal Tutum Ve Kullanım Niyetlerinin İncelenmesi: Karabük İli Muhasebe Meslek Mensupları Örneği. *Muhasebe Ve Finansman Dergisi*, Temmuz 2017, 95-114.
- Benek, A.** (2019). *Tarihi kent dokuların imaj yönetimi: Kastamonu örneği.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kastamonu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu.
- Bindjo, S.** (2019). *Batı ve Kuzey Afrika ülkelerinde pazar arayışları ve strateji geliştirme: Bir Türk aile işletmesi tecrübesi.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, İşletme Enstitüsü, Sakarya.
- Bllaca, L.** (2017). *Kosova sağlık sistemi SWOT analizi.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Bozdoğan, D., & Öz, E.** (2012). Türk Vergi Sisteminde E-Vergi Uygulamaları. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17(2), 67-92.

Büyükşahin, E. (2018). *Türkiye'de katılım bankacılığı ve konvansiyonel bankacılık sistemi arasında fon toplama farklılıklarının analiz edilmesi (Porter 5 güç analizi)*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Cansever, C. (2018). *Sustainable competitive advantage in Turkish leasing industry: A strategic analysis*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bahçeşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Cenikli, E. Ve Şahin, D. (2013). Türk Gelir İdaresinde Otomasyon Projeleri. *Journal of Internet Applications and Management*, 4 (1), 37-52.

Chami, N. (2018). *Astana uluslararası finans merkezi ve ülke ekonomisine muhtemel etkileri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Çabuk, S.N., Sarı, S., Aksoy, T., Erşen, G. ve Çabuk, A. (2020). Gastronomi Turizmi Kapsamında Stratejik Planlama: Karaburun, Çeşme ve Urla Üzerine SWOT Analizi Örnekleme, *Gsi Journals Serie B: Advancements In Business And Economics, (Abe)*, 2 (2), 33-49.

Çantalı, T. E. (2019). *Türkiye imar affi uygulamaları, imar barışı ve gayrimenkul piyasasına etkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Çakırca, H. (2019). *Kooperatiflerin yerel kalkınmadaki rolü: İzmir Tire Süt Kooperatifi örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Manisa Celal Bayar Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.

Çakıroğlu, M. (2021). *Uluslararası Pazara Giriş Stratejilerinin Çok Kriterli Karar Verme Yöntemlerine Göre İncelenmesi: Türkiye Örneği*. (Doktora Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Çelebi, B. (2018). *E-Devlet ve E-Maliye Kapsamında Gelir İdaresi Başkanlığı Projeleri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.

Çetintaş, A. (2018). *Küresel finansal krizin Türk bankacılık sektörüne etkileri ve SWOT analizi ile Türk bankacılık sektörüne uygulanması*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Çınar, F. ve Oğuz, M. (2020). Türkiye'nin Covi19 Pandemisine Yönelik Stratejilerinin SWOT Analizi İle Değerlendirilmesi, *Sağlık ve Sosyal Refah Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 1-11

Çınar, O., & Güney S. (2012). Muhasebe Meslek Mensuplarının E-Sorunlar Hakkındaki Görüşleri: Erzurum Örneği. *Ekev Akademi Dergisi*, 50, 259-272.

Çınaroğlu, E. (2021). CRITIC Temelli MARCOS Yöntemi ile Yenilikçi ve Girişimci Üniversite Analizi. *Girişimcilik ve İnovasyon Yönetimi Dergisi*, 10, 111-133

Çimen, G. (2017). E-Maliye Uygulamalarının Vergide İktisadilik İlkesi ve Vergi Uyumuna Etkisi: Tokat İli ve Muhasebe Meslek Mensuplarına Yönelik Bir Araştırma. *International Journal of Public Finance*, 2(1), 93-108.

Çelik, K. ve Geçgin, E. (2021). Kars İlinin Kültürel Miras Kaynakları ve SWOT Analizi, *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12 (23), 295-32.

Çetin G. (2010). Bilişim Teknolojilerindeki Gelişmelerin Vergilemede Kayıt Düzeni Ve Denetim Uygulamalarına Etkisi. *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, 2(1), 79-86.

Çum, B. (2019). *Sosyal çalışmacıların motivasyon kaynaklarının ve iş yaşamlarında karşılaştıkları sorunların incelenmesi.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.

Demidal, K. (2021). *Lojistik organizasyon olarak Antalya Limanı'nın bölgesel kalkınmadaki rolü: TR61 Bölgesi'nde faaliyet gösteren dış ticaret firmaları üzerinde bir araştırma.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

Demir, M. (2019). *Çok katlı pazarlamada stratejik pazarlama modeli karşılaştırması: Mega holding uygulaması.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Türk Hava Kurumu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Demirbaş, T., Gerçek A., Giray, F., Oğuzlar A., & Yüce M. (2012). Mükelleflerin E-Vergileme Sistemini Benimsemelerini Etkileyen Faktörlerin Analizi: Bursa Araştırması. *Uludağ Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 31(1), 59-84.

Demirbaş, T., Gerçek A., Giray, F., Oğuzlar A., & Yüce M. (2013). *Türk Gelir İdaresinde E-Devlet Uygulamalarının Mükellefler Tarafından Benimsenmesini Etkileyen Faktörlerinin İncelenmesi*, Bilgesam Yayınları.

- Demirkıran, D.** (2019). *Yalın üretim teknikleri ve Porsche firmasında uygulanması.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Kültür Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Deniz, N.G.** (2019). *Türkiye de medikal turizmin gelişimi ve bazı ülkelerle karşılaştırılması.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, İşletme Enstitüsü, Sakarya.
- Dharma, A. W.** (2021). *Mınt ülkelerinde yeşil tahvillerin risk ve fırsatları üzerine karşılaştırmalı bir analiz: Endonezya ve Türkiye örneği.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Dinçer, Ö.,** (2007). *Stratejik Yönetim ve İşletme Politikası,* İstanbul: Alfa Basım Yayım.
- Doğan, U.** (2014). *Elektronik Vergisel Uygulamalar,* Ankara: TÜRMOB Yayınları.
- Doğru S.** (2020). *AFAD gönüllülük sisteminin etkin müdahale açısından analizi.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Ekmekcioğlu A.** (2016). *Kamu politikaları açısından özel askeri şirketlerin incelenmesi: Tespitler, sorunlar, fırsatlar, öneriler.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ekinci, F. ve İnan, B.** (2019), SWOT-AHP Bütünleşik Yöntemi İle E-Fatura Sisteminin Değerlendirilmesi: Bilecik İli Örneği, *Maliye Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 193-209.
- Emekçi S.** (2019). *Katı atık yönetiminde belediyelerin rolü: Eskişehir Odunpazarı Belediyesi örneği.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Eroğlu, L.** (2019). *Katılım bankacılığı ile konvansiyonel bankacılık sisteminin SWOT analizi yöntemiyle karşılaştırılması.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Erol, Yunus.** (2019). *Stratejik Yönetimde SWOT Analizi ve Bir İşletmede Uygulanması,* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Kültür Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Erşahin, E. (2017). *Yerel yönetimlerde etkinlik turizminin tanıtımdaki yeri ve önemi: İstanbul örneği.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Ertuna, Ö. (2008). *Stratejik Yönetim,* İstanbul: Es Yayınları.

Gelir İdaresi Başkanlığı (2021). *İstatistikler* [Erişim 01.31.2021, <https://gib.gov.tr/>]

Gelir İdaresi Başkanlığı (2021). *E-Beyanname'nin Her Alandaki Faydaları* [Erişim 11.04.2021, <https://ebeyanname.gib.gov.tr/>]

Gelir İdaresi Başkanlığı (2010). Faaliyet Raporu, Maliye Bakanlığı, Ankara.

Gelir İdaresi Başkanlığı (2018). Faaliyet Raporu, Maliye Bakanlığı, Ankara.

Gelir İdaresi Başkanlığı (2019). Faaliyet Raporu, Maliye Bakanlığı, Ankara.

Gelirler Genel Müdürlüğü (2004). Faaliyet Raporu, Maliye Bakanlığı, Ankara.

Glick, B. (2022, July 09). *UK government promises £1bn savings from latest digital strategy.* [Erişim Tarihi: 09.06.2022, <https://computerweekly.com/news/252521307/>]

Ghafoory, B. (2017). *Afganistan'ın safran sektöründe rekabet stratejisi.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.

Gönülşen, G. F. (2019). *Gıda sektöründe müşteriye özel ürün tasarımına yönelik kalite fonksiyon göçerimi ile bir uygulama.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Gunyashev, E. (2016). *Kazakistan lojistik sektörü ve sektör paydaşlarının lojistik köy ile ilgili görüşlerinin SWOT analiz ile değerlendirilmesi.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Gül H. (2002) Kamu Kuruluşlarında Elektronik Hizmetlerin Yaygınlaştırılması (E-Devlet), *Maliye Dergisi*, 141, 1-33.

Gülhan, S. E. (2019). *İş hayatında stres ve tükenmişlik sendromu.*(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tekirdağ.

Güryeli M. (2016). *Ar-Ge Seçim Probleminin AHP Yöntemi ile İncelenmesi: Kamu Destekli Teknolojik Ürün Yatırım Destek Problemi Üzerine Bir Uygulama,* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.

Gürsoy, O. (2019). *Akıllı kent yaklaşımı ve Türkiye'deki büyükşehirler için uygulama imkânları*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Gök Çolak, F. ve Efeoğlu, G. (2021). Yeni Normalleşme Sürecinde Öğretmenlik Uygulaması Dersine Yönelik İhtiyaç Analizi: SWOT Analizi Örneği, *The Journal Of Kesit Academy*, 7(27), 176-197.

Güler, G. (2019). *Çok Kriterli Karar Verme ile Finansal Performans Analizi Üzerine Bir Uygulama*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.

Güney, H. (2021). *AHP Yöntemi ile Endüstri 4.0 Perspektifinden Teknoloji Odaklı Yeni Ürün Geliştirme Üzerine Değerlendirme*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul.

Gürleyen, B. ve Çınar, F. (2021). Türkiye'nin Medikal Turizm SWOT Analizi: Covid-19 Örneği, *Sağlık ve Sosyal Refah Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 51-60.

Gürcün, D. ve Petek, A. (2021). Jeotermal Enerji Potansiyelinin SWOT Analizi İle Değerlendirilmesi: Aydın İli Örneği, *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(2), 349–364.

İlgaz, Y. (2018). *Türkiye'deki inovasyon çalışmalarının Güney Kore ile karşılaştırmalı stratejik analizi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

İşık, E. S. (2019). *Küreselleşme sürecinde çok uluslu şirketlerin ev sahibi ülke açısından analizi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

İnan, B. (2019). *SWOT-AHP bütünleşik yöntemi ile e-fatura sisteminin değerlendirilmesi: Bilecik ili örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bilecik.

İşyar, A. (2019). *Bireysel finansal planlama danışmanlığının finansal tüketiciler açısından ele alınması ve uygulama çalışması*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Jami, M. Y. (2017). *Afganistan tekstil sektöründe ihracat stratejileri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.

Jiang, R., Mao, C., Hou, C., Wu, C. ve Tan, J. (2018), A SWOT Analysis For Promoting Off-Site Construction Under The Backdrop Of China's New Urbanisation, *Journal Of Cleaner Production*, 173, 225-234.

Kara, O. B. (2019). *Türkiye'nin mukayeseli üstünlüğe sahip olduğu hizmet sektörlerinin rekabetçi avantajlarının değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Ticaret Üniversitesi, Dış Ticaret Enstitüsü, İstanbul.

Kaplan, B. (2019). *Endüstri 4.0 bağlamında şehirlerin sürdürülebilirliğinde inovasyona dayalı güvenlik stratejilerinin önemi: Gölcük örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kara, O. B. (2019). *Türkiye'nin mukayeseli üstünlüğe sahip olduğu hizmet sektörlerinin rekabetçi avantajlarının değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Ticaret Üniversitesi, Dış Ticaret Enstitüsü, İstanbul.

Karakavuz, H. (2020). Covid-19'un Türk Havayolu İşletmeleri Üzerindeki Etkilerine İlişkin Bir SWOT Analizi, *Turkish Studies*, 15(8), 3573-3591.

Kepe, D. (2016). *Denizli Kaklık lojistik köyünün SWOT analizi ile değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.

Kılıç, R. A. (2017). *SWOT ve BSC Uygulamasının hastane yönetiminde önemi ve bir araştırma*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kılıçarslan, Z. (2017). *İnşaat yap-sat sektöründe faaliyet gösteren firmaların kredilendirilme süreci ve kredi tahsis modelleri üzerinde bir araştırma, Trabzon örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Avrasya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.

Kırmızı, A. (2019). *KOBİ'lerin temel sorunları ve SWOT analizi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tekirdağ.

Kotan, Y. (2020). Sigortacılık Sektörünün Gelişimi ve Dijitalleşmesi Sürecinin SWOT Analizi: Erzurum İli Üzerine Bir Araştırma, *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, 12(2), 179-192.

Köse, E. (2019). *SWOT analizi proje yönetim metodu seçiminde kullanılan bir araç olabilir mi? Yazılım sektöründe bir uygulama.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bahçeşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kurtipek, S., Güngör, N. B., Esentürk, O. K., İlhan, E. L. ve Yenel, F. (2020). Öğrencilerin Bakış Açısı İle Spor Yöneticiliği Bölümü: Bir SWOT Analizi, *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 18(1), 187-194.

Küçüktüğü, A. T. (2017). *Kamu yönetiminde stratejik planlama: ADİM Üniversitelerinin GZFT analizleri üzerine bir inceleme.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

Madenoğlu, F., S., (2020). Dengeli Puan Kart-AHP-MARCOS Yöntemlerine Dayalı Tedarikçi Seçimi, *Business and Organization Research*, 2(2), 99-120.

Memiş, M. Ü., Çürük, T., Ünal, Y., (2019). Elektronik Uygulamaların Vergi Denetimine Etkisi: Denetimin Tarafları Üzerine Bir Araştırma, *Maliye Dergisi*, 176, 474-504

Merter, M. E. (2016). Ülkemizde E-Beyanname Uygulamasının Vergi Denetiminin Etkinliği Üzerindeki Etkisi. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2), 51-74.

Mohammed, A. (2020). *Marketing strategy for Erbil Steel Company located in Northern Iraq.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bingöl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bingöl.

Mumcu, E. Ş. (2019). *Madencilik sektöründe iç kontrol yapısının incelenmesi ve hile risklerinin ölçülmesi.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bilecik.

Niftaliyev, K. (2021). *Azerbaycan ticari bankalarının finansal performanslarının belirlenmesi.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bartın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Bartın.

Norughli, G. S. K. (2019). *Tarihi İpek Yolu ticaretinde pazarlama stratejileri ve model önerisi.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Onursal, M. (2019). Elektronik Vergi Uygulamalarının Vergi Uyumuna Etkisi: Mali Müşavirler Üzerinde Bir Araştırma. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

- Öcal, S. H.** (2019). *Türkiye'de lojistik köyler incelemesi: Mersin Yenice lojistik köyü örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Özdemir, D.** (2019). *Eğitimde stratejik plan SWOT analizi: Türkiye'deki devlet üniversitelerinin SWOT analizlerinin değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.
- Özden, G.** (2017). *Avrupa Birliği'ne üyelik yolunda Türk bankacılık sektörünün karşılaştırmalı analizi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, İstanbul
- Özgen, F. B.** (2008). İnternet – Bilgisayar Teknolojilerinin Önemi Ve Türkiye'de E-Vergilendirme Sistemi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21, 195-214.
- Öztekin, E.**, (2021). Zonguldak İlinin Ekoturizm Potansiyeli ve SWOT Analizi, *Doğu Coğrafya Dergisi*, 26(45), 171-182.
- Öztürk, T.** (2016). *Üretici firmalarda e ticaretin rekabet gücüne etkisi; Keramika örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Pala, A. B.** (2020). *Yenilikçi şehirler konsepti ve Manisa vizyonu*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Manisa.
- Pinho, C., J., ve Macedo, M., I.**, (2009). Examining the antecedents and consequences of online satisfaction within the public sector: The case of taxation services, *Transforming Government: People, Process and Policy*, 2 (3), 177-193.
- Pinho, C.J., Macedo, M.I., & Monteiro, P.A.** (2007). The impact of online SERVQUAL dimensions on certified accountant satisfaction The case of taxation services. *EuroMed Journal of Business*, 2(2), 154-172.
- Saaty, T. L.** (1986). Axiomatic foundation of the analytic hierarchy process. *Management science*, 32(7), 841-855.
- Sağlamyürek, H. N.** (2018). *TCDD Yük ve Yolcu Taşımacılığının AHP Yöntemi ile Modellenmesi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erzincan Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Erzincan.

Samadi, Ezatullah. (2020). *Dijital Teknolojiler ve Uluslararası Ticaret: Türkiye İçin SWOT Analizi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bülent Ecevit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.

Sandalcı, U. (2021). Mükelleflerin E-Maliye Uygulamaları Tercihinde Etkili Olan Faktörlerin İkili Lojistik Regresyon ile Analizi. *Bingöl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5 (1), 193-224.

Saran, S. (2019). *Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri ile Yazıcı Satın Alma Probleminin Değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Altınbaş Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Sayım, F. ve Usman, Ö. (2016). Muhasebe Mesleği İçin Mesleki Durum Analizi Kriterlerinin Belirlenmesi. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (12), 105-122.

Sever, H. (2021). İnsansız Hava Aracı Sistemlerinde Stratejik Yönetim ve SWOT Analizi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 10 (2), 1179- 1207.

Sezgin, O. (2020). *Türkiye'de sağlık turizmi ve dünya'nın lider ülkelerinden Hindistan ile kıyaslanması*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Okan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Sur, A. D. (2019). *Gayrimenkul yatırım ortaklıklarının enerji verimliliği ve yenilenebilir enerji tesisleri yatırımları araştırması*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bahçeşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Surat, H. ve Dinç, C. (2020). Gevaş İlçesinin Kırsal Turizm Potansiyelinin SWOT Analizi İle Değerlendirilmesi, *Artvin Çoruh Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2), 23-26.

Şahin, A. (2017). *Kanal İstanbul projesi ve uluslararası ticarete etkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gedik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Şahin, B. ve Tektaş, N. (2021). Havacılıkta SWOT Analizi: Türkiye İçin Durum Değerlendirilmesi, *Bandırma Onyedü Eylül Üniversitesi Akıllı Ulaşım Sistemleri ve Uygulamaları Dergisi*, 4(1), 87-98.

Şahin, M. (2016). *Bölgesel girişimcilik ekosistemi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Namık Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tekirdağ.

Şengül, A. ve Çılgınoğlu, H. (2021). Kültürel Miras Turizmi Açısından Kral Kızı Hamamı'nın SWOT Analizi İle Değerlendirilmesi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(2), 539-552.

T.C. Resmî Gazetesi, 340 Sıra No.lu VUK. Genel Tebliği, 30 Eylül 2004, Sayı: 25599, Başkanlık Basımevi, Ankara.

T.C. Resmî Gazetesi, 346 Sıra No.lu VUK. Genel Tebliği, 03 Mart 2005, Sayı: 25744, Başkanlık Basımevi, Ankara.

T.C. Resmî Gazetesi, 351 Sıra No.lu VUK. Genel Tebliği, 13 Eylül 2005, Sayı: 25965, Başkanlık Basımevi, Ankara.

T.C. Resmî Gazetesi, 376 Sıra No.lu VUK. Genel Tebliği, 18 Ekim 2007, Sayı: 26674, Başkanlık Basımevi, Ankara.

T.C. Resmî Gazetesi, 386 Sıra No.lu VUK. Genel Tebliği, 22 Ağustos 2008, Sayı: 26975, Başkanlık Basımevi, Ankara.

T.C. Resmî Gazetesi, 405 Sıra No.lu VUK. Genel Tebliği, 19 Şubat 2011, Sayı: 27851, Başkanlık Basımevi, Ankara.

T.C. Resmî Gazetesi, 5228 Sayılı Kanun, 31 Temmuz 2004, Sayı: 25539, Başkanlık Basımevi, Ankara.

T.C Hazine ve Maliye Bakanlığı 2020 Faaliyet Raporu.

Tektüfekçi, F. (2018). *Türkiye'de E- Dönüşüm Sürecinde Elektronik Belge Ve Defter Kontrolü İle Denetimi Üzerine Bir İnceleme*, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 1(1), 101-119.

Telek, S. (2019). *Marka kent olmanın önemi: Çanakkale örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

The Word Bank (2021). [Erişim tarihi: 11.02.2021, <https://data.worldbank.org/country/TR?locale=tr>]

Tolkun, S. (2021). *Türk Vergi Sisteminde Dijital Dönüşüm ve Vergi Güvenliğinin Etkinliği Üzerindeki Rolü: Ampirik Bir Araştırma*. (Doktora Tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Topal, M. (2019). *Şehir markası kavramı; Malatya örneği üzerine bir inceleme.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Tosun, O. (2019). *Türkiye'de sağlık turizminin ekonomik potansiyeli ve vergi düzenlemeleri.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tekirdağ.

Tunalı, B. (2018). *Strategic marketing management for B2B technology companies.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bahçeşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Turan A. H., Özgen F. B. (2009). Türkiye’de E-Beyanname Sisteminin Benimsenmesi: Geliştirilmiş Teknoloji Kabul Modeli İle Ampirik Bir Çalışma. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 10(19), 134-147.

Uğur, A. A. & Çütücü, İ. (2009). E-Devlet ve Tasarruf Etkisi Kapsamında VEDOP Projesi. *Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi*, 1 (2), 1-20.

Uyumsoft (2021). *E-Beyanname Nedir?* [Erişim 20.03.2021 <https://www.uyumsoft.com/>]

Ürel, G. (2012). *Vergi usul kanunu uygulaması.* Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Üstünol Yapar, N. (2019). *SWOT Analizinin Bulanık Analitik Hiyerarşi Süreci İle Sayısallaştırılması Üzerine Bir Uygulama,* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.

Vural, K, Taytak, M. (2019). Bilişim Sistemlerindeki Gelişmelerin Türkiye'de E-Vergi Uygulamaları Üzerine Yansımaları ve Değerlendirilmesi. *Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar Dergisi*, 56(647), 65-100.

Yaman, B. (2017). *Stratejik yönetim sürecinde SWOT analizi ve bir işletmede uygulaması.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

Yapraklı, Ş. ve Kara, E. (2020). Kahramanmaraş’ın Lojistik Merkez Potansiyelinin SWOT Analizi İle İncelenmesi, *Journal Of Emerging Economies And Policy*, 5(1), 34-42.

Yenigün, R. (2020). RFID Kütüphane Sistem Bileşenlerinin AHP Yöntemiyle Seçimi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Amasya Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Amasya.

Yereli, A., B., ve Şahin, I., F., O., (2020). Vergi Otomasyon Sisteminin Yapay Zekâ İle Etkileşimi, *Vergi Sorunları Dergisi*, 378, 9-16

Yorgova, I. (2018). *The influence of financial crises on the investment behaviour of the European Bank for Reconstruction and Development.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Yügünt, C. (2019). *Türkiye'de elektronik ticaret gümrük beyannamesi sürecinin işleyişi ve SWOT analizi.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Yüksel, A. (2016). *Türkiye'deki önemli teşvik ve destek sistemleri, etkili uygulanmasında üst yönetim ve lojistiğin rolü.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Namık Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tekirdağ.

EKLER

EK-1: SWOT ANALİZİ ANKET FORMU

Sayın Yönetici/Personel/Mükellef,

Bu anket formu Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi'nde yapmakta olduğum” Elektronik Beyanname Sisteminin SWOT, AHP ve MARCOS Yöntemleri ile Analizi: Bilecik ili Örneği” başlıklı yüksek lisans tezimin araştırma sorularından oluşmaktadır.

Bu araştırma ile ilgili veriler tamamen istatistiksel ortamda ve toplu olarak değerlendirilecek ve dolayısıyla katılımcıların adları araştırmada gizli tutularak, sorulara vereceğiniz cevaplar tez dışında başka hiçbir amaç için kullanılmayacaktır. Katılarınız için teşekkür ederim.

Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Fakültesi

İşletme Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi

Huzeyfe Zafer AKCAN

Aşağıdaki ifadeleri E-beyanname uygulamasının genel durumunu düşünerek yanıtlayınız.	1. Kesinlikle	2. Katılmıyorum	3. Ne Katılıyorum	4. Katılıyorum	5. Kesinlikle
1. E-Beyanname uygulaması hem ilgili dönem hem de geçmiş dönem beyannamelere ulaşım kolaylığı sağlaması uygulamanın güçlü yönünü oluşturmaktadır.					
2. E-Beyanname uygulamasına geçilmesi ile birlikte vergi dairelerindeki yoğunluk azalmıştır.					
3. E-Beyanname uygulaması vergi beyannamelerinin istenilen yerden istenilen zamanda gönderilmesine olanak sağlamıştır.					
4. Verginin tahakkuku sırasında oluşabilecek hataların önüne geçilmesini sağlamaktadır.					
5. E-Beyanname uygulaması ile kırtasiye giderlerinde önemli bir azalış olmuştur.					

6. Vergi denetimlerinin daha etkin yapılmasına olanak sağlamıştır.					
7. E-Beyanname uygulaması ile birlikte arşivleme sırasında oluşan problem ve sıkıntıların önüne geçilmiştir.					
8. Vergi Beyannameleri doldurulması ve ibrazı çok daha kolay hale gelmiştir.					
9. E-Beyanname uygulaması sayesinde verilen vergi beyannameleri zaman ayırt etmeksizin istenilen zamanda ulaşılabilir hale gelmiştir.					
10. Elektronik beyannamelerin internet olmadan da hazırlanılabilmesi bu uygulamanın güçlü bir yönüdür.					
Elektronik Beyanname Uygulamasının Zayıf Yönleri					
11. İnternet ve bilgisayar tabanlı bir uygulama olduğundan altyapısı olmayanlar için kullanımı zordur.					
12. E-beyanname düzenleme programının tablet veya akıllı telefonlarda kullanılamaması bir eksikliklerdir.					
13. E-Beyanname göndermek zorunda olan meslek mensuplarının internet üzerinden değil, vergi dairesine bizzat gelip şifre almak zorunda olmaları olumsuz bir yönüdür.					
14. Vergi Usul Kanunu'na aykırı durumlarda sistem üzerinden verilen bazı beyannamelere ilişkin vergi cezalarının sistem üzerinden değil vergi dairesince manuel olarak kesilmesi bir sorundur.					
15. E-Beyanname verme süresinin sonlarında oluşan yoğunluk nedeniyle sistemin yavaşlaması bir sorun teşkil etmektedir.					
16. E-Beyanname uygulaması fiziki bir ortamda gerçekleşmediğinden bireylerde güven oluşturmamaktadır.					

17. Mükelleflerin aracı olmadan e-beyanname gönderememeleri bu uygulamayı zayıf kılmaktadır.					
18. Elektronik Beyanname uygulaması zorunluluktan ziyade bir seçenek olmalıdır.					
Elektronik Beyanname Uygulamasının Fırsatları					
19. E-Beyanname uygulaması, bireylerin teknolojiyi kabul etmelerini ve kullanmalarını sağlayacaktır.					
20. E-Beyanname uygulaması, mükellef ve meslek mensupları ile vergi dairesi arasındaki ilişkiyi daha ılımlı hale getirmektedir.					
21. E- Beyanname uygulaması çevreci bir uygulamadır.					
22. İş yoğunluğunun azalmasına ve personelin ihtiyaç duyulan alanlarda değerlendirilmesine olanak sağlar.					
23. Verginin tahakkuku ve tahsili konularında etkinliği ile ön plana çıkmaktadır.					
24. Elektronik Beyanname sistemi ile vergi kaçırılmasının daha önüne geçilmiştir.					
25. Uygulamanın kullanım kolaylığının artması ile ileride bütün beyanname ve bildirimleri kapsayacaktır.					
26. E-beyanname uygulaması mali işlemlerin yapılma süresini hızlandırır bir özellik taşımaktadır.					
27. Elektronik Beyanname Uygulaması mükelleflerin vergiye olan gönüllü uyumunun arttırılmasında etkili olmuştur.					
28. E-Beyanname uygulaması ile vergi toplama maliyetleri azaltılmış, bu sebeple vergi gelirleri daha efektif kullanılabilir duruma gelmiştir.					
Elektronik Beyanname Uygulamasının Tehditleri					
29. Siber saldırı vb. olması durumunda mükellef bilgilerinin üçüncü kişilerin eline geçebilir.					
30. İnternet ağlarında oluşabilecek sıkıntıların sistemin aksamasına sebep olabilir.					

31. E-Beyanname vermek için düzenlenmiş programlardaki açıklar art niyetli kullanılabilir.					
32. E-Beyanname uygulamasının isteğe bağlı değil de zorunlu tutulması, kullanıcıları için bir tehdit unsuru olabilir.					
33. E-Beyanname uygulaması ile vergi dairelerindeki istihdamı azaltıcı bir uygulamadır.					

EK-2: AHP VE MARCOS YÖNTEMİ ANKET FORMU

Sayın Yönetici/Personel/Mükellef,

Bu anket formu Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi'nde yapılmakta olan bir yüksek lisans tezinin araştırma sorularından oluşmaktadır. Tezin konusu ile ilgili olan Elektronik Beyanname Sisteminin hem kullanıcılar hem de vergi dairesi personeli için daha verimli hale getirmeyi ve bu doğrultuda geliştirilmesini amaçlanmaktadır. Öncesinde SWOT Analizi ile e-beyanname sisteminin güçlü, zayıf yanları, fırsat ve tehditleri ön plana çıkarılmıştır. Bu anket ile birlikte Analitik Hiyerarşi Süreci (AHP) yöntemiyle ön plana çıkan SWOT kriterlerinin ağırlıklandırılması ve Uzlaşma Çözümüne Göre Alternatiflerin Ölçülmesi ve Sıralaması (MARCOS) yöntemiyle de daha önce uzman görüşleri alınarak belirlen stratejilerin ölçülmesi ve sıralanmasının yapılması planlanmaktadır. Elektronik beyanname sistemini geliştirebilmek için AHP ve MARCOS Yöntemleri kullanılarak bütünleşik bir çözüm yaklaşımı elde edilmiştir.

Anket 2 ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde SWOT kriterlerinin birbirlerine olan üstünlükleri, ikinci bölümde ise daha öncesinde belirlenmiş stratejilerin SWOT kriterlerine uygunluk dereceleri hesaplanmaktadır.

Bu araştırma ile ilgili veriler tamamen istatistiksel ortamda ve toplu olarak değerlendirilecek ve dolayısıyla katılımcıların adları araştırmada gizli tutularak, sorulara vereceğiniz cevaplar tez dışında başka hiçbir amaç için kullanılmayacaktır. Katkılarınız için teşekkür ederim.

Huzeyfe Zafer AKCAN

1. AŞAMA

Ankette SWOT faktörleri ikili gruplara ayrılmıştır. Amaç ikili karşılaştırmalar yaparak hangi faktörün diğerine göre ne kadar önem taşıdığını bulmaktır.

Tablo 1: Göreceli Önem Ölçeği (Saaty Ölçeği)

Önem Derecesi	Tanım	Açıklama
1	Eşit Önemli	Amaç için iki faaliyet (seçenek) de eşit öneme sahiptir.
3	Orta Derece Önemli	Bir seçenek diğerine nazaran biraz daha önemlidir.
5	Yüksek Derece Önemli	Bir seçenek diğerine nazaran oldukça önemlidir.
7	Çok Yüksek Derece Önemli	Bir seçenek diğerine nazaran çok yüksek biçimde önemlidir.
9	Son Derece Önemli	Bir seçeneğin diğerine nazaran oldukça yüksek biçimde önemi vardır.

2, 4, 6, 8	Ara Değerler	İki seçenek arasında olan bir değer vermek gerektiğinde kullanılır.
------------	--------------	---

Kaynak: Saaty, 1986: 843

AÇIKLAMA

Aşağıda belirtilen uygulamada e-beyanname sisteminin geçmiş dönemlere ait beyannamelere erişim kolaylığı sağlamanın, e-beyanname sistemi ile vergi dairelerindeki yoğunluğun azalması yönüne göre daha etkili olduğu düşünülüyorsa sola doğru önem derecesine göre, tam tersi düşünülüyorsa da sağa doğru önem derecesine göre işaretleme yapılır. Sadece bir sayısı işaretlenir.

Aşağıdaki ikili unsurları karşılaştırıp, bir unsurun diğerine göre ne kadar önemli olduğunu seçiniz. Her bir çift için tek bir seçenek seçilmesi gerekmektedir. Eğer iki unsurun önem derecesinin eşit olduğunu düşünüyorsanız lütfen 1'i seçiniz.

1	G1: E-Beyanname uygulamasının hem ilgili dönem hem de geçmiş dönem beyannamelere ulaşım kolaylığı sağlması.		G2: E-Beyanname uygulamasına geçilmesi ile birlikte vergi dairelerindeki yoğunluğun azalması
2	G1: E-Beyanname uygulamasının hem ilgili dönem hem de geçmiş dönem beyannamelere ulaşım kolaylığı sağlması.		G3: E-Beyanname uygulamasına geçilmesi ile birlikte vergi beyannamelerinin istenilen yerden istenilen zamanda gönderilmesi
3	G1: E-Beyanname uygulamasının hem ilgili dönem hem de geçmiş dönem beyannamelere ulaşım kolaylığı sağlması.		G4: E-Beyanname uygulamasına geçilmesiyle birlikte arşivleme sırasında oluşan problemler ve sıkıntıların önüne geçilmesi
4	G2: E-Beyanname uygulamasına geçilmesi ile birlikte vergi dairelerindeki yoğunluğun azalması		G3: E-Beyanname uygulamasına geçilmesi ile birlikte vergi beyannamelerinin istenilen yerden istenilen zamanda

			gönderilmesi
5	G2: E-Beyanname uygulamasına geçilmesi ile birlikte vergi dairelerindeki yoğunluğun azalması		G4: E-Beyanname uygulamasına geçilmesiyle birlikte arşivleme sırasında oluşan problem ve sıkıntıların önüne geçilmesi
6	G3: E-Beyanname uygulamasına geçilmesi ile birlikte vergi beyannamelerinin istenilen yerden istenilen zamanda gönderilmesi		G4: E-Beyanname uygulamasına geçilmesiyle birlikte arşivleme sırasında oluşan problem ve sıkıntıların önüne geçilmesi
7	Z1: E-Beyanname verme süresinin sonlarında oluşan yoğunluk nedeniyle sistemin yavaşlaması.		Z2: Vergi Usul Kanunu'na aykırı durumlarda sistem üzerinden verilen bazı beyannamelere ilişkin vergi cezalarının sistem üzerinden değil, vergi dairesince manuel olarak kesilmesi.
8	Z1: E-Beyanname verme süresinin sonlarında oluşan yoğunluk nedeniyle sistemin yavaşlaması.		Z3: E-beyanname düzenleme programının tablet veya akıllı telefonlarda kullanılmaması.

9	Z1: E-Beyanname verme süresinin sonlarında oluşan yoğunluk nedeniyle sistemin yavaşlaması.		Z4: E-beyanname internet ve bilgisayar tabanlı bir uygulama olduğundan altyapısı olmayanlar için kullanımı zor olması
10	Z2: E-Beyanname verme süresinin sonlarında oluşan yoğunluk nedeniyle sistemin yavaşlaması.		Z3: E-beyanname düzenleme programının tablet veya akıllı telefonlarda kullanılamaması.
11	Z2: E-Beyanname verme süresinin sonlarında oluşan yoğunluk nedeniyle sistemin yavaşlaması.		Z4: E-beyanname internet ve bilgisayar tabanlı bir uygulama olduğundan altyapısı olmayanlar için kullanımı zor olması
12	Z3: E-beyanname düzenleme programının tablet veya akıllı telefonlarda kullanılamaması.		Z4: E-beyanname internet ve bilgisayar tabanlı bir uygulama olduğundan altyapısı olmayanlar için kullanımı zor olması
13	F1: Uygulamanın kullanım kolaylığının artması ile ileride bütün beyanname ve bildirimleri kapsamaması.		F2: E-Beyanname uygulamasının bireylerin teknolojiyi kabul etmelerini ve kullanmalarını sağlaması.
14	F1: Uygulamanın kullanım kolaylığının artması ile ileride bütün beyanname ve bildirimleri kapsamaması.		F3: E-Beyanname uygulamasının çevreci bir uygulama olması.

15	F1: Uygulamanın kullanım kolaylığının artması ile ileride bütün beyanname ve bildirimleri kapsamı.		F4: Elektronik Beyanname sistemi ile vergi kaçırılmasının önüne geçilmesi.
16	F2: E-Beyanname uygulamasının bireylerin teknolojiyi kabul etmelerini ve kullanmalarını sağlaması.		F3: E-Beyanname uygulamasının çevreci bir uygulama olması.
17	F2: E-Beyanname uygulamasının bireylerin teknolojiyi kabul etmelerini ve kullanmalarını sağlaması.		F4: Elektronik Beyanname sistemi ile vergi kaçırılmasının önüne geçilmesi.
18	F3: E-Beyanname uygulamasının çevreci bir uygulama olması.		F4: Elektronik Beyanname sistemi ile vergi kaçırılmasının önüne geçilmesi.
19	T1: İnternet ağlarında oluşabilecek sıkıntıların sistemin aksamasına sebep olması.		T2: Siber saldırı vb. olması durumunda mükellef bilgilerinin üçüncü kişilerin eline geçmesi.
20	T1: İnternet ağlarında oluşabilecek sıkıntıların sistemin aksamasına sebep olması.		T3: E-Beyanname vermek için düzenlenmiş programlardaki açıkların art niyetli kullanılması.
21	T1: İnternet ağlarında oluşabilecek sıkıntıların sistemin aksamasına sebep olması.		T4: E-Beyanname uygulamasının vergi dairelerindeki istihdamı azaltması

22	T2: Siber saldırı vb. olması durumunda mükellef bilgilerinin üçüncü kişilerin eline geçmesi.	←→ ○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○ 9 8 7 6 5 4 3 2 1 2 3 4 5 6 7 8 9	T3: E-Beyanname vermek için düzenlenmiş programlardaki açıkların art niyetli kullanılması.
23	T2: Siber saldırı vb. olması durumunda mükellef bilgilerinin üçüncü kişilerin eline geçmesi.	←→ ○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○ 9 8 7 6 5 4 3 2 1 2 3 4 5 6 7 8 9	T4: E-Beyanname uygulamasının vergi dairelerindeki istihdamı azaltması
24	T3: E-Beyanname vermek için düzenlenmiş programlardaki açıkların art niyetli kullanılması.	←→ ○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○ 9 8 7 6 5 4 3 2 1 2 3 4 5 6 7 8 9	T4: E-Beyanname uygulamasının vergi dairelerindeki istihdamı azaltması
25	S:Güçlü Yönler	←→ ○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○ 9 8 7 6 5 4 3 2 1 2 3 4 5 6 7 8 9	W: Zayıf Yönler
26	S:Güçlü Yönler	←→ ○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○ 9 8 7 6 5 4 3 2 1 2 3 4 5 6 7 8 9	O:.Fırsatlar
27	S:Güçlü Yönler	←→ ○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○ 9 8 7 6 5 4 3 2 1 2 3 4 5 6 7 8 9	T: Tehditler
28	W: Zayıf Yönler	←→ ○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○ 9 8 7 6 5 4 3 2 1 2 3 4 5 6 7 8 9	O: Fırsatlar
29	W: Zayıf Yönler	←→ ○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○ 9 8 7 6 5 4 3 2 1 2 3 4 5 6 7 8 9	T: Tehditler
30	O: Fırsatlar	←→ ○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○ 9 8 7 6 5 4 3 2 1 2 3 4 5 6 7 8 9	T: Tehditler

2. AŞAMA

Strateji 1: Vergi mükelleflerinin bu e-beyanname konusunda bilinçlendirilmesi için eğitim ve uygulamalara yer verilmeli

Strateji 2: E-Beyanname Sistemini daha verimli ve bağımsız kılabilmek için tablet ve akıllı telefonlarda kullanılabilen mobil uygulaması yapılmalı

Strateji 3: E-beyannamenin daha güçlü çalışabilmesi için sistem tehditleri minimize edilmeli ve program iyileştirilmesi yapılmalıdır (Örneğin: Düzeltme Beyanname verilirken, bir önceki beyanname ile ilgili iptal ve güncelleme seçenekleri sunulmalı gibi)

Strateji 4: Dijital ve teknolojik altyapı güçlendirilmeli.

AÇIKLAMA

Yukarıda sunulan stratejileri güçlü yanları, zayıf yanları, fırsatları ve tehditleri düşünerek 1=oldukça zayıf; 3= zayıf; 5=orta; 7=iyi; 9=oldukça iyi olacak şekilde değerlendiriniz. G1, G2, G3, G4, Z1, Z2, Z3, Z4, F1, F2, F3, F4, T1, T2, T3, T4 lerin olduğu tablo arka sayfada verilmiştir. Lütfen ilgili tabloya bakarak doldurunuz.

	G1	G2	G3	G4	Z1	Z2	Z3	Z4	F1	F2	F3	F4	T1	T2	T3	T4
St1																
St2																
St3																
St4																